

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

TEA LETONJA

Poezija kot terapija v časopisu Kralji ulice

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

TEA LETONJA

Poezija kot terapija v časopisu Kralji ulice

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Aleksander Bjelčevič

Univerzitetni predbolonjski študijski program:

Slovenski jezik in književnost

Ljubljana, 2016

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo z naslovom *Poezija kot terapija v časopisu Kralji ulice* moje avtorsko delo. Viri in literatura so korektno navedeni.

Ljubljana, 24. 6. 2016

Tea Letonja

Zahvala

Za pomoč pri nastajanju in dokončanju pričujočega diplomskega dela se srčno zahvaljujem mentorju, ki me je s svojo potrpežljivostjo in strokovnostjo usmerjal, vsem bližnjim, še posebej staršem, sestram in fantu, ki so ves čas verjeli vame in me moralno podpirali, Društvu za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice, ki je bilo pripravljeno sodelovati z informacijami ter nasveti, in intervjuvancem, ki so prispevali iskrene odgovore.

Izvleček

Poezija kot terapija v časopisu *Kralji ulice*

Diplomsko delo temelji na predpostavki, da pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*, podnaslovljen kot *Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja*, na avtorje deluje terapevtsko. Za namen raziskovanja je najprej predstavljen časopis *Kralji ulice*, ki deluje pod okriljem Društva za pomoč in samopomoč brezdomcev *Kralji ulice*, razložen je pojem brezdomstva, nato pa je interpretativno prikazana poezija na podlagi 48 pesmi, ki so bile leta 2014 objavljene v rubriki *Nekaj cestnih*. Poezija je s prevladujočimi izrazi stisk odraz bivanjskega položaja avtorjev. Sledi raziskovanje terapevtskih učinkov pisanja poezije, pri čemer imajo za vpogled v praktične izkušnje ključno vlogo intervjuji, ki so bili narejeni z avtorji. Sinteza teoretičnih in empiričnih ugotovitev pokaže, da ima poezija v kontekstu časopisa *Kralji ulice* terapevtske učinke na avtorje, kar poleg svobodnega izražanja skozi pisanje vključuje tudi objavo, s čimer poezija dobi komunikacijsko vlogo s širšo družbo, ki tako dobi možnost prisluhniti in moč pomagati.

Ključne besede: časopis *Kralji ulice*, brezdomstvo, poezija, ustvarjalnost, kreativno pisanje, terapevtsko pisanje, pisanje kot terapija, poezija kot terapija.

Abstract

Poetry as therapy in The Kings of the Streets newspaper

This dissertation is based on the hypothesis that poetry writing for the newspaper The Kings of the Streets (subtitled as The Newspaper for homelessness and related social questions) is therapeutic for authors. For research purposes my focus is primarily on the newspaper that operates under the umbrella of the society for help and self-help of the homeless people The Kings of the Streets, followed by definition of homelessness and the interpretive portrayal of 48 poems, published in the section Few from the street in 2014. This poetry is a clear reflection of cruel existential situation, illustrated with expressions of pain, suffering, harshness. All the above is followed by the exploitation of therapeutic effects of poetry writing where interviews with authors play a key role – they serve as an example of actual therapeutic effects of poetry writing. Fusion of theoretical and empirical findings leads to a conclusion that poetry in the context of The Kings of the Streets actually does have therapeutic effects on authors because it is not only a manifestation of the free will but the publication of the poem also acts as a communication tool, a conversational step towards society in order to present it with a possibility to listen, to help.

Keywords: newspaper The Kings of the Streets, homelessness, poetry, creativity, creative writing, therapeutic writing, writing as therapy, poetry as therapy.

Kazalo vsebine

1. Uvod	8
2. Predstavitev cestnega časopisa Kralji ulice	10
2.1 Koncept cestnega časopisa	10
2.2 Izhajanje in distribucija časopisa Kralji ulice	11
2.3 Vsebina časopisa Kralji ulice	12
2.4 Avtorji prispevkov v časopisu Kralji ulice	12
2.5 Namen in vloga časopisa Kralji ulice	13
2.6 Družbena sprejetost časopisa Kralji ulice	14
3. Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice	16
3.1 Pomen in vloga Društva Kralji ulice	16
3.2 Dejavnosti Društva Kralji ulice	16
4. Pojem brezdomstva	19
5. Terapevtski učinki pisanja poezije v kontekstu časopisa Kralji ulice	25
5.1 Pojem terapije	25
5.2 Poezija kot posledica ustvarjalnosti	26
5.3 Razmerje med kreativnim in terapevtskim pisanjem	28
6. Značilnosti poezije v časopisu Kralji ulice	32
6.1 Izbor poezije	32
6.2 Tematsko-motivna analiza poezije	34
6.2.1 Tema brezdomstva	43
6.2.2 Eksistencialna tema	43
6.2.3 Ljubezenska tema	45
6.2.4 Tema socialne stiske	46
6.2.5 Družbenokritična tema	47
6.2.6 Tema zasvojenosti s psihoaktivnimi substancami	48
6.2.7 Tema prijateljstva	49
6.3 Prevladujoča drža lirskega subjekta: izpoved, nagovor, opis	49
6.4 Frekvence besed, značilnih za izbrano poezijo	52
7. Intervjuji	55
8. Poezija v kontekstu časopisa Kralji ulice kot terapija	61

9. Zaključek.....	66
10. Viri in literatura.....	67
10.1 Viri.....	67
10.2 Literatura.....	74
11. Priloge.....	77
11.1 Priloga 1: Obravnavane pesmi.....	77
11.2 Priloga 2: Intervjujski vprašalnik in izpolnjeni intervjuji.....	96

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Shematičen prikaz tematsko-motivne analize poezije.....	34
Preglednica 2: Shematičen prikaz števila pojavitev prevladujoče drže lirskega subjekta.....	50

1. Uvod

Časopis *Kralji ulice*, podnaslovljen kot *Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja*, je cestni časopis, za katerega je značilno, da ga soustvarjajo in distribuirajo brezdomne in druge socialno ranljive osebe. Cestni časopis spada med alternativne medije, za katere je značilno, da se določena družbeno izključena skupina lahko predstavi tako, kot sama čuti in se zaznava. Koncept cestnega časopisa *Kralji ulice* temelji na sprejemanju brezdomnih in drugih socialno izključenih oseb, je promovirajoč in neobsojajoč do sodelujočih ter jim nudi možnost aktivacije in participacije. Cestni časopis *Kralji ulice* je le eden izmed projektov na področju razreševanja brezdomske problematike, a z veliko konstruktivnih učinkov, zato uspešno deluje že 11. leto. Že samo ime *Kralji ulice* deluje podporno za soustvarjalce,¹ saj jih povzdigne in jim pripiše moč, kot tudi za bralce in s tem širšo javnost, saj se sicer družbeno izključeni skupini pripiše pomembno vlogo, s čimer se zmanjšujejo predsodki in povečuje možnost za ponovno družbeno vključevanje. Časopis *Kralji ulice* omogoča posameznikom, da se skozi ustvarjalnost, torej pisanje, izrazijo, hkrati pa jim omogoča tudi delo, in sicer s prodajo časopisa. Cestni časopis *Kralji ulice* omogoča osvetljevanje brezdomstva in drugih socialnih vprašanj skozi avtentične izraze avtorjev. Predpostavka diplomskega dela je, da pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* na avtorje deluje terapevtsko. Poudarjam, da avtorjem koncept časopisa nudi možnost samopomoči, vsak posameznik pa je edinstven in samo od njega je odvisno, kako daljnosežni bodo učinki pisanja poezije, saj je to odvisno od njegove lastne pripravljenosti za spremembe. V diplomskem delu se teoretični in raziskovalni del prepletata. Predpostavko bom raziskala s pomočjo tematsko-motivne analize poezije na podlagi 48 pesmi, ki so bile leta 2014 objavljene v rubriki Nekaj cestnih, pri čemer bom ugotavljala, katera občutja pesmi izražajo. Občutja v poeziji so odraz bivanjskega položaja avtorjev, s čimer bom lahko povezala, katera so tista občutja, s katerimi se soočajo tudi v realnem življenju. Skozi pisanje poezije se ta občutja predelujejo, avtorji se do stvarnosti opredelijo, problematiko ozavestijo, so izraženi, so slišani ipd. Vse to pa deluje terapevtsko. Pri ustvarjanju poezije in njenem terapevtskem učinku se bom osredotočila na ustvarjalni vzgib, ki je v vsakem od nas. Gre torej za terapijo v smislu samopomoči. Vpogled v resnične učinke pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* bom predstavila na podlagi intervjujev, ki sem jih za namen tega diplomskega dela opravila z avtorji poezije. Skozi pisanje poezije avtorji

¹ V diplomskem delu so v slovnični obliki moškega spola zapisani izrazi uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola (avtor/avtorica, brezdomec/brezdomka, posameznik/posameznica itd.), če ni iz konteksta razvidno drugače.

dobijo možnost, da se izrazijo in povedo, kar čutijo, lahko odstirajo problematiko brezdomstva, družba pa dobi priložnost, da jim prisluhne in celo pomaga. Z umetnostjo se tako premaguje osebna stiska posameznika in družbena stigma posamezne skupine. Kaj sporočajo izbrane pesmi?

2. Predstavitev cestnega časopisa *Kralji ulice*

Časopis *Kralji ulice* s podnaslovom *Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* je prvi slovenski brezdomski oziroma cestni časopis (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 325).

2.1 Koncept cestnega časopisa

Brezdomski oziroma cestni časopis je ena izmed oblik delovanja na področju razreševanja brezdomske problematike.² Cestni časopis soustvarjajo, sooblikujejo in distribuirajo (prodajajo na ulici mimoidočim) brezdomni in ostali socialno ranljivi posamezniki. Specifike časopisa, ki cestne časopise razlikujejo od množičnih medijev, dostopnih v trafikah, so torej način prodaje, vsebina in avtorji. Glavna namena cestnih časopisov sta spreminjanje socialnih okoliščin v smeri izboljšanja skozi opisovanje in objavljanje konkretnih primerov ekonomske nepravilnosti ter omogočanje pridobivanja zaslužka na legitimen način in z lastnim delom. Cestni časopisi so alternativni mediji (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 323–324). Za alternativne medije je značilno, da nastajajo zunaj uveljavljenih medijskih institucij, ustvarjajo jih angažirani državljani, člani skupnosti, predstavniki manjšin in aktivisti družbenih gibanj. Poglavitne značilnosti alternativnih medijev so tudi usmerjenost v zadovoljevanje interesov in potreb marginaliziranih skupin, nudenje prostora za uveljavljanje alternativnih vsebin ter zagovarjanje družbenih sprememb oziroma prizadevanje za družbene reforme. Alternativni mediji prispevajo k opolnomočenju skupnosti, omogočajo participacijo članov skupnosti, odpirajo komunikacijske kanale za stigmatizirane družbene skupine, spodbujajo samoreprezentacijo v javnosti ter eksperimentirajo z različnostjo žanrov (Pajnik 2010: 44–46). Cestni časopisi tako omogočajo brezdomnim in drugim socialno izključenim osebam, da se lahko aktivno vključujejo v družbo, svobodno izražajo skozi ustvarjanje in prodajo, hkrati pa se širša javnost ozavešča o problematiki, s čimer se vzpostavijo pogoji za spremembe družbenih razmerij. Cestni časopisi so se v zadnjih desetletjih razvili v več državah in se povezali v Mednarodno mrežo cestnih časopisov – INSP,³ ki je nastala leta 1994. Od leta 2007 je vanjo vključen tudi časopis *Kralji ulice*. Večina časopisov, med njimi je tudi časopis *Kralji ulice*, v ustvarjanje vključuje predvsem brezdomne ter socialno izključene

² Poleg izraza »cestni časopis« se v različni strokovni literaturi in publicistiki za dotični pomen sinonimo uporablja tudi izraz »ulični časopis«.

³ INSP 'International Network of Street Papers'

osebe, medtem ko nekateri zaposlujejo tudi profesionalne novinarje, ki pišejo o brezdromstvu in socialni izključenosti (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 324). V Mednarodno mrežo cestnih časopisov je vključenih več kot sto cestnih časopisov s celega sveta, ki se srečujejo na letnih konferencah in izmenjujejo primere dobrih praks. Skupne značilnosti cestnih časopisov so torej omogočanje ekonomskega, socialnega in kulturnega vključevanja družbeno izključenih, hkratio naslavljanje brezdromnih in širše družbe ter upoštevanje pristopa nizkega praga za sodelovanje pri projektu, kar pomeni, da se za vstop upoštevajo minimalni pogoji – da je človek polnoleten in brezdromen oziroma drugače socialno izključen.⁴

2.2 Izhajanje in distribucija časopisa *Kralji ulice*

Leta 2005 je izšla prva, poskusna številka časopisa *Kralji ulice*. Izšla je v 2600 izvodih. Ker je bila ideja cestnega časopisa med brezdromnimi sprejeta z navdušenjem, zaupanjem in pripravljenostjo sodelovati, tako z ustvarjanjem kot s prodajo, na časopis pa se je dobro odzvala tudi širša javnost, je leta 2006 časopis začel izhajati kot mesečnik. Izdaja ga Društvo za pomoč in samopomoč brezdromcev *Kralji ulice* (v nadaljevanju Društvo *Kralji ulice*) v povprečni nakladi 10.000 izvodov. Časopis prodajalci, večinoma brezdromne ali druge socialno ranljive osebe, prodajajo v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Novem mestu ter na Primorskem. Vsi izvodi so dostopni tudi na spletni strani Društva *Kralji ulice*.⁵ Leta 2012 so zabeležili 186 aktivnih prodajalcev, v soustvarjanje pa se je vključilo 163 različnih ustvarjalcev (Predstavitev Društva *Kralji ulice* 2013: 140). V Društvo *Kralji ulice* je trenutno vključenih približno 600 različnih oseb, od tega jih je okrog 200 prodajalcev časopisa, kar torej zajema eno tretjino vseh članov. Večina prodajalcev časopis tudi soustvarja, kar pomeni, da sodeluje v vsaj eni od faz nastanka časopisa (načrtovanje, pisanje, oblikovanje idr.). Informacije o številu članov in deležu prodajalcev so podane s strani Društva *Kralji ulice*.⁶ Maja 2016 je Društvo *Kralji ulice* izdalo že 120. številko cestnega časopisa *Kralji ulice*. Uredništvo časopisa se nahaja v dnevnem centru Društva *Kralji ulice*. V dnevnem centru poleg drugih dejavnosti poteka distribucija časopisa prodajalcem, ustvarjanje časopisa ter enkrat na mesec tudi sestanek uredniškega odbora, ki ga sestavljajo prodajalci, ustvarjalci, strokovnih sodelavci in prostovoljci. Obstajajo minimalni pogoji za prodajo časopisa. Prodaja ga lahko vsak, ki je polnoleten in brezdromen oziroma drugače socialno izključen. Za prodajo

⁴ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/casopis/o-casopisu/namen (29. 1. 2016).

⁵ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (15. 3. 2016).

⁶ Elektronska pošta Tei Letonja (24. 5. 2016).

časopisa obstajajo tudi pravila prodaje, ki omogočajo ohranjanje ugleda časopisa. Na začetku vsak prodajalec dobi tri poskusne brezplačne izvode časopisa, s čimer mu Društvo omogoči minimalna sredstva, s katerimi lahko kupi nadaljnje izvode. Denar od časopisov pa Društvo, ki je izdajatelj, porabi za tisk in pripravo naslednje številke oziroma se ga nameni podpora za brezdomne in socialno izključene osebe (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 324). Ulična prodaja poteka po principu, da prodajalci časopis kupijo za 50 centov, na ulici pa ga prodajo za 1 evro. Njihov zaslužek je torej pol evra od vsakega izvoda prodanega časopisa.⁷

2.3 Vsebina časopisa Kralji ulice

Vsebinsko časopis *Kralji ulice* v prvi vrsti zajema brezdomstvo, življenje na ulici in socialno izključenost, obravnava pa tudi druge teme, kot so odvisnost, kriminalizacija, nasilje, zaposlovanje, družinska in odnosna problematika, socialne službe ter druge službe pomoči. Cestni časopisi podpirajo različne besedilne žanre. V časopisu *Kralji ulice* so teme predstavljene v obliki zgodb, anekdot, pripovedi, refleksij, razmišljanj, poezije, strokovnih prispevkov, poročil, ilustracij, fotografij in drugih gradiv. Širok nabor besedil in slikovnega gradiva tako z različnih zornih kotov na podlagi neposrednih virov oziroma izkušenj iz prve roke osvetljuje brezdomstvo. Časopis tako ponuja kulturno-umetniško in strokovno refleksijo pojava brezdomske problematike ter o njem vzpostavlja odprt dialog v širši javnosti (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 141).

2.4 Avtorji prispevkov v časopisu Kralji ulice

Avtorji večine prispevkov v časopisu so brezdomne in socialno izključene osebe, ostalo pa prispevajo drugi avtorji, ki se za problematiko brezdomstva zanimajo iz osebnih ali strokovnih vzgibov. Društvo Kralji ulice z avtorji vzdržuje reden stik, skupaj razpravljajo o prispevkih ter načrtujejo sodelovanje v prihodnosti, najaktivnejše avtorje pa glede na njihove osebne interese vključuje v pokrivanje stalnih rubrik časopisa ter jih kot novinarje pošilja na različne kulturne dogodke. Ob vseh dejavnostih avtorjem Društvo nudi pomoč pri izvedbi nalog, tako pri učenju novinarskih kot računalniških veščin (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 141). Pričujoče diplomsko delo temelji na obravnavi poezije iz stalne rubrike, ki se

⁷ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/casopis/o-casopisu (16. 2. 2016).

imenuje Nekaj cestnih, kjer je skozi poezijo prezentirana osebna izkušnja življenja »na cesti«.⁸ Avtorji prispevkov so na koncu leta s strani Društva Kralji ulice simbolično nagrajeni za sodelovanje, in sicer tako, da prispevke na uredništvu najprej preštejejo, nato jih ovrednotijo in določijo vsoto. Vsak avtor prispevka pa dobi tudi tri brezplačne izvide časopisa *Kralji ulice*, s čimer jih dodatno spodbujajo k sodelovanju (Zabukovec 2016).

2.5 Namen in vloga časopisa Kralji ulice

Cestni časopis *Kralji ulice* je eden izmed projektov na področju razreševanja brezdomske problematike. Glavni namen časopisa je pomoč brezdomcem in drugim socialno izključenim v smislu »pomoč za samopomoč«. Ciljev in usmeritev časopisa je več, skupen pa jim je temelj, da projekt cestnega časopisa *Kralji ulice* temelji na sprejemanju življenja in potreb brezdomcev ter jim omogoča aktivacijo in participacijo v javnem življenju, brez pričakovanj po takojšnjih rešitvah. Ključna usmeritev časopisa *Kralji ulice* je za brezdomne in druge socialno izključene osebe promovirajoča in neobsojajoča ter temelji na krepitvi moči te na rob odrinjene družbene skupine. Projekt cestnega časopisa *Kralji ulice* želi širšo javnost ozaveščati o problematiki brezdomstva ter ji predstaviti življenje in kulturo brezdomcev na pristen način, skozi njihov osebni izraz, zaradi česar so prispevki tudi v slengu, hkrati pa projekt želi vključevati čim več brezdomnih in socialno izključenih oseb v sfero javnega življenja skozi sodelovanje pri nastajanju časopisa in jih seznaniti o možnih oblikah pomoči (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 323–326). Sodelovanje pri časopisu *Kralji ulice* pomaga vključenim na več ravneh. Ulična prodaja časopisa *Kralji ulice* brezdomnim in socialno izključenim omogoča alternativo beračenju ali drugim družbeno manj sprejemljivim načinom pridobivanja denarja, torej jim zagotavlja legitimen vir zaslužka, kar pomeni, da jim koncept časopisa (vsaj delno) nudi ekonomsko varnost, hkrati pa pridobivajo pozitivno izkušnjo plačanega dela in delovne navade (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 142). Tovrstno vključevanje v projekt brezdomnim in socialno izključenim izboljšuje samopodobo in samospoštovanje. Pozitivne učinke na sodelujoče pri projektu ima tudi povezovanje z Društvom Kralji ulice, ki časopis izdaja, saj se tako spoznajo še z ostalimi dejavnostmi Društva. Z udeleženo pri projektu cestnega časopisa si sicer družbeno izključeni posamezniki širijo socialno mrežo, kar vključuje stik s kupci časopisa, z ostalimi brezdomnimi in socialno izključenimi ter s strokovnimi delavci. Tovrstno povezovanje

⁸ biti na cesti 'biti brez službe ali brez stanovanja' (Keber 2015)

omogoča brezdomcem premislek o svoji situaciji in identiteti, hkrati pa jim nudi možnost skupinske družbene akcije in organiziranega delovanja v smeri celostnega razreševanja brezdomske problematike (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 324). Brezdomni in ostali socialno izključeni s soustvarjanjem cestnega časopisa *Kralji ulice* komunicirajo s širšo javnostjo, jo nagovarjajo, z njo delijo svoje osebne izkušnje, poglede, misli in čustva. Ta na rob družbe odrinjena populacija dobi s pisanjem in drugim ustvarjanjem za časopis možnost svobodnega izražanja, refleksije svojega življenja in identitete, z objavo pa posledično dobi možnost slišnosti s strani družbe, saj sicer nima dostopa do prostorov javnega izražanja. Avtorji, ki so torej brezdomne in socialno izključene osebe, imajo v časopisu možnost samoreprezentacije in samorefleksije, hkrati pa lahko razvijajo svoje umetniške talente in se samouresničujejo. Širši družbi pa časopis *Kralji ulice* omogoča, da spoznava brezdomne ljudi skozi njihov osebni izraz, jim prisluhne, spoznava tudi širši kontekst brezdomstva, kar pa omogoča preseganje predsodkov do te družbene skupine, s čimer se zmanjšuje tudi družbena stigma in povečuje ter odpira možnost za konstruktivno razreševanje brezdomske problematike v družbi in vključevanje v javnost sicer družbeno izključenih posameznikov (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 142). Pot opolnomočenja posameznika se vedno začne pri njem samem, ampak za uspeh na tej poti je izjemno pomembno, da je podprt s strani družbe. Z razreševanjem najšibejših družbenih situacij postajamo konstruktivnejša družba. Cestni časopis ima tako spoznavno vrednost in blagodejne učinke za soustvarjalce časopisa kot tudi za širšo družbo.

2.6 Družbena sprejetost časopisa Kralji ulice

Sodelovanje brezdomnih in ostalih socialno izključenih pri cestnem časopisu *Kralji ulice* je droben segment v kontekstu razreševanja brezdomske problematike, a zaradi konstruktivnih učinkov zelo pomemben za sodelujoče in širšo javnost. To je pravzaprav (lahko) prvi korak k socialni in ekonomski vključenosti ter mobilnosti sodelujočih. Zaradi v zgornjih poglavjih navedenih specifik cestnega časopisa so mimoidiči, torej kupci in bralci, vključeni v proces opolnomočenja posameznikov, tako posredno kot neposredno. Z nakupom časopisa se podpre trud brezdomnega, da poskrbi zase, neposredna medsebojna interakcija pa zbližuje in povezuje dva (na videz) različna svetova. Glede na odzive kupcev, ki prihajajo na uredništvo, ljudje časopis dejansko berejo in ga ne kupijo zgolj zato, da bi finančno podprli prodajalca. Objavljene vsebine, ki so tudi družbenokritične narave, so tako prisotne v javnosti, s čimer se

odpira prostor za razpravljanje o brezdovski problematiki (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 142). Podajanje odziva je možno na več načinov, eden izmed njih je projekt Podpiram!, pri katerem želijo na uredništvu spodbuditi, da kupci delijo izkušnje in dogodke v zvezi s prodajo in nakupom časopisa, predvsem pozitivne, saj želijo na ta način spodbujati in krepiti dober in prijazen način prodaje ter tudi komunikacije med prodajalci in kupci časopisa. Odzivi so dostopni na spletni strani Društva Kralji ulice.⁹ V tekočih številkah časopisa pa sta prisotni dve rubriki, kjer so objavljena mnenja, vtisi in spodbude, to je rubrika z naslovom pOdpiram, kjer javnosti znani ljudje izrazijo mnenja o projektu cestnega časopisa *Kralji ulice*, brezdomstvu in podobnih temah. Najpreprostejša možnost deljenja vtisov in mnenj za vse bralce pa je SMS-komentarnica, to je rubrika v časopisu, kjer so objavljene pohvale, pripombe in mnenja, ki jih bralci pošljejo na uredništvo v obliki SMS-ov. S takim načinom lahko bralec hitro in jedrnato izrazi svoje vtise o časopisu in prodajalcih. Za ponazoritev navajam v nadaljevanju nekaj komentarjev iz rubrike SMS-komentarnica (SMS-komentarnica april 2016: 29).

15. 02.>> Najlepša hvala g. Dejanu, št. 560 (Dejan Turk – op. uredništva), za današnjega Kralja v Lidlu in prijazne besede, ki mi zmeraj narišejo nasmeh! :-) Upam, da se mu čim prej nasmehne sreča! Lija

21. 02.>> KU vedno preberem od prve črke do zadnje pike. Res dober časopis! Želim si le, da bi izšel večkrat na mesec. Gospod Dejan (Turk – op. uredništva), prodajalec št. 560 pred Lidlom v Vižmarjah, hvala za dve stvari, ki ju dandanes težko dobiš: prijazen nasmeh in lepo besedo. Lep pozdrav, Tamara

04. 03.>> Spoštovani Kralji ulice! Pozdrav in vse pohvale prodajalcu št. 81 (Gregor Bajc – op. uredništva), ki je vedno nasmejan in pozdravi vsakega, ki vstopa v Mercator na Brodu. Tam stoji tudi, ko je mraz, ko smo mi v toplih bundah, on nasmejan stoji in ne obupa! Zato bom vsak mesec 1 € dala v dober namen ... Pozdrav, Nataša z Broda

⁹ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/casopis/podpiram! (26. 5. 2016).

3. Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice

Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice je nevladna in nepridobitna humanitarna organizacija, ki poleg drugih institucij deluje na področju razreševanja brezdomske problematike, društveni programi in projekti pa so namenjeni brezdomnim in drugim socialno izključenim ljudem (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 135).

3.1 Pomen in vloga Društva Kralji ulice

Društvo Kralji ulice formalno deluje od leta 2005, razvijalo pa se je sočasno in vzajemno s projektom cestnega časopisa *Kralji ulice*. Društvo povezuje strokovnjake, ki se ukvarjajo z brezdomstvom, in posameznike, ki brezdomstvo ter z njim povezano socialno izključenost doživljajo. Društvo Kralji ulice proučuje, raziskuje in spoznava pojav brezdomstva, skrbi za preprečevanje brezdomstva in za izboljševanje življenjskih razmer brezdomcev, prizadeva si za socialno vključenost brezdomcev, razvija praktične oblike dela na področju brezdomstva, ukvarja pa se tudi s publicistično dejavnostjo. Temeljni cilji Društva Kralji ulice so zmanjševanje osebne, socialne, ekonomske in pravne škode ter pomoč pri opolnomočenju, sočasno pa skozi različne projekte, pri čemer je bistvenega pomena cestni časopis *Kralji ulice*, ozavešča javnost o pojavu in problematiki brezdomstva ter promovira družbeno delovanje na tem področju. Prizadeva si za povezavo brezdomnih s širšo javnostjo in za konstruktivno vključevanje brezdomnih v javno sfero. Brezdomnim in drugim socialno izključenim zato nudi strokovno pomoč ter podporo pri vključevanju v različne oblike pomoči, omogoča in povečuje pa tudi dostopnost do družbenih dobrin. Pristop reševanja brezdomske problematike s strani Društva Kralji ulice je celosten, saj zajema delovanje na individualni, skupnostni in družbeni ravni (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 135–136).

3.2 Dejavnosti Društva Kralji ulice

Pod okriljem Društva Kralji ulice se kontinuirano izvaja več projektov. Strokovno delo z brezdomnimi temelji na sprejemanju uporabnikov, izhaja iz njihovih individualnih potreb, zmožnosti ter želja, moč pa se jim dodaja tam, kjer sami izrazijo potrebo, delo torej poteka

interaktivno in temelji na zaupanju ter varnem odnosu med strokovnjaki in uporabniki (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 138).

Poleg že omenjenega projekta cestnega časopisa *Kralji ulice*, ki izhaja mesečno, Društvo Kralji ulice izvaja še druge dejavnosti, ki so namenjene opolnomočenju brezdomnih in drugih socialno izključenih oseb. Od leta 2006 deluje dnevni center Kralji ulice, ki se nahaja v središču Ljubljane. Dnevni center brezdomnim nudi prostor za dnevno bivanje. Namenjen je informiranju in konstruktivnemu, kakovostnemu ter kreativnemu preživljanju časa brezdomnih ter drugih socialno izključenih oseb. V dnevnem centru lahko uporabniki rešujejo vsakodnevne težave, se pogrejejo, pojedjo zajtrk, nudena jim je pomoč pri urejanju nastanitve, birokratskih zadev, socialnega statusa, iskanju zaposlitve, lahko se pogovorijo med seboj, s prostovoljci ali strokovnjaki, kar jim omogoča refleksijo svoje življenjske situacije in identitete, izvaja pa se tudi veliko izobraževalnih in ustvarjalnih delavnic, v dnevnem centru poteka tudi distribucija časopisa *Kralji ulice*, ustvarjanje prispevkov idr. Vse dejavnosti dnevnega centra so usmerjene v razvoj možnosti za aktivnejše, samostojnejše in produktivnejše življenje brezdomnih, celoten program pa temelji na aktiviranju in participaciji uporabnikov pri načrtovanju pomoči in samopomoči (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 143–145). Eden izmed projektov Društva Kralji ulice je tudi Univerza pod zvezdami, ki so jo leta 2006 ustanovili udeleženci delavnice kreativnega pisanja. Pri tem projektu gre za alternativo formalnemu izobraževanju, namenjena pa je osebam, ki so sicer izključene iz ostalih formalnih in neformalnih oblik izobraževanja. Udeležencem je omogočen dostop do izobraževalnih in kulturnih vsebin na različnih socialnih, izobraževalnih in kulturnih delavnicah ter organiziranih interesnih skupinah (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 148). Društvo Kralji ulice zaradi celostne obravnave brezdomske problematike izvaja še vrsto drugih dejavnosti, ki zajemajo vse potrebe dostojnega človeškega življenja. Poleg zgoraj omenjenih projektov izvajajo še druge programe, kot so pomoč uporabnikom pri vključevanju v različne oblike zaposlitev, terensko delo z brezdomnimi, s katerim se želijo približati uporabnikom v njihovem okolju in tako še bolj spoznati njihove potrebe in jim na podlagi tega nuditi učinkovito podporo, od leta 2008 je aktiven tudi program nastanitvene podpore, kjer izhajajo iz načela, »da bi morala biti pravica do stanovanja ena od temeljnih in neodtujljivih pravic ljudi« (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 152), hkrati pa je varna

namestitev iztočnica in pogoj za nadaljnja prizadevanja posameznika za ureditev življenja.¹⁰ Društvo Kralji ulice izvaja še projekt socialnega podjetništva, to je projekt Stara roba nova raba, kjer gre za posredovalnico rabljenih predmetov, njihov slogan »Kupimo vse, kar je zastoj, in podarimo naprej po simbolni ceni.«¹¹ pa na duhovit način povzame način delovanja, ki temelji na konceptu povezovanja in opolnomočenja vseh vključenih. Društvo Kralji ulice usposablja strokovnjake za delo na področju brezdomstva, vključuje pa tudi prostovoljce in praktikante, pri čemer jim nudi mentorstvo, povezuje pa se tudi z drugimi sorodnimi organizacijami, ki delujejo na področju brezdomstva, tako na nacionalnem kot mednarodnem nivoju (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 135–157). Medsebojno sodelovanje vsem vključenim organizacijam prinaša pozitivne učinke, saj si pomagajo in delijo izkušnje, zaradi česar se s problematiko brezdomstva učinkoviteje soočajo. Društvo Kralji ulice je zelo aktivno pri celostnem obravnavanju brezdomske problematike in izvaja poleg naštetih še veliko drugih projektov. Podrobnejši opisi društvenih dejavnosti so dostopni tudi na njihovi spletni strani.¹² Društvo Kralji ulice ima torej tudi spletno stran, ki je zelo informativna in ažurirana, in svoj uporabniški račun na Facebooku,¹³ kjer objavlja aktualne vsebine. Oboje pa poleg vseh drugih projektov potrjuje interaktivnost in pristno prisotnost Društva Kralji ulice pri opravljanju svojega dela.

Vse programe Društva Kralji ulice financirajo ali drugače podpirajo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Mestna občina Ljubljana, Fundacija invalidskih in humanitarnih organizacij, Zavod RS za zaposlovanje, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za kulturo, KUD France Prešeren, Športna zveza Ljubljane, Urad vlade za komuniciranje in različni donatorji.¹⁴

¹⁰ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/kaj-delamo/nastanitev (16. 5. 2016).

¹¹ Slogan je viden na spletni strani projekta, kjer deluje tudi spletna trgovina: www.robaraba.si (16. 5. 2016).

¹² *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/kaj-delamo (16. 5. 2016).

¹³ Uporabniški račun Društva Kralji ulice je dostopen na: www.facebook.com/KraljiUlice (16. 5. 2016).

¹⁴ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/kdo-smo/podpirajo-nas (17. 5. 2016).

4. Pojem brezdomstva

V skladu s temeljno predpostavko diplomskega dela, da pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* na avtorje deluje terapevtsko, bom v nadaljevanju zasledovala predvsem možne in realne terapevtske učinke z vidika brezdomnih in socialno izključenih piscev, saj se pot pomoči začne pri posamezniku. V ta namen bom poleg že predstavljenega okvira delovanja avtorjev v nadaljevanju predstavila še značilnosti brezdomstva, saj je bivanjska situacija avtorjev ključna za razumevanje poezije in raziskovanje terapevtskih učinkov.

Diplomsko delo se osredotoča na aktualno pojmovanje brezdomstva v Sloveniji, razumevanje brezdomstva je namreč kulturno pogojeno. Najosnovnejše definicije brezdomstvo opredelijo kot »situacijo, kjer neka oseba nima doma oz. bivališča, nima stabilne in varne strehe nad glavo. V ekstremnih primerih je to situacija spanja na prostem, na ulici; v večini primerov pa biti brezdomec pomeni imeti tako ali drugače urejeno prenočišče, ne pa v njem tudi domovati/stanovati« (Dekleva, Razpotnik 2007: 8). Brezdomstvo je torej povezano z odsotnostjo bivališča ali negotovo obliko bivanja, hkrati pa s šibkimi socialnimi mrežami ali popolno odsotnostjo podpornih mrež. Brezdomstvo je pogosto skrajna posledica kopičenja socialne in druge izključenosti posameznika in je zato zelo kompleksen in strukturiran družbeni pojav (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 321).

Vzroki za nastanek brezdomstva so seštevek daljši čas delujočih določenih dejavnikov, od katerih vsak zase najverjetneje ne bi povzročil brezdomstva, skupaj pa lahko življenjsko izbiro tako skrajno omejijo, da posamezniku preostane samo ena alternativa. Vzročni dejavniki za nastanek brezdomstva so v strokovni literaturi v glavnem razdeljeni na 6 področij. To so:

- trg stanovanj in stanovanjska politika (težka dostopnost stanovanj zaradi visokih cen),
- trg dela in zaposlovalna politika (recesija na gospodarskem področju in zato rast nezaposlenosti ter prekarizacije dela),
- socialnodemografske spremembe (šibke socialne mreže zaradi individualizacije znotraj procesa globalizacije, zrahljane čustvene in socialne vezi tako na ravni primarne družine kot širše, kar povzroča osamljenost),

- socialnovarstveni in podporni sistemi (trendi zmanjševanja socialnih pomoči oziroma dekonstrukcija socialne države),
- dezinstucionalizacija zdravstvenih,¹⁵ socialnih in vzgojnih ustanov (ker se v Sloveniji ta proces ne dogaja radikalno, so postopoma ljudem vse slabše dostopne storitve teh ustanov),
- individualni (psiho)patološki dejavniki (raziskave kažejo, da med brezdomci pogosteje kot med preostalo populacijo obstajajo naslednje značilnosti: izkušnja izključenosti iz šole, vključenost v vzgojne zavode, rejništvo, psihiatrična oskrba, večkrat so žrtve spolnih in drugih zlorab, prekinitev pomembnih zvez, zasvojenost s psihoaktivnimi substancami ter slabša delovna usposobljenost) (Brezdomstvo, zdravje in dostopnost zdravstvenih storitev 2009: 11–16).

Na nastanek brezdomstva vpliva preplet različnih družbenih in individualnih dejavnikov, pri čemer so individualne lastnosti povezane s tem, kdo bo postal brezdomec, torej obstaja nek potencial, medtem ko so družbenostrukturne lastnosti v funkciji sprožilcev, povezane pa so s tem, kolikšen bo obseg brezdomstva. Procesi na obeh ravneh potekajo interaktivno (prav tam).

Po podatkih Društva Kralji ulice je v Sloveniji približno 2100 brezdomnih oseb, število pa je seštevek vseh uporabnikov iz vsake organizacije, ki se ukvarja z brezdomstvom.¹⁶ Brezdomstvo ima različne pojavne oblike, zato je merjenje njegovega obsega zahtevno. Ker brezdomci prehajajo med različnimi vrstami namestitev (od ceste do začasnega bivanja v t. i. bazah in skvotih,¹⁷ pri prijateljih, v zavetiščih, zaporu, bolnici in zakonitih podnajemniških nastanitvah), se lahko zgodi, da niso nikjer evidentirani. Pojavne oblike brezdomstva so torej raznovrstne, hkrati pa brezdomstvo ni trajen status, ampak je spremenljiv proces, zato ga mnogo ostaja skritega, kar je povezano s težavami pri beleženju in raziskovanju brezdomstva, to dvoje pa pogojuje razvijanje učinkovitih ukrepov pri razreševanju brezdomske problematike (Brezdomstvo, zdravje in dostopnost zdravstvenih storitev 2009: 21–22). Za boljše razumevanje brezdomstva je bilo v zadnjem času narejenih veliko različnih raziskav,

¹⁵ Dezinstucionalizacija je »proces zapiranja totalnih ustanov in njihovo nadomeščanje s takšnimi odgovori na stiske ljudi, ki jih lahko ustvarimo tam, kjer ljudje sicer živijo – v skupnosti«, pri čemer »gre tudi za preobrazbo odnosov med strokovnjaki in uporabniki, premik moči k uporabniku« (Flaker 2012: 13).

¹⁶ Elektronska pošta Tei Letonja (24. 5. 2016).

¹⁷ skvot 'zapuščena zgradba, prostor, v katerem nezakonito živi skupina ljudi' (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014)

shem in strategij, ki skušajo opisati vrste brezdomstva in ga definirati ter na podlagi raziskav odpirati možnosti za ukrepe v prid razreševanju ali celo odpravi brezdomske problematike. Na evropskem nivoju ima v kontekstu soočanja z brezdomsko problematiko pomembno vlogo organizacija FEANTSA, ki je bistveno pripomogla k razumevanju brezdomstva v najširšem okviru, torej v različnih pojavnih oblikah in v relaciji s sorodnimi pojavi, in sicer z oblikovanjem t. i. ETHOS-definicije brezdomstva (Dekleva, Razpotnik 2007: 8–14).¹⁸ FEANTSA je krovna institucija za področje brezdomstva,¹⁹ njena članica pa je tudi organizacija Društvo Kralji ulice. FEANTSA »raziskuje in razvija nove oblike dela ter oblikuje evropske smernice za preventivo in soočanje z brezdomstvom« (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 156), proaktivnost organizacije pa je vidna tudi na njeni spletni strani.²⁰ Na evropski ravni se razvijajo celoviti pristopi za razreševanje brezdomstva. Leta 2011 je Evropski parlament sprejel resolucijo o strategiji Evropske unije za področje brezdomstva, »ki med drugim poziva k razvoju in sprejemanju nacionalnih strategij na področju brezdomstva, ki naj razvijajo inovativne pristope, temelječe na trajnih in varnih nastanitvah brezdomcev oz. reševanju njihovega stanovanjskega vprašanja« (Dekleva, Pedagoška fakulteta idr. 2013: 8).

Poleg Društva Kralji ulice, ki se aktivno in celovito spoprijema z brezdomstvom, so v Sloveniji tudi druge organizacije, ki se ukvarjajo z brezdomstvom in z njim povezano problematiko. Najvidnejše organizacije, ki delujejo na področju brezdomstva, kar vključuje zavetišča, sprejemališča in dnevne centre za brezdomne, programe za zdravljenje odvisnosti in/ali druge storitve za socialno ranljive posameznike, so:

- Zavetišče za brezdomce v Ljubljani,
- Zavetišče za brezdomne uživalce prepovedanih drog (Šent – Slovensko združenje za duševno zdravje),
- Vincencijeva zveza dobrote – dnevni center za brezdomce in zavetišče,
- Zavetišče božjega usmiljenje (sestre Misijonarke ljubezni),
- Zavetišče za brezdomce Maribor,

¹⁸ ETHOS 'Evropska tipologija brezdomstva in socialne izključenosti' (Dekleva, Razpotnik 2007: 13)

¹⁹ FEANTSA 'Evropsko združenje nacionalnih organizacij s področja brezdomstva' (Predstavitev Društva Kralji ulice 2013: 156)

²⁰ FEANTSA. Dostopno na: www.feantsa.org (3. 6. 2016).

- Župnijska Karitas Ljubljana – Štepanja vas,
- Kapucinski samostan in Dom Marijinih sester,
- Zavetišče za brezdomce Celje,
- Zavetišče za brezdomce Kranj,
- Zavetišče za brezdomce Slovenj Gradec – Vetrnica,
- Zavetišče za brezdomce Murska Sobota – Društvo Mozaik,
- Zavetišče za brezdomce Kočevje,
- Sprejemališče za brezdomce – Nadškofijska Karitas Maribor,
- Škofijska Karitas Koper,
- Center za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog,
- Društvo Projekt Človek – program za samopomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo za zasvojene uživalce in za njihove svojce,
- UP – Društvo za pomoč zasvojenecem in njihovim svojcem Slovenije,
- Slovensko združenje za zmanjševanje škodljivih posledic drog – DrogArt,
- Ustanova Odsev se sliši,
- Zavod Pelikan Karitas,
- ZD Ljubljana – Center (Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog),
- Anonimni narkomani Slovenije,
- Društvo Žarek upanja – pomoč pri odvisnostih in zasvojenostih,
- Labirint – Center za pomoč, terapijo, socialno rehabilitacijo in reintegracijo zasvojenih,
- Svit Koper – Društvo za pomoč odvisnikom in njihovim družinam,
- Po moč Sežana – Društvo za pomoč zasvojenim in njihovim bližnjim,
- Društvo anonimnih alkoholikov Slovenije,
- Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana (Enota za zdravljenje odvisnosti od alkohola),
- Psihiatrična bolnišnica Begunje,
- Zavod Karitas Samarijan,

- Ambulanta s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja – Pro Bono,
- Ambulanta za osebe brez obveznega zdravstvenega zavarovanja s posvetovalnico – Maribor,
- Društvo za zmanjševanje škode zaradi drog Stigma,
- Varna hiša za uživalke nedovoljenih drog, ki so žrtve nasilja (Društvo Stigma),
- Karitas župnije Marijino oznanjenje – Ljubljana,
- Območno združenje Rdečega križa Ljubljana,
- Škofijska Karitas Ljubljana,
- Župnija Trnovo,
- Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC,
- Združenje Solidarnost – brezplačna pravna pomoč in svetovanje socialno ogroženim.²¹

Za učinkovitejše raziskovanje predpostavke diplomskega dela v nadaljevanju navajam še konkretno problematiko, ki se s pojavom brezdomstva najpogosteje povezuje, saj so tovrstne izkušnje realnost za avtorje poezije, ki je bila izbrana za namen diplomskega dela.

Večinoma gre torej za preplet različnih vidikov socialne izključenosti. Z brezdomstvom pogosto povezani problemi so: *revščina, obubožanost, zadolženost, osamljenost, pomanjkanje socialnih mrež, odsotnost statusov, pomanjkanje družbene moči, dolgotrajna nezaposlenost, izključenost iz trga dela, izkušnje institucionalizacije, zlorabe v otroštvu, travmatični dogodki, medgeneracijsko vztrajanje izključenosti in/ali brezdomstva, demoraliziranost, zdravstvene težave (kronične bolezni, invalidnost, težave z duševnim zdravjem, zasvojenostjo, dvojnimi diagnozami), mnoge sekundarne posledice brezdomskega življenja (slabše zdravstveno stanje, slabša dostopnost zdravstvenih in drugih storitev, kriminaliziranost, viktimiziranost, odsotnost izhodišča za urejanje statusov, izboljševanje dostopnosti ...)* (Dekleva, Razpotnik v Brezdomstvo, zdravje in dostopnost zdravstvenih storitev 2009: 22).

²¹ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/kam-po-moc (3. 6. 2016).

Ker so »osamljenost, odtujenost in odsotnost socialnih mrež /.../ poleg materialne prikrajšanosti temeljne dimenzije brezdomstva« (Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 324), je ponudba različnih projektov pomoči konstruktivna tako za vključene posameznike kot za razvoj celotne družbe, saj je celostno »zdrav« posameznik temeljna celica »zdrave« družbe. Namen vseh organizacij, ki delujejo na področju družbeno izključenih skupin, je zmanjševanje družbene neenakosti ter »ustvarjanje takih pogojev za življenje, v katerih bodo lahko tudi prikrajšani in izključeni zaživali kot polnopravni člani skupnosti« (Razpotnik 2014: 4).

5. Terapevtski učinki pisanja poezije v kontekstu časopisa *Kralji ulice*

Diplomsko delo se osredotoča na segment samopomoči, ki ga vzpostavlja koncept časopisa *Kralji ulice*, in sicer predpostavlja, da pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* na avtorje deluje terapevtsko. Poezijo sem izbrala, ker gre za produkt umetniškega (literarnega) ustvarjanja, ki velja za najbolj izpovedno literarno zvrst.²²

5.1 Pojem terapije

Terapija dobesedno pomeni zdravljenje.²³ Društvo Perot, v okviru katerega delujejo strokovnjaki z različnih področij humanistike, opredeli pojem terapevtskega na način, s katerim se tudi sama strinjam, in sicer je terapevtsko izven strogo strokovnih okvirov »vse tisto, kar deluje zdravilno za določeno osebo. Za njene rane. Njene potrebe in njeno starost. V okviru njenega dojemanja sveta in odnosov. Včasih je to odnos s stricem /.../, ki sploh nima namena pomagati ali zdraviti. Včasih to, da se lahko izražamo – če ne v pogovoru, pa skozi pisanje, risanje, gibanje, vsakršno ustvarjanje.«²⁴ V diplomskem delu izraz »terapija« uporabljam kot sinonim za vsako početje posameznika ali okolice, ki na posameznika deluje zdravilno. Terapevtski učinek je učinek, ki torej na posameznika deluje zdravilno, podporno, konstruktivno, pozitivno in v prid razreševanju osebne življenjske situacije. Namen projekta cestnega časopisa *Kralji ulice* je »pomoč za samopomoč« za brezdomne in druge socialno ranljive posameznike. V skladu s predpostavko diplomskega dela se raziskovanje terapevtskih učinkov nanaša na posledico posameznikovih aktivnosti, zato gre za samozdravljenje oz. samoterapijo v kontekstu samopomoči, ki ga ponuja projekt cestnega časopisa, in ne za odnos terapevt – klient, kot se pojem terapije uporablja v psihoterapevtski stroki in umetnostni terapiji.

²² Literarne pojme, s katerimi operiram v besedilu pri opisu poezije in ki niso posebej citirani, sem črpala iz naslednjih literarnih priročnikov:

– Matjaž Kmecl: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Mihelač in Nešović, 1996;

– Janko Kos: *Literarna teorija*. Ljubljana: DZS, 2001.

²³ terapija 'zdravljenje' (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014)

²⁴ Perot – Društvo za sobivanje človeškega. Dostopno na: www.perot.si/kaj-je-terapevtsko (1. 6. 2016).

Koncept strokovnega dela, po katerem deluje Društvo Kralji ulice in posledično tudi projekt cestnega časopisa *Kralji ulice*, temelji na sprejemanju, aktivaciji in participaciji brezdomnih in drugih socialno ranljivih posameznikov, »s predpostavko, da imajo posamezniki pri sebi potenciale moči in ustvarjalnosti, ki lahko v spodbudnem okolju in z dodajanjem moči postanejo pomembna dobrina ne le za njih, pač pa za skupnost kot celoto« (Razpotnik v Kozar, Kuljanac, Vižintin 2008: 323). Kot je definirano v samem namenu časopisa, se avtorji lahko izrazijo skozi umetnost v podprtem okolju in z občutkom varnosti. Avtorji, ki so brezdomne ali druge socialno ranljive osebe, tako dobijo s sodelovanjem pri projektu cestnega časopisa *Kralji ulice* možnost za psihološki in socialni razvoj.

Predpostavljam, da ima proces ustvarjanja, torej pisanje poezije, na osebni razvoj avtorjev pozitiven učinek, ki ga imenujem terapevtski. Na tem mestu dodajam še domnevo, da so v poeziji izražena občutja hkrati tudi tista, s katerimi se avtorji tudi v realnem življenju srečujejo in ukvarjajo, skozi poezijo pa jih nato še bolj ozaveščajo pri sebi in jih predelujejo, kar pa ima za avtorje spoznavo vrednost oziroma na njih deluje terapevtsko. Domneve temeljijo na razumevanju blagodejnih učinkov ustvarjanja na človeka, konkretno pisanja, kar bom opisala v nadaljevanju, ter na kontekstu delovanja avtorjev, ki je podrobneje razložen že v uvodnih poglavjih. Kontekst zajema dejstva, da gre za brezdomne avtorje, ki s pisanjem tako dobijo možnost izpovedi, samorefleksije in umetniške samoureničitve, svoja čustva lahko necenzurirano izražajo in pišejo o temah, ki jih čutijo, objava v časopisu pa jim omogoča, da so slišani. Avtorji delujejo v spodbudnem okolju, kjer so stimulirani, da pišejo na njim lasten način o brezdomski problematiki, ki je rdeča nit časopisa *Kralji ulice*.

5.2 Poezija kot posledica ustvarjalnosti

Za pojmovanje ustvarjalnosti obstaja v strokovni literaturi veliko definicij in razčlemb. Pri raziskovanju terapevtskih učinkov pisanja izhajam iz pojmovanja ustvarjalnosti kot ustvarjalnega vzgiba, ki »je prisoten v vsakem posamezniku in prav vsaka človekova dejavnost je lahko ustvarjalna, če jo človek zaznava in zmore živeti kot tako« (Schuller 2008: 12). Ustvarjalnost (sinonimno tudi kreativnost) je torej miselni proces oziroma način razmišljanja, »ki posameznika odpira novemu, istočasno pa tudi reorganizira njegove dosedanje izkušnje in delovanje« (prav tam: 13). Pri ustvarjalnosti kot miselnemu procesu gre za razvijanje in produciranje izvirnih idej ali za poustvarjanje nove celote iz že obstoječih idej

(Blažić 2003: 10–11). Podlaga za ustvarjalnost je divergentno mišljenje,²⁵ ki se ga definira kot »odprto, večsmerno, raznoliko, različno mišljenje« (prav tam: 12). Kognitivne teorije ustvarjalnosti povezujejo mišljenje (analiza) ter ustvarjanje (sinteza) in pojmujejo ustvarjalca kot združevalca miselnega (oziroma spoznavnega) in ustvarjalnega procesa. Ustvarjanje je zato proces, ki se ga pojmuje tudi kot odkrivanje in reševanje problemov (prav tam: 54).

V kontekstu pisanja poezije za časopis *Kralji ulice* lahko rečem, da gre pri tovrstnem ustvarjanju za umetniško ustvarjanje, saj so vse »oblike umetnosti odraz človekove ustvarjalnosti« (Uči se iz preteklosti, ustvarjaj prihodnost 2011: 5), poezija pa je rezultat oziroma produkt umetniškega ustvarjanja. Umetniško ustvarjati pomeni 's svojo dejavnostjo na umetniškem področju delati, da kaj nastane' (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014). Umetniško ustvarjanje ima blagodejne vplive na ustvarjalce, pri čemer se lahko oprem na eno izmed definicij umetnosti, ki pravi, da je »bistvo umetnosti osebna izraznost, ki izpričuje posameznikovo življenje – čutno, čustveno in intelektualno dožemanje njegovih specifičnih izkušenj, ki jih z imaginacijo in kreativnostjo preoblikuje v umetniško delo. Umetnost je torej določen način izraznosti posameznika v odnosu do tega, kar se mu godi ali se mu je godilo oziroma se godi v njegovi okolici/generaciji. Še več, je izraz njegovih subjektivnih želja, intuicije, predstav, izkušenj, misli, čustev, spominov in hrepenenja – zavednih in še bolj nezavednih« (Majerhold 2009: 1538). Ustvarjalni proces je lahko terapevtski, če posameznik v zanj varnem kontekstu »izrazi vsebine, pri katerih se je čutil blokiran« (Fifolt 2006: 13), sicer pa »sam po sebi ni psihoterapija, se pa lahko po njem zgodi uvid, ki prispeva k boljšemu poznavanju samega sebe in stiku z realnostjo« (Rothenberg v Mazzini 2012: 181). Na tem mestu poudarjam, da je ustvarjalni proces sam po sebi potencialno terapevtski, saj se pot (samo)pomoči začne pri posamezniku in njegovi pripravljenosti za spremembe, upoštevam pa tudi edinstvenost vsakega posameznika, zato je domet terapevtskih učinkov za vsakega posameznika drugačen in učinki so različni.

Na podlagi opisanih lastnosti ustvarjalnega procesa oziroma umetniškega ustvarjanja in na podlagi poznavanja konteksta časopisa *Kralji ulice* se kaže, da ima umetnost transformativno moč za avtorje, vsaj potencialno, saj so pri pisanju poezije avtorji zagotovo ustvarjalni, ampak

²⁵ Nasprotno divergentnemu je konvergentno mišljenje, ki se ga definira kot zaprto in enosmerno mišljenje (Blažić 2003: 12).

vsak na unikaten način. Dejavnika, ki pozitivno vplivata na ustvarjalnost, sta spodbudno delovno okolje in sproščeno ozračje (Blažić 2003: 14). Tudi kontekst časopisa *Kralji ulice* nudi avtorjem občutek sprejetosti in spodbude, kar povečuje možnost za njihovo ustvarjalno izražanje. Avtorjem je pisanje za časopis mnogokrat edina možnost, da se javno izrazijo. Skleпам, da je njihovo pisanje poleg osebnih vzgibov po osebnem in svobodnem izrazu, izpovedi in (umetniški) samouresničitvi tudi družbeno motivirano, in sicer se želijo predstaviti javnosti kot aktivni člani družbe in javnost ozaveščati o brezdovski problematiki z nagovarjanjem bralcev skozi umetniški izraz. Ozadje pisanju je motivacija zmanjševanja družbene neenakosti, začevši od sebe navzven. Njihovo pisanje je oblikovano na literaren način, ni prosta izpoved, pač pa gre za formo poezije, literarni postopki pa so bolj ali manj dovršeni, kar je odvisno od vsakega avtorja posebej. Ker gre za specifičen kontekst pisanja in objavljanja poezije, tovrstno pisanje poezije vidim kot preplet značilnosti terapevtskega in kreativnega pisanja.

5.3 Razmerje med kreativnim in terapevtskim pisanjem

Bistvena razlika med terapevtskim in kreativnim pisanjem je v tem, da »pri terapevtskem pisanju ni pomemben končni izdelek« (Ažman 2009) ali poznavanje literarne teorije in tako ustvarjanje »vrhunske literature« (Blatnik 1996: 15), kot je značilno za kreativno pisanje.

Kreativno pisanje je usmerjeno v kakovosten literarni produkt. Kreativno pisanje je »miselni proces pisnega izražanja zamisli v (novih) besedilih ali iz sestavin, ki že obstajajo, poustvarjanje vsebinsko smiselnega, povezanega in zaokroženega besedila« (Blažić 2003: 10). Kreativno pisanje ni le t. i. izliv čustev, pač pa gre za »sistematično trdo delo« (Blažić 1992: 28). Skozi raziskovanje pojma kreativnega pisanja in ustvarjanja Mazzini (2012: 197–200) opiše ustvarjalni proces iz lastne izkušnje, kjer izpostavi pomemben segment terapevtskega učinka pisanja, ki ga sam sicer ne poimenuje s temi besedami. Opiše namreč izkušnjo, ko je on kot človek (in potencialni avtor literarnega dela) ujet v določeno bivanjsko situacijo, kjer se počuti anksioznega, polnega strahu, obdanega z bolečino in monotonostjo. Na neki točki doživi ustvarjalni trenutek in začne sestavljati literarno delo. Osebna stiska se mu je pomaknila v ozadje in se smiselno povezala, njegovi strahovi pa so se porazdelili med osebe v literarnem delu. Kot pravi, je iz človeka, ki se spopada s strahovi, postal avtor, ki se ukvarja z osebami, ki se spopadajo s strahovi. Ukvarjanje z osebami pomeni tudi preurejanje

odnosov med njimi. V času ustvarjalnega procesa se je, kot zapiše, depersoniziral in iz pasivnega prenašalca okolja postal aktivni tvorec v namišljenem svetu, strahovi pa so se v glavnem porabili v izmišljivi, dobil pa je tudi motivacijo za lažjo premostitev zahtevne bivanjske situacije v prihodnosti. Zgodil se je bistven terapevtski učinek ustvarjanja – transformacija oziroma prenos čustev iz avtorja na lik. Trobiš (2011: 15–16), ki se ravno tako ukvarja s kreativnim pisanjem, razsežnosti kreativnega pisanja usmeri na terapevtski nivo, ko meni, da je osnovna človekova potreba tudi »duševno praznjenje« ter »vračanje vase«, pri čemer lahko posamezniku pomaga pisanje (poezije idr.). Tukaj gre za terapevtski proces »praznjenja in čiščenja« notranjih vsebin skozi pisanje, ko pa je pesem že napisana, pa ponovno branje omogoča, da sebe vidimo z distance, s čimer se nehote vzpostavi večja kontrola nad seboj in pokažejo se izpostavljene vrednote in problemi, kar lahko posamezniku pomaga razrešiti notranja vprašanja. Izpostavi pa še eno človekovo potrebo, to je potreba po (poglobljeni) komunikaciji. Razloži, da v primeru, če ta potreba ni zadovoljena oziroma se posameznik zapira vase, kmalu zbolí. Tudi tukaj lahko posamezniku pisanje pomaga, saj mu omogoča izražanje resnice o sebi, ne glede na to, kako bodo drugi to razumeli ali sprejeli. Glede na kontekst avtorjev časopisa *Kralji ulice* na tem mestu sklepam, da večini avtorjev pisanje poezije predstavlja necenzurirano in svobodno izražanje »svoje resnice« na literaren način, kar ima blagodejne učinke na avtorje.

Terapevtsko pisanje pa, kot že rečeno, ni usmerjeno v literarno formo in izdelek kot produkt ni pomemben, pač pa gre za proces, pri katerem s pomočjo besed pisci izražajo svoja čustva in je zato v prvi vrsti oblika samozdravljenja, ki razvija komunikacijo s samim seboj. To je temeljna komunikacija, od katere je odvisen posameznikov odnos do sebe in do okolice. Ta komunikacija poteka kot dialog s samim seboj oziroma z notranjim otrokom, če je posameznik ponotranjil škodljive vzorce v primarni socializaciji (npr. nihče me ne mara, nisem dovolj dober itd.), in služi kot orodje resocializacije odraslega posameznika, pri čemer lahko pisanje pomaga, saj s procesom ustvarjanja posameznik do realnosti zavzame distanco, ob vnovičnem branju pa lahko analizira samega sebe (Ažman 2009). Tudi za ta vidik bi lahko rekla, da velja za avtorje časopisa *Kralji ulice*, vsi avtorji imajo torej potencial razvijanja komunikacije s samim seboj in tako možnost terapevtskih učinkov, realizacija pa je spet odvisna od posameznikove angažiranosti. V nadaljevanju avtorica pravi, da komunikacija s samim seboj pogojuje drugi dve vrsti komunikacije, ki sta pomembni za posameznikov razvoj, in sicer komunikacijo s pomembnimi drugimi ter z javnostjo. Komunikacija s

pomembnimi drugimi je pomembna za umestitev posameznika v socialno mrežo in za refleksijo od drugih, na podlagi katere posameznik vrednoti sebe. Pri odnosih s pomembnimi drugimi gre za to, da se posameznik čuti sprejetega. Da pa bi ga zanj pomembni ljudje lahko sprejeli, pa ga morajo poznati. In pisanje spet omogoča izraz, izpoved, odkritje samega sebe, pisanje o najglobljih travmatičnih izkušnjah idr. Skozi pisanje lahko na tej točki posameznik delno razreši tudi določen odnos, ki ga obremenjuje, in sicer s ponavljajočim pisanjem, tako da svoje zapise prebere in znova piše, spet prebere, vse dokler ne čuti olajšanja v odnosu. Komunikacija z javnostjo pa pomeni javno objavo posameznikovega zapisa in s tem odkrito govorjenje o sebi in problemih, s katerimi se sooča. Z objavo avtor dobi še večjo distanco do svojih težav, travm, celo stigme, kar deluje nanj terapevtsko. Komunikacija z javnostjo pa ni terapevtska le za avtorja, pač pa tudi za bralce in je v funkciji »podiranja zidov molka«, saj se bralec lahko prepozna v težavah, ob čemer se zave, da v težavi ni sam, s čimer se lahko začne o težavah v javnosti bolj odkrito pogovarjati in sčasoma določene pojave celo destigmatizirati (prav tam). Tudi komunikacija s pomembnimi drugimi je ključna za avtorje časopisa *Kralji ulice*, saj si z razreševanjem odnosov povečajo možnosti za vnovično aktivno vključevanje v družbo, terapevtske učinke pa ima tudi komunikacija z javnostjo, saj avtorji z objavo družbi odstrajajo brezdomske problematiko in druge težave, ozaveščajo javnost o revščini ipd., na svojo situacijo gledajo še bolj na daleč in jo lažje predelajo, javnosti se skozi poezijo predstavijo kot enakovredni drugim posameznikom, kot soljudje, s čimer se vzpostavlja polje možnosti za sprejemanje socialno ranljivejših posameznikov in zmanjševanje stigme, hkrati pa se tudi bralci lahko najdejo v določenih situacijah skozi vživljanje v poezijo, ki so lahko podobne njihovim, s čimer ima poezija lahko tudi na posamezne bralce konstruktivne učinke.

Sklenem lahko, da se v kontekstu raziskovanja predpostavke diplomskega dela pojma terapevtskega in kreativnega pisanja prekrivata, saj je namen za diplomsko delo izbrane poezije izražati osebno situacijo, se izpovedati, vseeno pa znotraj prepoznavne literarne oblike. Transformacija in distanca (ki se vzpostavi z različnimi vrstami komunikacije) sta, kot lahko sklenem, ključni sestavini terapevtskih učinkov pisanja poezije. Bistvo izbrane poezije je, da svojo osebno izkušnjo realnosti avtorji izražajo na literaren način, kar lahko prepoznam s konceptom časopisa *Kralji ulice* in s pregledom izbrane poezije. Kreativno pisanje tako pridobi stranski učinek, ki je terapevtski. Terapevtski učinki pisanja poezije na avtorje v kontekstu časopisa *Kralji ulice* so tako posledica prepleta kreativnega in terapevtskega pisanja. Katera občutja pesmi izražajo, bom v nadaljevanju ugotovila s pomočjo analize

poezije. Vpogled v povezavo med občutki v poeziji in resničnimi problemi, s katerimi se avtorji ukvarjajo, ter vpogled v realne razsežnosti terapevtskih učinkov pa bom dobila z intervjuji, ki so bili z avtorji opravljeni za namen tega diplomskega dela.

6. Značilnosti poezije v časopisu *Kralji ulice*

6.1 Izbor poezije

Za vpogled v značilnosti poezije v časopisu *Kralji ulice* sem izbrala poezijo iz rubrike Nekaj cestnih. Kontekst avtorjev in koncept časopisa, ki sta razložena v začetnih poglavjih, služita razumevanju poezije, pri čemer ciljам predvsem na izpeljavo, da je poezija odraz bivanjskega položaja avtorjev, zato me bodo zanimali tisti elementi poezije, ki ta položaj bolj ali manj neposredno izražajo. Osebna izkušnja »ceste« je snov, ki jo pesmi prezentirajo v rubriki Nekaj cestnih. Tukaj avtorji dobijo možnost, da se skozi umetnost javno izrazijo. Izbrana poezija kot literarni delo izraža duh socialnega položaja iz realnosti. Njihova osebna izkušnja je tako ključnega pomena za pesniški izraz. S predstavljenimi značilnostmi poezije v časopisu *Kralji ulice* bom osvetlila področja, ki jih avtorji odstirajo sebi in širši družbi.

Rubrika Nekaj cestnih je stalna rubrika že od 13. številke (leta 2007). Tekom razvoja časopisa se je mesto rubrike spreminjalo, od 22. številke (leta 2008) naprej pa se nahaja na strani 12 in se včasih razteza še na stran 13. To je rubrika, ki neposredno izraža izkušnje iz življenja »na cesti«, in sicer v obliki poezije ali krajših proznih zapisov. V analizo sem zajela 48 pesmi, to so vse pesmi iz rubrike Nekaj cestnih, ki so bile v časopisu objavljene od januarja do decembra 2014. Pesmi zajemajo 23 različnih avtorjev. Na podlagi sklepanja iz pogovora z Društvom Kralji ulice in v uvodnih poglavjih predstavljenega koncepta časopisa ter na podlagi bivanjske situacije intervjuvancev lahko rečem, da ima večina avtorjev izbrane poezijo izkušnjo brezdomstva ali drugih socialnih oziroma osebnih stisk. V izboru pesmi za analizo so pesmi podpisane z vzdevkom ali inicialko, avtorji se redko podpisujejo s pravim imenom in priimkom. Pomembno je, da se kot posamezniki izrazijo in predajo sporočilo družbi. Z razporejenostjo objavljene poezije skozi celo koledarsko leto in dinamiko avtorskih izrazov bom skušala prikazati temeljne značilnosti poezije v časopisu *Kralji ulice*. Izvodi časopisa, v katerih se nahajajo izbrane pesmi, so dostopni tudi na spletni strani Društva Kralji ulice.²⁶ Reference pri posameznih pesmih se v diplomskem delu nanašajo na bibliografske zapise v poglavju Viri, obravnavane pesmi pa so tudi pretipkane in priložene k diplomskemu

²⁶ *Kralji ulice*. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (22. 6. 2015).

delu (Priloga 1). Poezijo iz te rubrike sem izbrala zaradi eksplicitnega imena, ki že samo po sebi nakazuje zunajliterarno snov, ki je ključen gradnik izbranih pesmi.

Snov vseh izbranih pesmi je brezdomstvo. Oprelitev avtorjev do obravnave snovi se kaže v izbiri tem in motivov, drži lirskega subjekta ter v konkretnih besedah, ki se v pesmih pojavljajo za opis brezdomske problematike. Kljub enoznačnemu snovnemu izhodišču pesmi – brezdomstvo – sem pesmi razdelila na ožje kategorije. Ena izmed tem je tudi tema brezdomstva, kjer je ta bivanjska situacija eksplicitno izražena in se tako pokriva s snovjo. Izstopijo pa tudi druge teme, zato sem pesmi razdelila na 7 prevladujočih tem. 48 pesmi sem najprej shematično uvrstila k pripadajoči temi, nato sem vsaki pesmi določila prevladujoče motive ter držo lirskega subjekta, kar je prikazano v spodnji preglednici. Za natančnejše ugotovitve o tem, kakšno je vzdušje pesmi, sem nato izpostavila in preštela še najpogostejše besede, ki se pojavljajo za opis brezdomstva in z njim povezana občutja, kar je prikazano pod preglednico, kjer so bistvene značilnosti poezije predstavljene tudi interpretativno. Namen tovrstne analize poezije je prikazati, kaj pesmi (in s tem avtorji) izražajo, in ugotoviti, katera so tista občutja, ki jih skozi pisanje poezije avtorji ozaveščajo pri sebi in hkrati sporočajo družbi, hkrati pa so to občutja, v okviru katerih lahko govorim o terapevtskih učinkih, ki jih ima pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* na avtorje.

6.2 Tematsko-motivna analiza poezije

Preglednica 1: Shematičen prikaz tematsko-motivne analize poezije

TEMA PESMI	AVTOR/ICA IN NASLOV PESMI	POGLAVITNI MOTIVI, KI V POSAMEZNI PESMI IZRAŽAJO TEMO	PREVLADUJOČA DRŽA LIRSKEGA SUBJEKTA
<p>Tema brezdomstva (7 pesmi)</p>	<p>Katarina Kalaba: Beda (februar 2014: 12)</p>	<p>revščina, lakota, odsotnost doma in družine, minljivost, praznina, osamljenost, čustveno osvobajanje</p>	<p>1. os. (izpoved)</p>
	<p>Katarina Kalaba: Pogovor (marec 2014: 12)</p>	<p>dvom v boga, osamljenost, mraz, revščina, lakota, odsotnost doma, nesrečnost, minljivost, upanje, hrepenenje po dostojnem življenju</p>	<p>1. os. (izpoved)</p>
	<p>Katarina Kalaba: Preobrazba (oktober 2014: 13)</p>	<p>spodbuda brezdomcem, ljubezen do življenja, poziv k rešitvam težav, pogumu, stiku s seboj, upanje</p>	<p>2. os. (nagovor)</p>
	<p>Katarina Kalaba: Alarm (april 2014: 12)</p>	<p>odsotnost doma, samota, stik s seboj, sprejemanje situacije, svoboda</p>	<p>1. os. (izpoved)</p>

	Mirjam Gobec: Ulica (marec 2014: 12)	refleksija lastne identitete, odsotnost doma, pripadnost ulici, žalost, upanje	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Nea Baša: Brezdomec (avgust 2014: 12)	odsotnost doma, samota, pogum, želja po osnovnih materialnih dobrinah	1. os. (izpoved)
	Miš/Leah: Ulica (oktober 2014: 12)	refleksija lastne identitete, odsotnost doma in družine, pripadnost ulici, hvaležnost	1. os. (izpoved)
Eksistencialna tema (19 pesmi)	Kavica: Čakam (januar 2014: 12)	trpljenje, življenje je čakanje, življenje je boj	1. in 3. os. (izpoved in opis)
	Kavica: Avtobus (februar 2014: 12)	stik s seboj, odtujenost med ljudmi, predsodki do socialno ranljivih posameznikov	1. in 3. os. (izpoved in opis)
	Kavica: Samomorilci (maj 2014: 12)	neizbežnost smrti, življenje je polno nasprotij, za težave obstaja rešitev	1. os. (izpoved)
	Kavica: Lahko ... (oktober 2014: 12)	hvaležnost za življenje, upanje	1. os. (izpoved)

	Neda: Vseeno (januar 2014: 12)	življenje je polno nasprotij, klic po ravnovesju	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Neda: On (februar 2014: 12)	pomanjkanje socialnih stikov, revščina, samota, osamljenost, neslišnost, bolečina, ranjenost	3. os. (opis)
	Neda Tuma: Zvezde (avgust 2014: 12)	upanje	3. os. (opis)
	Miš - Leah: Napake (marec 2014: 12)	refleksija lastne identitete, negotova prihodnost, izgubljenost	1. os. (izpoved)
	Tomislav Gruden GTS: Beg (marec 2014: 13)	beg pred težo lastnega življenja, pomanjkanje socialnih stikov, svoboda, bolečina	1. os. (izpoved)
	S.: Jezusu (april 2014: 12)	izgubljenost, vera v boga, klic po pomoči	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Katarina Kalaba: Ptice ujetnice (maj	letenje, žalost, ujetost, brezizhodnost, ljubezen	2. os. (nagovor)

	2014: 12)	kot temeljna človeška vrednota, poziv k pomoči sočloveku	
	Karmiss: Pri odprtem oknu (maj 2014: 13)	čakanje, letenje, svoboda	1. os. (izpoved)
	Dr. - posthumno: Bum! (junij 2014: 12)	smrt kot ekstaza	1. os. (izpoved)
	Dr. - posthumno: Melanholija (moja smrt) (junij 2014: 13)	smrt, hrepenenje po ljubljenosti	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Dr. (posthumno): Kar sledi (december 2014: 12)	žalost, smrt, samota, upanje	1. os. (izpoved)
	Iva Tisa: Polet (junij 2014: 12)	letenje, stik s seboj, svoboda	1. os. (izpoved)
	Zdravko Kokanovič: Na poljane (oktober 2014: 12)	minljivost, refleksija lastne identitete, odpiranje življenju	1. in 3. os. (izpoved in opis)
	Nina Stepanovč:	želja po letenju, dvom v	1. os. (izpoved)

	Ninočka (november 2014: 12)	boga, izgubljenost, razkol med realnostjo in željami	
	Ero: Vprašanja (december 2014: 12)	negotova prihodnost, pogum, upanje	1. in 3. os. (izpoved in opis)
Ljubezenska tema (6 pesmi)	Adi: Kokoši Nikar (januar 2014: 12)	hrepenenje po partnerski ljubezni, razkol med realnostjo in željami	2. in 3. os. (nagovor in opis)
	Joško: Pomlad (maj 2014: 13)	oris partnerske ljubezni in poziv k njej	1. in 3. os. (izpoved in opis)
	Tomislav Gruden GTS: Prstan (junij 2014: 12)	minljivost, partnerska ljubezen živi v spominu	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Katarina Kalaba: Želje (junij 2014: 12)	hrepenenje po partnerski ljubezni, minljivost, razkol med realnostjo in željami, upanje	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Barbara Kališnik: Ključ (avgust 2014: 12)	odsotnost doma, zvestoba in predanost v partnerski ljubezni	1. os. (izpoved)
	M. Marn: 2048 A. D.	povezanost v partnerski	1. os. (izpoved)

	(november 2014: 12)	ljubezni, revščina, razkol med realnostjo in željami	
Tema socialne stiske (5 pesmi)	Katarina Kalaba: Lakota (januar 2014: 12)	lakota, revščina, želja po osnovnih materialnih dobrinah	1. os. (izpoved)
	Katarina Kalaba: Večerja (junij 2014: 12)	izguba materialnih dobrin, obsojanje družbeno ranljivega posameznika	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)
	Katarina Kalaba: Nesrečen (december 2014: 12)	revščina, hrepenenje po partnerski ljubezni, osamljenost, obsojanje družbeno ranljivega posameznika	1. os. (izpoved)
	Kavica: Kdo sem in nisem (april 2014: 12)	življenje na robu družbe, nesrečnost, ranjenost, vprašanje družbene pripadnosti	1. os. (izpoved)
	Natalija: Nekoč (december 2014: 12)	revščina, odsotnost doma in družine, bolečina, osamljenost, obsojanje družbeno ranljivega posameznika, poziv k pomoči sočloveku	1., 2. in 3. os. (izpoved, nagovor, opis)

Družbenokritična tema (7 pesmi)	X.: Kritična pesem št. 2 (januar 2014: 12)	slabi medčloveški odnosi, obsojanje družbeno ranljivega posameznika, nemoralnost ljudi, napačne vrednote v družbi	1., 2. in 3. os. (izpoved, nagovor, opis)
	Jani Zupan: Je čas (februar 2014: 12)	slabi medčloveški odnosi, nemoralnost ljudi, napačne vrednote v družbi, ljubezen in mir kot temeljni človeški vrednoti	2. in 3. os. (nagovor, opis)
	Miš - Leah: Politična (april 2014: 12)	kritika politične oblasti, obstajata dve alternativni bivanja v družbi – ali sprememba družbeno- političnega sistema ali pa flaša	1. in 3. os. (izpoved, opis)
	Anastazia Om: Za vse! (april 2014: 13)	kritika politične oblasti – recesija bremeni narod, hvaležnost soljudem za dobroto, hvalnica ljudstvu, upanje in želja, da bi oblast izboljšala življenjske pogoje za vse ljudi	1., 2. in 3. os. (izpoved, nagovor, opis)
	Tomislav Gruden - GTS: Zdaj (maj 2014: 12)	kritika politične oblasti – družbeno ranljiv posameznik je sam, država mu ne pomaga, malodušje, neustrezno razporejene	1., 2. in 3. os. (izpoved, nagovor, opis)

	<p>Kavica: Zakaj me imajo za bebca (junij 2014: 12)</p> <p>Kavica: Prodajam ... (december 2014: 12)</p>	<p>materialne dobrine med ljudmi, izčrpavanje socialno šibkega sloja ljudi, stik s seboj, zavest o lastni moči</p> <p>slabi medčloveški odnosi, obsojanje socialno ranljivega posameznika, preseganje družbene determiniranosti, zavest o lastni moči, upanje</p> <p>slabi medčloveški odnosi, samota, nesprejemanje družbeno ranljivih posameznikov, prilagajanje obnašanja potrebam družbe, želja po bolj »zdravi« družbi</p>	<p>1. in 3. os. (izpoved, opis)</p> <p>1. os. (izpoved)</p>
<p>Tema zasvojenosti s psihoaktivnimi substancami (3 pesmi)</p>	<p>Gorazdinjo: Višja sila (oktober 2014: 12)</p> <p>Zupan Jani: Alkogalaksija (oktober 2014: 12)</p>	<p>pasti omame, ranjenost, stik s seboj, zavest o lastni moči, hvaležnost za življenje</p> <p>zasvojenost z alkoholom, neuspešni poskusi odvajanja</p>	<p>1. in 3. os. (izpoved, opis)</p> <p>1. os. (izpoved)</p>

	Zupan Jani: Alkostrast (december 2014: 12)	zasvojenost z alkoholom, ljubezen do pijače	1. in 2. os. (izpoved)
Tema prijateljstva (1 pesem)	Iva Tisa: Poulična pesem za prijatelje (P. Lebi, C. Pavese, F. Teater) (oktober 2014: 12)	prijateljstvo, pripadnost ulici, medsebojna povezanost vseh ljudi, slovo od ulice	1. in 2. os. (izpoved in nagovor)

Strnjene izhodiščne informacije o osnovnih značilnostih izbora poezije za tematsko-motivno analizo:

- cestni časopis Kralji ulice (januar 2014–december 2014),
- rubrika Nekaj cestnih,
- 48 pesmi,
- 23 različnih avtorjev,
- snov: brezdomstvo.

Izbrane pesmi sem razporedila med 7 prevladujočih tem. To so tema brezdomstva, eksistencialna tema, ljubezenska tema, tema socialne stiske, družbenokritična tema, tema zasvojenosti s psihoaktivnimi substancami ter tema prijateljstva. Teme se med seboj prepletajo, saj je eksistencialna stiska lahko posledica socialne in obratno, isti motivi se pojavljajo v različnih temah. Čeprav bi pesmi, ki sem jih uvrstila pod brezdomsko temo, lahko umestila tudi pod eksistencialno temo ali temo socialne stiske, sem jo izpostavila kot samostojno, saj se v teh pesmih najbolj neposredno kaže brezdomstvo. Ker so pesmi odraz kompleksne življenjske situacije, se to izraža tudi v pesmih skozi preplet različnih občutij. Posamezne teme sem določila na podlagi prevladujočih in izstopajočih motivov, značilnih za posamezno pesem, ki sem jih v izpostavila v preglednici, v nadaljevanju pa bom ključne motive ponazorila tudi s primeri iz pesmi, in sicer na način, da zajamem poglobljena občutja poezije.

6.2.1 Tema brezdomstva

Tema brezdomstva, ki zajema 7 pesmi, je najbolj neposredna odslikava pojava brezdomstva, zato jo izpostavljam kot prvo. Brezdomstvo je v pesmih izraženo s prevladujočimi motivi odsotnosti doma in spremljajočo eksistencialno ter socialno stisko, kar nazorno prikaže naslednja kitica: *Nekaj nasmehov sem našival / osvobajam se trdih senc, / ki mračijo moje dneve in noči, / med kolesi škripa pesek, / v loncu slaba viža brbota, / v revščini smo vsi enaki, / šlepam se k prijatelju, tjakaj pod most, / na čikpavzo, na kačjo slino, / morda bom pod mostom doma.* (Kalaba februar 2014: 12) Pojavlja se tudi motiv odsotnosti družine: *Ulica pri življenju mene obdržala / Ulica vedno moja družina bila /.../ Ulica me je vzgajala, da danes / sem Ulična oseba.* (Miš/Leah oktober 2014: 12) Vzporedno z odsotnostjo doma in družine se v pesmih s prevladujočo brezdomsko temo pojavlja motiv pripadnosti ulici: *Ulica - ženskega spola si, / tako kot jaz, / veliko imava skupnega. // Ulica - zelo sva si podobni, / tako ti kot jaz / sva ustvarjeni za ljudi. /.../ Ulica - res sva postali / dobri prijateljici, / z dneva v dan se druživa, / gledava ljudi – vesele, / otožne, zaskrbljene.* (Gobec marec 2014: 12) Prevladujoč motiv, ki izraža brezdomsko temo, je tudi želja po osnovnih materialnih dobrinah, četudi minimalnih: *V Ljubljani živim, / na pločniku spim. / Presrečen bi bil, / če bi čisto vodo pil. / Presrečen bi bil, / če bi leseno klop dobil.* (Nea Baša avgust 2014: 12) Želja po izboljšanju življenjskih pogojev se kaže tudi skozi motiv hrepenenja po dostojnem življenju, ki je implicitno izražen v naslednjih verzih: *Ja, morda ni slabo verjeti v nekaj, / kar v težkih trenutkih / boža uboštvo in milost budi, / da skleneš prste in pomoliš / v zvezdnato nebo, k prasketanju ognja, / v svoj molitvenik nasuješ nekaj / razigranih snežink, / da srce spet zatrepeta, se v očeh zaiskri. // Dobro vem, da življenje z vrha je / povsem drugačno / kakor z dna, na robu preživetja.* (Kalaba marec 2014: 12) Kljub težkim življenjskim pogojem se pojavi motiv sprejemanja dane situacije: *Res ni slabo, imam vsaj streho, / hiško brez oken in vrat, / ko bo šihla konec in bo mraz pritisnil, / se vrnem v belo luknjo spat.* (Kalaba april 2014: 12) Pesmi so zazrte v lepšo prihodnost, in sicer z motivi upanja, kar ponazarjajo naslednjih verzi: *Ulica - ostali bova skupaj, / preživljali isto usodo. / A tudi na naju bo posijalo / sonce sreče.* (Gobec marec 2014: 12)

6.2.2 Eksistencialna tema

Glede na število pripadajočih pesmi je najobširnejša eksistencialna tema, ki zajema 19 pesmi. Pod eksistencialno temo uvrščam tiste pesmi, v katerih lirski subjekt razmišlja o svojem

obstoju, lastni identiteti, odnosu do sveta, osebni svobodi, življenjski poti, smislu, pa tudi o smrti. Eksistencialna tema je izražena z motivi refleksije lastne identitete, kar je izraženo v naslednjih verzih: *Ampak ne vem, kam spadam, / lažje drva kot debato zlagam.* (Miš - Leah marec 2014: 12) Veliko je motivov svobode, kar je večkrat ponazorjeno s simboliko letenja, motiv svobode pa se pojavi tudi v povezavi z motivom stika s seboj, kar ponazarja naslednja pesem: *Poletela sem. / Dvignila /sem se v višave. / Do višav / brezmejnosti. / In / tam / sem bila / jaz / jaz. / Bitje / brezmejne / svobode.* (Iva Tisa junij 2014: 12) Kot nasprotje stika s seboj je za eksistencialno temo značilen motiv izgubljenosti, včasih tudi v povezavi s klicem po pomoči z naslavljanjem sočloveka ali boga, kar ponazarja naslednja pesem: *Rad bi videl, / da mi pomagaš najti / pot k sebi, / ker jo bom le / na ta način jaz našel k tebi: / kajti vedno močnejše čutim, / da se bom izgubil ...* (S. april 2014: 12) Eksistencialna tema je polna nasprotujočih si občutij, zato se kot protipol vere v boga pojavlja tudi odmik od njega z motivom dvoma v boga: *Ker se z bogom nisva razumela, / rekla sem mu »Fuck you, God« / in se izgubila, vodila me je / zlobna črna sila.* (Stepanović november 2014: 12) Lirski subjekti so večkrat nesrečni, kar se kaže v motivih bolečine, neslišnosti in ranjenosti, pogosti so tudi motivi osamljenosti in samote, saj so v svoji stiski navadno sami, kar ponazarja naslednja pesem: *Ga nihče / ni maral / in nihče / ni vanj / verjel. // Tudi ni bilo / ničesar, / od koder / bi kaj / vzel. // In če kdaj / se je / zasmel, / tega ni / nihče ujel. // Bridke / solze / mu na licih / čas je / posušil. // Rane je / zacelil, / brazgotine / pa pustil.* (Neda februar 2014: 12) Duševna stiska je izražena tudi z motivi trpljenja, boja in čakanja, saj življenje samo po sebi ni lahko in ne daje jasnih odgovorov: *Čakam, čakam, čakam / ne vem kaj in / zakaj / čaka lovec, / čaka pacient, / čaka ljubljene človek, / čaka, da pride resnica / na dan, / čaka, da izve, zakaj trpi, / ali ima trpljenje smisel, / kaj je vzrok, zakaj mu / temne sile zastirajo pogled. / Brez dobljene bitke / tudi dobljene vojne ni, / štejeta samo zmaga in poraz, / tisto vmes pa je zabava / za nekatere boj, / za nekatere pa samo počitek.* (Kavica januar 2014: 12) Eksistencialna tema je prepletena z nemočnostjo lirskega subjekta v določeni življenjski stiski, včasih je stiska tako močna, da se beg pojavlja kot možna rešitev, kar se kaže v motivu bega pred težo lastnega življenja: *Bežim, v bližino ne pustim, sam, no, / s psom ponoči ždim, želim si, da dalj / časa spim. Zdravilo zunaj ne obstaja, / dolgočasi me vsa raja. Ko pride jutro, / je prepozno, pogovarjat se je grozno. / Rad nazaj bi v svoje sanje, kjer obluba / ni igranje. Kjer lahko bi se zbudil v / lepši dan, nedolžen, namesto solze, / rose bil opran.* (Gruden GTS marec 2014: 13) Pojavlja se tudi motiv smrti, in sicer kot možnost za izhod, kar ponazarjajo naslednji verzi: *V roki pištolo držim, / si cev v glavo namestim. / BUM! / V ekstazi smrti se zbudim.* (Dr. - posthumno junij 2014: 12) Motivi minljivosti in smrti ponazarjajo, da imata tako stiska kot

življenje svoj konec, ampak se stisko kljub vsemu da premagati tudi drugače, ker smrt pride že sama, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Zgleda, kot da sami sebe / ne maramo, ali pa / se počutimo odveč, / ali pa drvimo v smrt / zaradi lažnih idealov. / Ni važno, zakaj na koncu / nas čaka smrt. / Ampak dokler živimo, / nas spremljata veselje in žalost, / ljubezen in sovraštvo, / ugodje in trpljenje. / Tudi za najhujše muke / se najde zdravilo, / ki je lahko skrito v denarnici, / v glavi, v igli ali pa v kozarcu.* (Kavica maj 2014: 12) Nasproti skrajnim možnim rešitvam se pojavlja motiv ljubezni kot temeljni človeški vrednoti, ki človeka kliče in mu omogoča dostojno življenje, kar je prikazano z naslednjim nagovorom: *Če srečate ptice ujetnice, / odprite jim kletke na stežaj, / naj vrnejo se v svojo jato, / ljubezen kliče jih nazaj, / po skrivnih poteh naj poletijo / v daljni, širni svet, / svobodne naj pesmi žvrgolijo, / naj srečen bo njihov polet.* (Kalaba maj 2014: 12) Lirski subjekti se večkrat soočajo z negotovostjo, kar izražajo motivi negotove prihodnosti, a kaže se, da rešitev obstaja in so v glavnem zazrti v svetlejšo prihodnost, kar se izraža z motivi poguma in upanja: *Kakšen bo prihodnji dan, / radi vedeli bi. / A kaj ko tega nihče ne ve, / ljudje radi vedeli bi, / jutri pomemben je / in danes prav tako. // V upanju na boljše dni / le danes da preživim / in se jutra ne bojim, / cilj je, da preživim.* (Ero december 2014: 12) Eksistencialna tema je prežeta s stisko, hkrati pa s sprejemanjem življenja in zazrtostjo v lepšo prihodnosti, kar se kaže v pogostih motivih upanja, ki so velikokrat prikazani s simboliko svetlobe, kar lahko ponazorim z naslednjo pesmijo: *Zvezde / čez oblake vidijo se. / In čez dan / čakajo na noč, / da mornarjem / so lahko v pomoč.* (Tuma avgust 2014: 12)

6.2.3 Ljubezenska tema

Ljubezenska tema zajema 6 pesmi, ki se nanašajo na partnersko ljubezen. Tema se izraža skozi motive hrepenenja po partnerski ljubezni, kar je mnogokrat povezano z motivom razkola med realnostjo in željami, delno tudi z upanjem po uresničitvi hrepenenja: *Rad bi, da bi zapeli poročni zvonovi, / z roko v roki bi stopila pred oltar / In dahnila »da«!; / Prstan zlat in poljub na lice / in tihe obljube zvestobe, / brez prevar. / Nisem v najboljši izdaji / Za poročno noč, / A tiho si ponavljam, / Počakaj, saj je življenje dar.* (Kalaba junij 2014: 12) Ljubezenska tema se povezuje tudi s temo brezdomstva in socialne stiske, kar je izraženo z motivi odsotnosti doma v nasprotju z motivi zvestobe in predanosti v partnerski ljubezni, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Nimam hiše, / kamor bi se skrila, / ko zunaj grmi. /.../ Imam pa objem, / kamor se lahko skriješ, / ko divja nevihta. // Imam omaro, / kjer je prostor tudi za tvoje majice in kratke hlače. / In imam ključ – ključ do vrat srca, / ki gori le zate.* (Kališnik

avgust 2014: 12) V pesmih se pojavi še več nasprotij, izstopi namreč motiv povezanosti v partnerski ljubezni, ki je prikazan kot nasprotje motiva revščine, kar ponazarjam z naslednjo pesmijo: *Splačalo se bo postarati, / takrat bova veliko govorila, / takrat imela bova čas, / sedela bova v parku / in si govorila sladke besede. // Ti boš rekla, da bi sladoled, / jaz ti bom odvrnil: / »Jutri, jutri, draga.« / In za nama bo ostal prazen / kozarec limonade.* (Marn november 2014: 12) Ljubezenska tema pa se izraža tudi z motivom spomina na lepo partnersko ljubezen ter z motivom orisa in poziva k partnerski ljubezni, s čimer se kaže optimistična perspektiva pogleda na življenje: *Še ljudje imamo radi pomlad. / Ki je čas za ženitev prav tako, kot pri ptičkih. / Ob zori in noči, saj ni važno kdaj, samo da / se imamo radi.* (Joško maj 2014: 13)

6.2.4 Tema socialne stiske

Tema socialne stiske zajema 5 pesmi. Pod temo socialne stiske sem uvrstila tiste pesmi, kjer je izpostavljen položaj nemočnega posameznika znotraj družbe, položaj je vezan na družbeni status in s tem družbeno identiteto. Tema socialne stiske je izražena s pogostimi motivi odsotnosti materialnih dobrin in revščine: *Naj me strela! / Brez ficka ne morem parkirati / noge pred šank, / rad bi zvrnil šilce močnega, / rad bi koga objel, / lačen in žejen nežnih dotikov / sem na žalost doumel: / umazan in smrdljiv, / zlepljenih las in črnih nohtov / nisem sam sebi v ponos, / bežijo od mene, roke tiščijo v žep, / stojim na cesti reven in bos.* (Kalaba december 2014: 12) Pri temi socialne stiske prevladuje motiv življenja na robu družbe in s tem refleksija družbene pripadnosti: *Nisem ne narkoman / ne klošar, / ne pijanc, / sem pa doma na / robu družbe.* (Kavica april 2014: 12) Socialna stiska je v pesmih večkrat vezana na motive odsotnosti doma in družine, ki je lahko vzrok revščini, kar lahko ponazorim z naslednjimi verzi: *Nekoč, nazaj že dolgo tega, / prijokal fantič je na svet, / drugačen se je on rodil, / zato ga starš je zapustil. / Ljubezen in kruh je iskal pri ljudeh, / mnogim bil je v posmeh, / bolečino je hotel prebolet, / zato alkohol je vzel v svoj svet. / Je delal tu, je delal tam, / vendar bil je vedno sam, / ker živel je kar tako, / se mu godilo je slabo.* (Natalija december 2014: 12) Primanjklaj na fizičnem področju se kaže tudi v nazornem motivu lakote in motivu želje po osnovnih materialnih dobrinah, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Kriza je udarila na polno, / »Utihni ritoliznik!« so kričali. / Ponižno stal sem v vrsti na sončni upravi / in glasno prosil kruha, jim govoril, / od lakote me bo pobralo. // Več ne vem, / kaj je na krožniku dišeča juha, / rumenih žgancev rad bi se najel, / na črn kruh namazal bi zaseko, / o, da bi vsaj nekaj za pod zob imel.* (Kalaba januar 2014: 12) Materialno stisko spremlja tudi

duševna, z motivi osamljenosti in bolečine, sploh zato, ker so socialno šibki posamezniki odrinjeni in nesprejeti s strani družbe, kar izražajo motivi obsojanja družbeno ranljivih posameznikov: *Bila večerja je v zaprtem krogu, / mnogo dima in malo ognja / zanetil je prepir, / da sem zafural lastno firmo, / da življenje spravil sem na kant / je padalo, da v meni je vzplamtel nemir.* (Kalaba junij 2014: 12) Motiv obsojanja družbeno ranljivih posameznikov pa v naslednjih verzih spremlja tudi motiv poziva k pomoči sočloveku, kar je najsvetlejši motiv v pesmih s temo socialne stiske: *Nekateri smo ga spoštovali, / mu dali jesti, ga oprali, / so drugi se mu le smejali, / modre nauke mu dajali. / Da od naukov ne moreš živeti, / to ve vsak, ne le kmet, / svet naš se pač tako vrti, / da lahko boš jutri revež ti.* (Natalija december 2014: 12)

6.2.5 Družbenokritična tema

Refleksija položaja posameznika znotraj družbe in odnosov med ljudmi je zajeta v družbenokritični temi, ki obsega 7 pesmi. Družbenokritična tema je najpogosteje izražena z motivi slabih medčloveških odnosov, nemoralnostjo ljudi ter z motivi napačnih vrednot v družbi, ki povzročajo, da je družbeno ranljiv posameznik obsojan, kar ponazarja naslednja pesem: *Iščem pravico tam, kjer je ni, / iščem resnico tam, kjer blede, / kje ste iskreni ljudje? / Vsa morala odšla je v tri dni ... // Greh postal je kruh vsakdana, / pokvarjenost, ki ni ji para. / Tam stoji on, prodaja Kralje, / v pogledih ljudi ni vstaje, / obsojajo te, ker delaš, / mene pa zanima, kdo si ti, da gledaš?* (X. januar 2014: 12) Pojavljajo se motivi kritike politične oblasti, in sicer, da država ne pomaga socialno šibkemu sloju ljudi, pač pa ga izčrpuje, recesija bremeni narod, s čimer se še povečuje možnost za družbeno izključenost, kar ponazarjajo naslednji verzi: *O pomoči ni sledi, znajdi se sam. / Državi vlada vlada, ki se ubada sama / s sabo in organizacije za pomoč / uporabnikom se komaj preživijo in / profita čas gledat v deveto vas. / Zamegljeni minimalni prihodki, / zagarantirani višji odhodki. Vse vodi / v malodušje. In vsak težje zaposljiv ni / samo ranljiv, ampak tudi socialno / mrtev.* (Gruden - GTS maj 2014: 12) Družbenokritična tema je izražena tudi skozi motiv potrebe po spremembi družbeno-političnega sistema, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Ko celo vlado se ubije, / še šole se razbije, / barabe se razkrije, / pride pravi vzpon demokracije. /.../ »Ni več treba policije!« / zdaj še narod vpije. / Slišat je grdo / in je celo malo kruto, / sam' to je realnost naša, / druga opcija pa flaša, ta / tud' nč lepga ne prnaša.* (Miš - Leah april 2014: 12) Tudi v motivu neustrezno razporejenih materialnih dobrin med ljudmi se kaže nezadovoljstvo z ureditvijo družbeno-političnega sistema: *Vidiš avtomobile, ki / so težji od*

tvojega imetja, ki napravijo / več kot ti v imenu meseca. Kako se je / to lahko zgodilo? Smo nekje na sredi / pozabi li, da smo verjeli, in pozabili, / kako smo volili? (Gruden - GTS maj 2014: 12) V pesmih se izražajo potrebe bo izboljšanju celotnega sistema, in sicer v motivu upanja in želje, da bi oblast izboljšala življenjske razmere za vse ljudi, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Upam, da oblast razume, / to ljudsko sonce in srce, / vrne upanje nam vsem, / tako mladim kot starim, / tistim, ki so še v vozičkih, / šolah in vrtcih, / tistim, ki šele prihajajo, / tistim v zavodu, / tovarni ali na polju, trgovini, / banki, bolnici, zaporu.* (Anastazia Om april 2014: 13) Kljub nezadovoljstvu posameznika v odnosu do ureditve družbeno-političnega sistema pesmi izražajo optimistično perspektivo, in sicer v motivih zavedanja o lastni moči, s katero se da preseči družbeno determiniranost: *Kaj naj naredim? / Potruditi se moram, da bom jaz boljši, / bolj miren in bolj dobrosrčen.* (Kavica junij 2014: 12) Optimistična perspektiva pa se kaže poleg zavedanja o lastnih virih moči tudi v hvaležnosti dobrim posameznikom, ki sokreirajo prijetno bivanje v družbi, kar se kaže v motivih hvaležnosti soljudem za dobroto in v hvalnici ljudstvu: *Anekdoto rada bi delila, / a kaj in koga bi omenila, / toliko lepega od ljudi sem dobila. // Toliko lepega, / da oko večkrat solza je zalila, / od tolike dobrote, / katero z Mašo sem podelila. // Narod je res v osnovi dober, / a breme recesije te / preveč naš narod žre. /.../ To gospa je za vas, / to gospa je za Mašo, / skratka hvala vam, vam vsem! / Za dobroto, za nakup, pogovor, / nasmešek, za vaše ljudsko sonce in srce.* (Anastazia Om april 2014: 13)

6.2.6 Tema zasvojenosti s psihoaktivnimi substancami

Pod temo zasvojenosti s psihoaktivnimi substancami sem uvrstila 3 pesmi, ki neposredno opisujejo življenje z zasvojenostjo. Tema je izražena z motivom zasvojenosti z alkoholom ter motivom neuspešnih poskusov odvajanj in s tem povezanim ponavljajočim se stanjem opitosti iz dneva v dan, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Kaj mi bo alkoterapija, / imam že alkogalaksijo. / Dan na dan ga pijem sam, / od jutra pa do jutra, / že zjutraj ga bom nehal pit. / In je jutro, drugo jutro, / pa še bolj sem zadet.* (Zupan oktober 2014: 12) Zasvojenost poudari tudi motiv ljubezni do pijače: *Uuu, to je dobro, / dobro za umret, / pijača, da te udari, dotolče, / ne moreš na posvet, / ker se na nogah držati se ne moreš. / Piješ, piješ, pa še piješ ... / Ljubezen, da te dotolče, oh, ja, oh, / do konca in še naprej, / naprej, ja, še naprej ...* (Zupan december 2014: 12) Kot se kaže v tej tematiki, življenje ni lahko, z zasvojenostjo še manj, kar se kaže v motivu ranjenosti in pasteh omame, saj omama ne odstrani problemov in treba se je boriti, kar pomeni, da se s pristnim stikom s seboj in brez omame lahko premaga stisko: *Višja*

sila me je vedno vodila, / me včasih tudi spotaknila, / da bi me le izučila, / zato se še nisem utopila, / vse, kar imam, sem si sama izborila. // Vem, da vedno pazi name. / Pokazala mi je svet omame / in tudi, da to ni zame, / ker bremen ne sname. // Naj počasi celijo se rane, / včasih brazgotina ostane, / ampak to me več ne gane, / zdaj razbrati znam ukane. (Gorazdinjo oktober 2014: 12)

6.2.7 Tema prijateljstva

Pod temo prijateljstva sem uvrstila le eno pesem, saj je tu neposredno izražen motiv prijateljstva in pripadnosti ulici, izpostavljen je motiv medsebojne povezanosti vseh ljudi, hkrati pa je pesem tudi posvetilo ob slovesu od ulice prijateljem, s katerimi so skupaj hodili po težki poti, kar ponazarjajo naslednji verzi: *Dragi prijatelji – prijatelji v / najširšem pomenu besede: / ljudje, ki se srečamo le enkrat, / in vsi se srečujemo na življenjski poti; / med nami se je, četudi samo za trenutek, / ustvarila povezava. / Prav posebna povezava. / Povem vam, sopotniki na težki poti, / in vam, ki ste izgubili dušo, / življenjsko strast. / Vsi nosimo v sebi sledi prijateljev, / ki jih srečujemo na poti. / V vsakem je sled vsakega. // Od jutra do večera tavamo po ulicah, naj bo deževno ali sončno, za nas je v redu. /.../ Naj vam zdaj, / ker se našemu druženju izteka čas, / ponižno zaželim dolgo in mirno življenje. (Iva Tisa oktober 2014: 12)*

6.3 Prevladujoča drža lirskega subjekta: izpoved, nagovor, opis

Odnos do snovi izraža tudi drža lirskega subjekta, kar pomeni, da se avtor v pesmi skozi izbiro drže lirske subjekta opredeli do snovi, in sicer gre pri govoru v 1. osebi za izpoved (nasproti subjektu ni objekt), pri govoru v 2. osebi gre za nagovor (subjekt in objekt se srečujeta), pri govoru v 3. osebi pa gre za opis (nasproti subjektu stoji objekt). V zgornji preglednici sem vsaki pesmi dopisala, katera vrsta drže lirskega subjekta v njej prevladuje. Na podlagi izbire drže lirskega subjekta lahko ugotovim, katera drža prevladuje in v kateri temi, kar pa prikazujem v spodnji preglednici. V preglednici je vidno, če se lirski subjekt izpoveduje ali koga nagovarjajo, če opisujejo stvarnost z rahle distance ali gre za preplet različnih možnosti. Na podlagi tega pa lahko sklepam, s čim se avtorji ukvarjajo tudi v realnem življenju in koliko stvarnost čutijo, kaj želijo s poezijo izraziti.

Preglednica 2: Shematičen prikaz števila pojavitev prevladujoče drže lirskega subjekta

	ŠTEVILO POJAVITEV PREVLAJUJOČE DRŽE LIRSKEGA SUBJEKTA						
	1. os.	2. os.	3. os.	1. in 2. os.	2. in 3. os.	1. in 3. os.	1., 2. in 3. os.
Tema brezdomstva	5-krat	1-krat		1-krat			
Eksistencialna tema	9-krat	1-krat	2-krat	3-krat		4-krat	
Ljubezenska tema	2-krat			2-krat	1-krat	1-krat	
Tema socialne stiske	3-krat			1-krat			1-krat
Družbenokritična tema	1-krat				1-krat	2-krat	3-krat
Tema zasvojenosti s psihoaktivnimi substancami	1-krat			1-krat		1-krat	
Tema prijateljstva				1-krat			

Iz preglednice lahko razberem, da v največ pesmih prevladuje izključno 1. oseba, torej izpoved, ki se pojavlja v vseh temah. Največ prvoosebni pesmi je znotraj eksistencialne teme, po številu pa ji sledi brezdomska tema. Bolj kot je pesem prvoosebna, bolj je tudi osebnoizpovedna. Glede na razumevanje konteksta avtorjev in namena časopisa *Kralji ulice* lahko na tej točki rečem, da se pri prvoosebni pesmih lahko neposredno začuti avtorjevo doživljanje stvarnosti, saj gre pri izbiri izpovedi za izrazito osebnoživljajski pristop in največjo vpletenost avtorja v poezijo. Glede na to, da gre za javno objavo poezije v časopisu, katerega poslanstvo je ozaveščati javnost o brezdomstvu, lahko rečem, da so pesmi, ki so zapisane v obliki nagovora, torej z uporabo 2. osebe, namenjene bralcem, kar sem ugotovila tudi s prebiranjem poezije. V primeru uporabe nagovora gre največkrat za povezavo med 1. in

2. osebo, kar lahko razberem iz preglednice. V tej kombinaciji gre za to, da se izpoved in nagovor izmenjujeta, po številu pesmi, ki jih zajema, pa je ta kombinacija druga po vrsti, takoj za pesmimi, kjer prevladuje zgolj 1. oseba. Ker pa je poezija umetniški produkt tudi sam zase, sem ugotovila še, da v teh pesmih ni nagovarjana le javnost, pač pa tudi bog in drugi sotrpini. Opazila sem, da pesmi, ki nagovarjajo, pozivajo bralce k pomoči sočloveku, jih skušajo nagovarjati k večji strpnosti, tolažijo tiste, ki so v stiski, pa tudi, da se lirski subjekt obrača po pomoč k bogu. Na tem mestu bom ponazorila nagovor s pesmijo, ki je namenjena brezdomcem in jih spodbuja h konstruktivnemu življenju, uporabljena pa je izključno 2. oseba lirskega govora: *Delaj na sebi, ti si najboljša njiva! / Ceste so zakon, / spokaj kufre, zaveži superge, / po bližnjici čez hribe jo mahni / na konec sveta. / Tam, kjer so rože, rastejo sanje, / tam gnezdiijo ptice in hiše cvetijo, / išči in našel boš dobre ljudi, / zaslišal srca melodijo. // Ne vrzi stran življenja, / saj je polno ljubezni in strasti, / povem ti, da življenje je hecno, / ko pričakuješ klofuto, dobiš poljub / in vse se v začaranem krogu ljubezni / zavrti. // O, srce drobno ti tiktaka / kot plaho mačkovo srce, / po žilah živčno se pretaka / črna kri, temne sence iz gorja. // Za vsakim dežjem posije sonce, / ko prekletstvo se konča, / nova vrata se odpro. / Naj tvoji cilji ne ostanejo le sanje, / v živahnem ritmu zapleši / s srečo muhasto. // Ne pusti se zapreti v kletko, / da boš spet začutil krila za nov polet, / če bodo ključ odvrgli v reko, / za večno izbrisan je tvoj svet. / Hodi, teci, vriskaj, glasno prepevaj, / če se premikaš, nimaš časa / se naveličati življenja, / rešitev je v tebi, samega sebe se ne boj, / poslušaj me, brezdomec moj.* (Kalaba oktober 2014: 13) Kot se vidi iz preglednice, se v nekaterih pesmih drže lirskega subjekta prepletajo. Omenila sem že povezavo med 1. in 2. osebo, povezave pa so še druge, a so manj pogoste. Tretja zapored po številu pripadajočih pesmi je kombinacija 1. in 3. osebe, kjer gre za povezavo med osebnim doživljanjem in zunanjim objektom oziroma dogodkom, do katerega lirski subjekt vzpostavi določen odnos. Pri pesmih, kjer je drža lirskega subjekta torej kombinacija izpovedi in opisa, gre pri uporabi 3. osebe ponavadi za opis nečesa zunanjega z rahle osebne distance oziroma manjše udeležnosti. Zunanost tako služi le kot vzgib notranjemu doživljanju.

Največjo osebno udeležnost v doživljanju prinaša torej izbira 1. osebe oziroma izpoved. Kot lahko preberemo v poglavju o terapevtskih učinkih, je pisanje poezije lahko terapevtsko in bolj kot so pesmi prvoosebne, globlje vase vstopi avtor, največ resnice o sebi lahko izrazi in več svojih osebnih vsebin prenese na lirski subjekt, hkrati pa pri pisanju v prvi osebi poteka temeljna in najgloblja komunikacija s samim seboj, kar povečuje možnosti terapevtskih

učinkov pisanja poezije. V komunikacijo avtorjev s samim seboj ter z drugimi oziroma javnostjo bom vpogledala tudi z intervjuji.

6.4 Frekvence besed, značilnih za izbrano poezijo

V nadaljevanju izpostavljam posamezne besede, ki se pojavljajo v obravnavanih pesmih in ki so posredno ali neposredno povezane z brezdomstvom, da natančneje ponazorim, kakšno je vzdušje poezije. Izbrala sem tiste besede, ki so najznačilnejše v kontekstu brezdomstva. Besede sem preštela, in sicer sem številko, ki jo bom izpostavila, dobila tako, da sem pri naboru besed upoštevala besedno družino, v kolikor se ohranja pomen, oziroma besedo v vseh sklanjanih ali spreganih oblikah, vključno z naslovi pesmi. Besede sem štela v celotnem naboru pesmi, ne glede na temo in druge delitve. Kot rezultat sem dobila število pojavitev določenih besed. Frekvenca pokaže, kako močno je določen problem v izbrani poeziji in tudi v realnosti zastopan, kar so hkrati tiste teme, ki jih avtorji najmočneje predelujejo. Frekvence pa nakažejo tudi, ali je naravnost poezije optimistična ali pesimistična. Poudarjam pa, da število posameznih besed ne daje absolutnega odgovora o optimistični ali pesimistični perspektivi v pesmih, saj je kombinacija besed tista, ki natančneje določa pomen. Besede sem razvrstila v pet pomenskih področij v skladu z značilnostmi pojava brezdomstva, nato sem s pomišljaji nakazala še manjše kategorije, besede sem izpostavila tudi kot nasprotujoče si možnosti, kjer je to možno, da je preglednejše, katere besede prevladujejo in kakšna je perspektiva pesmi, sodeč po frekvencah posameznih besed.

1. Bivanje:

- ulica: 24-krat, most: 4-krat, cesta: 2-krat, pločnik: 2-krat, klop: 1-krat, park: 1-krat;
- dom: 4-krat, hiša: 3-krat, ključ: 5-krat.

2. Socialni kontekst:

- revščina: 3-krat – bogastvo: 1-krat;
- lakota: 6-krat – jesti: 3-krat, kruh: 6-krat, večerja: 3-krat;
- preživeti: 8-krat;

–denar: 2-krat, euro: 3-krat, brez ficka: 1-krat, nažicati: 1-krat, napraskati: 1-krat, drobiž: 1-krat.

3. Odsotnost ali prisotnost socialnih mrež in s tem povezano doživljanje:

- družina: 1-krat, starši: 2-krat, prijatelj: 10-krat;
- država: 3-krat, vlada: 2-krat, oblast: 1-krat, družba: 1-krat;
- narod: 5-krat, ljudstvo: 4-krat, ljudje: 16-krat, človek: 2-krat;
- jaz: 13-krat – svet: 10-krat;
- ljubezen: 10-krat – sovrašтво: 2-krat;
- imeti rad: 4-krat, strast: 4-krat, poljub: 3-krat, objeti: 3-krat;
- dobrota: 3-krat – hudobija : 3-krat;
- pomagati: 8-krat;
- samota: 7-krat, osamljenost: 1-krat.

4. Osebna in družbena identiteta:

- na robu: 2-krat;
- Kralj: 10-krat, brezdomec: 2-krat, klošar: 1-krat, pijanec: 1-krat, izobčenec: 1-krat, narkoman: 1-krat.

5. Eksistencialna občutja in simbolika, s katerimi so izražena:

- življenje: 18-krat – smrt: 9-krat, živeti: 6-krat – umreti: 9-krat;
- dan: 19-krat – noč: 18-krat, jutro 14-krat – večer: 4-krat;
- danes: 5-krat – jutri: 7;
- sonce: 10-krat – dež: 3-krat;
- luč: 3-krat, zvezde: 4-krat, sijati: 2-krat;
- upati: 5-krat, verjeti: 5-krat, brezup: 1-krat, pomlad: 4-krat;
- bog: 3-krat, Jezus: 2-krat, prečastiti: 2-krat, *god*: 1-krat;

- svoboda: 4-krat, leteti: 8-krat, krila: 5-krat;
- sreča: 7-krat – nesreča: 3-krat;
- solze: 7-krat – smeh: 7-krat;
- jokati: 4-krat – smejati: 9-krat;
- temen: 7-krat – svetel: 2-krat;
- veselje: 8-krat – žalost: 7-krat;
- mir: 3-krat – nemir: 1-krat;
- želeti: 12-krat, rad bi: 13-krat;
- čakati: 16-krat;
- bežati: 5-krat;
- trpljenje: 4-krat, rana 4-krat, brazgotina: 2-krat;
- čas: 13-krat;
- pot: 10-krat, hoditi: 3-krat, korak: 4-krat;
- zakaj: 9-krat, kdo: 2-krat, kam: 3-krat, kje: 3-krat, kaj: 6-krat;
- hvala, hvaležnost: 5-krat.

Pregled frekvenc besed je pokazal, da se največkrat pojavi beseda ulica, in sicer kar 24-krat. Ulica je povezana z odsotnostjo doma, kar neposredno kaže na brezdomstvo. Kot lahko razberem iz frekvenc, v pesmih kljub stiskam prevladuje pozitivna naravnost, in sicer s frekvencami življenja, upanja ter s simboli svetlobe, ki nadvladajo smrti, trpljenju in brezupu. Tudi veselja je več kot žalosti in smeha več kot joka ter sonca več kot dežja. Veliko je vprašanj, pa tudi čakanja, da čas pove odgovore. Prijatelji premagajo samoto. Ljubezen absolutno prevlada nad sovraštvom in mir nad nemirom. Veliko je želja in hrepenenj (rad bi), pa tudi vere in hvaležnosti. Spoštljivo se imenujejo Kralji. Perspektiva, ki se kaže na podlagi frekvenc, je kljub temnim trenutkom optimistična.

7. Intervjuji

V intervjujih so sodelovali avtorji, ki so kadarkoli objavljali poezijo v časopisu *Kralji ulice*. Ena intervjuvanka je tudi avtorica nekaterih obravnanih pesmi iz rubrike Nekaj cestnih v tem diplomskem delu. Po podatkih, ki sem jih po telefonu pridobila od uredništva, je približno 30 piscev poezije na letni ravni, v dotičnem diplomskem delu pa je v rubriki Nekaj cestnih v obdobju enega leta objavljalo 23 avtorjev. Intervju z desetimi vprašanji na temo njihovega pisanja poezije v kontekstu časopisa *Kralji ulice* sem opremila s krajšo predstavitevijo koncepta diplomskega dela in jih kot avtorje poezije povabila k izpolnjevanju (Priloga 2). Na intervjujska vprašanja so avtorji odgovarjali pisno. V celoti izpolnjenih intervjujev je 5, od tega so štiri moški in ena ženska (Intervju 4). Poimenovala sem jih Intervju 1, Intervju 2, Intervju 3, Intervju 4 in Intervju 5. Izkazalo se je, da eden izmed intervjuvancev (Intervju 1) nima izkušnje brezdomstva, vseeno pa piše za časopis *Kralji ulice*, saj tako podpira celoten projekt, ustvarjanje pa mu je ena izmed temeljnih osebnih vrednot, kot pravi v odgovoru na prvo vprašanje. Vsi ostali avtorji imajo ali so imeli izkušnjo brezdomstva. Del informacij o socialnem položaju sem ustno pridobila od Društva Kralji ulice, ki so avtorjem neposredno pomagali razdeliti intervjuje, druge podatke sem dobila po e-pošti, ki so mi jo vključno z izpolnjenimi intervjuji poslali intervjuvanci.²⁷ Odgovore sem povzela. Povzeti odgovori iz posameznega intervjuja so predstavljeni v nadaljevanju pod pripadajočim intervjujskim vprašanjem. Celotna besedila intervjujev so v avtentični obliki dostopna v Prilogi 3.

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*?

Intervju 1: Ustvarjanje je za intervjuvanca ena izmed temeljnih osebnih vrednot. S pisanjem soustvarja časopis in omogoča, da časopis sploh lahko izhaja, kar posledično omogoča tudi zaslužek na časten način tistim, ki želijo časopis prodajati. Poezija doseže veliko ljudi zaradi visoke naklade časopisa, kar vpliva na to, da je Društvo Kralji ulice bolj prisotno v zavesti javnosti.

Intervju 2: Notranje zadovoljstvo, ki ga lahko ponudi tudi drugim.

Intervju 3: Pomeni mu hobi, delo in prijeten občutek, da je lahko ustvarjalen zase in za bralce.

²⁷ Elektronska pošta Tei Letonja (3. 5. 2015, 2. 6. 2015).

Intervju 4: Skozi poezijo intervjuvanka izraža svoja čutenja, videnja, mnenja, v poeziji je lahko takšna, kot je. Papir prenese vse, je prijatelj, ki se ne ozira na nič, ko udrihaš po njem, ko si sam, brez dela in na ulici, je sotrpin, zato je pisanje svoboda, krik, zaljubljenost. Je izliv notranjosti s »čudežno« zadovoljenostjo ob koncu zapisanega. Pisanje je možnost svobodnega izražanja, lahko vse poveš, ne da bi bil kakorkoli kaznovan. Poezija je izraz, ki osvobaja pišočega, hkrati pa odpira možnost izraza še drugim, ki to preberejo, jim vliva pogum za preseganje lastne neizražene bolečine, odpira oči, polepša dan, daje pobudo za iskanje rešitev.

Intervju 5: Ustvarjanje poezije in člankov, ki opisujejo trd boj za preživetje, mu veliko pomeni, saj je s tem javnost obveščena o revščini.

2. O čem najraje pišete?

Intervju 1: Teme so ljubezen, magičnost sveta, filozofiranje o življenjskih vprašanjih in paradoksih, utrinki iz narave, humor, minljivost in smrt, vtisi s potovanj, družbene in osebne krivice, iskanje svobode.

Intervju 2: O stvareh, pojmi, ki »pridejo« iz njega.

Intervju 3: Najraje piše o resničnih zgodbah, vseč so mu tudi izmišljene.

Intervju 4: S poezijo razgalja ujetost in ogroženost človeka v sistemu, piše o verodostojnosti sistema, o vprašanju preživetja, o (ne)smiselnih družbenih pravilih (človek nima za najemnino, pa je prepovedano spati na klopi ali v prazni hiši, vojne itd.), sprašuje se o smislu samega bivanja, o pravicah posameznika v sistemu, s poezijo kaže na absurd uničevalne civilizacije, išče odgovore in poziva k rešitvam, sočutju, razmišljanju, soodgovornosti in sodelovanju.

Intervju 5: Rad piše humorne vsebine, aforizme, sestavlja še križanke in horoskop.

3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?

Intervju 1: Da, saj ko človek začuti, da mora nekaj spraviti na papir, to pomeni, da bi rad sebi nekaj povedal, si neko stvar predočil, iz množice idej in občutkov nekaj vzel in temu dal posebno formo.

Intervju 2: Da.

Intervju 3: Vsekakor.

Intervju 4: Seveda. Skozi pisanje izrazi tisto, o čemer ves čas razmišlja, kar jo nasmeje, navdihne, prešine, »grize«, razburi itd.

Intervju 5: Vsekakor. Brezpogojno vse tisto, kar mu privre na misel, s posebnim občutkom da na papir.

4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?

Intervju 1: Pisatelj/pesnik vedno izhaja iz sebe, ni pa nujno, da vedno neposredno (v smislu komentiranja lastnih resničnih, zunanjih dražljajev), ampak snov preoblikuje z izmišljenimi, v domišljiji zgrajenimi dogodki in situacijami. Zapisano ni »čista resnica«, pač pa je »čista literarna resnica«.

Intervju 2: Večinoma so nastale po določenih življenjskih zgodbah, trenutkih sreče, veselja in trpljenja.

Intervju 3: Občasno, ne vedno.

Intervju 4: Vedno, nedvomno.

Intervju 5: Včasih skozi pisanje humorja pogleda v svojo preteklost, ki je bila zelo tragična, ampak ga je ravno humor reševal, vključno z veseljem do življenja, vero in upanjem. Včasih se s pisanjem dotakne tudi drugih ljudi, ki jih pozna, pa tudi o tistih, ki jih ni več med nami; o teh piše s posebnim občutkom.

5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?

Intervju 1: Čustva so del človeške narave in se pojavijo z razlogom in niso sama po sebi »pozitivna« ali »negativna«, če se jih ustrezno uravnava, zato se skozi pisanje ne osvobaja »negativnih« čustev. »Praznjenje« s pomočjo pisanja je večinoma nekakovostno, zato je pametneje uporabiti pisanje za doseg boljšega vpogleda v lastno čustveno dogajanje.

Intervju 2: S pisanjem, izražanjem osvobajamo lastne misli in nravi dajemo možnost harmonije med razumom in čustvi.

Intervju 3: Malenkostno, obstajajo še druge možnosti osvobajanja, npr. meditacija in pozitivno mišljenje.

Intervju 4: Negativnosti, ki se jih intervjuvanka osvobaja, so nemoč, strah, jeza, izoliranost, bes, razočaranost, ogorčenje, izkoriščenost, zlorabljanje naivnosti, umazane igre, navidezne superiornosti, zastrupljanje naroda s sovraštvom, pompoznosti, razpolaganje z bodočimi živimi trupli, ujetost v nepraktične normative, monotonija gibov ter razmišljanja itd.

Intervju 5: Ko piše, se izogiba temu, da bi s pisanjem koga užalil, da ga ne bi kdo sodno preganjal zaradi iskrenih besed.

6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?

Intervju 1: Da, zapisana stiska je pogosto manjša od nezapisane, vendar se stiska lahko zapiše šele, ko smo do nje vzpostavili določeno razdaljo. Pomembnejše od samega pisnega »dokumentiranja« stiske je vzpostaviti razdaljo do lastne stiske. Pisanje učinkuje pozitivno, ker je postopek nastajanja poezije ustvarjalen, saj zajema razum, čustva, intuicijo, estetski okus, smisel za oblikovanje pri »delu« z besedami. Pesmi so bližnjica do lastne preteklosti s pomočjo ponovnega branja (podoživljanje najintimnejših misli, trenutkov) in hkrati prve zapisane napovedi lastne prihodnosti (omembe stvari, ki še nekje »čakajo«).

Intervju 2: Da.

Intervju 3: Stiska se ne zmanjša, pisanje pa nanj deluje pozitivno, in sicer na način širjenja duševnega obzorja.

Intervju 4: Absolutno.

Intervju 5: Ob pisanju poslušá glasbo, to ga pomirja in lažje dobi ideje za poezijo. Poezija je odraz razpoloženja.

7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?

Intervju 1: Vsakdo je vesel, če lahko lastne pesmi javno bere/objavi, to je neke vrste priznanje. Objaviti pesem je na nek način tudi oddolžitev ostalim ustvarjalcem, da si se lahko »hranik« z njihovo poezijo, kar je bilo izvedljivo le tako, da so le-ti svoje pesmi nekje objavili.

Intervju 2: Dobro.

Intervju 3: Gre za prijeten duševni občutek, sploh zaradi vedenja, da ga ljudje skozi pisanje sprejemajo in občasno tudi pohvalijo.

Intervju 4: Realizirano, saj misel potuje naprej, vzvod je tako postavljen zanjo in za druge.

Intervju 5: Zadovoljen je in pomirja ga, da se ljudje nasmejejo njegovim zapisom. Veseli ga, da so ljudje zadovoljni z njegovim delom.

8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi?

Intervju 1: Pisanje je komunikacija z družbo (četudi bolj enosmerna). Prodaja časopisa je aktivnost, ki omogoča komunikacijo (sam časopisa ne prodaja). Brez pričakovanj, le upanje, da je pesem ljudi nagovorila, jih prebudila ali o čem poučila.

Intervju 2: Ne prodaja časopisa, pričakuje pozitivne in negativne kritike.

Intervju 3: Pisanje je komunikacija. Ne pričakuje nič, želi le, da bi ljudje uživali v branju njegovih zapisov.

Intervju 4: Absolutno je komunikacija z družbo, in sicer zaradi vedenja, da se v družbi zagotovo nahaja kdo, ki se ga bodo besede dotaknile. Tudi prodaja je komunikacija. Od ljudi pričakuje prerojenje, prebujenje, lažje samoizpovedovanje, sproščanje, razmišljanje in sodelovanje, saj smo aktivni člani družbe ravno ljudje in nihče drug ne more opraviti teh nalog namesto nas.

Intervju 5: Ko se posameznik javno izraža, je treba paziti na izraze, besede in na način, kako so predane naslovníku. To je zelo pomembno tudi pri prodaji časopisa, saj je od tega odvisna uspešnost prodaje.

9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?

Intervju 1: Piše krajše pesmi, z velikimi tiskanimi črkami (z idejo, da je vsaka črka enako pomembna, hkrati pa z namenom izzivati vizualno-estetska pričakovanja) itd. Predaja različna sporočila (ne obstaja »ponavadi«).

Intervju 2: Misli in dogodke spremeni v verze, ki podajo določeno temo, problematiko.

Intervju 3: Njegova vodila so resnica, prijateljstvo, ljubezen in dobra volje ter smeh.

Intervju 4: Izraža nemoč, ujetost v situacijo brezizhodnosti, piše o zavedanju širše socialne problematike, o samem življenju, sistemu, vojni, miru, žrtvah, izraža skrb za sočloveka, razmišlja o bivanju, sobivanju, drugačnosti, smrti, pravici do bivanja, do odločanja. Izraža in razmišlja o dejanjih človeka, kot so biti, kimati, dati in znati odkloniti, ljubiti, spoznavati. Poziva h kakovostnejšemu življenju.

Intervju 5: Piše o trpki resnici, o življenju ljudi, ki so zašli na slaba pota življenja, z namenom odpiranja oči ljudem, ki imajo urejeno življenje in si pred revščino zatiskajo oči ali celo obsojajo vse tiste, ki hodijo na Društvo Kralji ulice, jih mečejo v isti koš, češ, vi ste barabe, pijanci, drogeraši itd.

10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Intervju 1: Pisanje deluje blagodejno, kot nekakšna terapija, ob upoštevanju sinteze učinkov pisanja; bolj kot za izraz »terapevtsko« je za formulacijo, da mu je pisanje v veselje, ponos, potrditev in spodbudo.

Intervju 2: Samo pisanje deluje terapevtsko.

Intervju 3: Pisanje za časopis mu ne deluje terapevtsko, jemlje ga kot hobi.

Intervju 4: Deluje terapevtsko, saj lahko izrazi sebe skozi prodor besed, s katerimi »prebavlja« dogodke, razkazuje lepoto in bolesi življenja. Nanjo in na njene bralce, s katerimi se pozna tudi osebno, to deluje sproščujoče, saj se skozi njeno razkritje duše posledično razkrijejo tudi sami, postajajo bolj globoki ob osebni izpovedovanju, medsebojna komunikacija postaja bolj odkrita, kar njihove odnose le plemeniti. Iz globin se učijo in nesebično sprejemajo, za kar pa intervjuvanka meni, da je najlepše darilo. Pravi, da je poezija naravni takt duše, zdravilo in vzvod izpovedovanja notranjih globin skozi pisanje in branje, ki je tako neškodljivo, a sposobno velikih premikov.

Intervju 5: Poudari, da ga pisanje pomirja.

8. Poezija v kontekstu časopisa *Kralji ulice* kot terapija

V tem poglavju bom skušala povezati vsebino zgornjih poglavij in predstaviti ključne ugotovitve. Prikazati želim povezavo med brezdomstvom, poezijo ter terapevtskimi učinki pisanja, in sicer se bom osredotočila na predpostavko diplomskega dela, ki pravi, da pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* na avtorje deluje terapevtsko.

Kot je bilo razloženo že v poglavju o brezdomstvu, je za pojav brezdomstva značilna materialna prikrajšanost, kar vključuje odsotnost bivališča oziroma negotovo obliko bivanja in revščino, hkrati pa gre pri brezdomstvu za preplet različnih vidikov socialne izključenosti, kar vključuje pomanjkanje ali popolno odsotnost socialnih mrež, izključenost iz trga dela in/ali izobraževalnega sistema idr. Brezdomstvo spremljajo tudi eksistencialne stiske, pri čemer posebej izstopa osamljenost. Sodelovanje pri projektu cestnega časopisa *Kralji ulice* brezdomnim osebam omogoča delovanje v okolju, kjer so sprejeti in se počutijo varno, kar na njih deluje podporno, omogoča jim, da se aktivirajo, da se vključijo v socialni kontekst, da se samouresničujejo, da se umetniško izražajo, da lahko s pisanjem svobodno izpovedo svojo resnico, da se lahko samoreprezentirajo, kot sami najbolj čutijo, da lahko skozi pisanje nagovarjajo javnost in jo ozaveščajo o problematiki brezdomstva, da lahko zaslužijo denar na legitimen način, in sicer s prodajo časopisa. Sama se osredotočam na terapevtske učinke, ki jih lahko ima pisanje poezije na avtorje v kontekstu časopisa *Kralji ulice*. Na podlagi razumevanja konteksta avtorjev in pojma brezdomstva lahko rečem, da gre pri brezdomstvu vedno za položaj posameznika znotraj družbe, kar se kaže tudi v pesmih, ki sem jih analizirala. Pomembno vlogo pri posameznikovem doživljanju imajo soljudje ter družbene institucije, ki sokreirajo njegov svet. Srečevanja z drugimi in družbeni odnosi so bistvenega pomena za posameznikovo doživljanje. Vse se začne pri sebi, a vendarle je pomembno, ali posameznik doživlja povezanost z družbo in upanje na izboljšanje situacije ali pa je venomer razočaran in sam. Sodelovanje pri časopisu *Kralji ulice* ima za sodelujoče veliko konstruktivnih učinkov, omogoča jim osebno rast in možnost, da se ponovno vključujejo v družbo. Na intervjujsko vprašanje, kaj jim kot avtorjem pomeni ustvarjanje oziroma pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*, je vseh 5 intervjuvancev odgovorilo, da jim pisanje za časopis *Kralji ulice* predstavlja nekaj dobrega, lahko bi rekli blagodejnega, vsem intervjuvancem ustvarjanje veliko pomeni, vsi pišejo zase, saj pisanje ponuja možnost svobodnega izražanja in notranje zadovoljstvo, pišejo pa tudi za druge, z namenom ozaveščanja družbe o

brezdomstvu, revščini in drugih stiskah ter z namenom ustvarjanja boljšega skupnega sveta. Eden izmed intervjuvancem poleg pisanja zase posebej izpostavi, da s pisanjem soustvarja časopis tudi zato, da omogoča, da časopis sploh lahko izhaja, kar posledično pomeni tudi časten zaslužek tistim, ki ga prodajajo. Kot se kaže, obstoj projekta na vse sodelujoče deluje podporno, vsak lahko najde svoje mesto. Brezdomne avtorje, ki so sicer ranljivejši zaradi svoje situacije, podpre tudi samo ime časopisa, ki jih nekako dvigne nad stisko. So namreč Kralji.

S tematsko-motivno analizo poezije sem prikazala, katera so tista problemska področja, s katerimi se avtorji največ srečujejo, in v kakšnem odnosu so s sabo in svetom, kajti to, kar predelujejo skozi poezijo, s tem se soočajo tudi v realnem življenju. Izmed 48 analiziranih pesmi, uvrščenih v 7 tem, je najbolj zastopana eksistencialna tema, in sicer z 19 pesmimi. Teme in motivi se povezujejo s kontekstom avtorjev, saj problematizirajo brezdomsko snov. Kaže se, da gre pri izbiri teme in motivov za literarno odslikavo osebne izkušnje avtorjev, ki temelji na izkušnji življenja »na cesti«. V poeziji so izraženi motivi, ki se povezujejo z razlago pojava brezdomstva. Najpogostejša brezdomska problematika iz resničnosti se kot odslikava v poeziji kaže predvsem v motivih odsotnosti doma, revščine, osamljenosti, pomanjkanja socialnih stikov, življenja na robu družbe in zasvojenosti. Glede drže lirskega subjekta naj povem, da z 21 pesmimi prevladuje izražanje v 1. osebi, kar pomeni, da gre za izpoved. Osebnoizpovednih pesmi je torej največ. Na drugem mestu pa je kombinacija izpovedi in nagovora. Tako izpoved kot nagovor pa predvideva in opiše že namen časopisa, torej se tudi pri drži lirskega subjekta kaže odslikava realnosti v poeziji. Frekvence posameznih besed so pokazale, da v poeziji prevladuje optimistična naravnost, ampak dodajam še, da to ni absolutna povezava, saj se pomeni v poeziji ustvarijo v kombinaciji besed, njihovi simboliki in metaforiki. Glede na različne načine obdelano poezijo lahko sklenem, da sicer v poeziji res prevladuje optimistična perspektiva, ampak ne skrajno, večinoma gre bolj za sprejemanje dane situacije. Niti ni skrajnega pesimizma ali obupa, čeprav je v pesmih izražena stiska, nezadovoljstvo nad življenjskimi razmerami in klic po pomoči. Poezija je prežeta z upanjem na boljšo prihodnost, pozivom k pomoči sočloveku v stiski in z zavedanjem, da se z lastno akcijo, z vero v dobro in malimi koraki vsako stisko da preseči. To je domet optimistične perspektive, saj zunanjih zagotovil o izboljšanju situacije ni, obstaja pa zavest, da so viri moči v posamezniku, ki lahko sokreira lepši svet. Kako se tematsko-motivna analiza povezuje z intervjuji, pokažeta odgovora na drugo in deveto

intervjujsko vprašanje. Vprašanji se nanašata na temo pisanja in sporočilnost poezije intervjuvancev. Intervjuvanci pravijo, da pišejo o iskanju svobode, minljivosti in smrti, o družbenih in osebnih krivicah, o ljubezni, prijateljstvu in naravi, o ujetosti in ogroženosti človeka v sistemu, o vprašanju preživetja, o smislu samega bivanja, o pravicah posameznika v sistemu, pozivajo pa tudi k rešitvam, sočutju, soodgovornosti idr., v glavnem pa avtorji sporočajo trpko resnico brezizhodnosti, z namenom odpiranja oči tistim, ki si pred revščino zatiskajo oči, in pozivajo h kakovostnejšemu življenju. Na tem mestu lahko rečem, da se motivi pri tematsko-motivni analizi poezije prekrivajo tako s samo definicijo brezdomstva kot tudi z motivi, ki jih navedejo intervjuvanci.

Predvideni terapevtski učinki pisanja poezije na avtorje se nanašajo v prvi vrsti na osebno izkušnjo, o kateri pišejo. Kot je razumeti iz raziskav o terapevtskih učinkih pisanja, je terapevtsko to, da posameznik skozi pisanje izrazi svoja najgloblja čustva, brez cenzure, da komunicira sam s seboj na način, da določen problem lahko izpostavi (ali sam izstopi) in ga ozavesti, ga preoblikuje, do njega vzpostavi distanco, morda celo najde rešitev in da po prebranem zapisano reflektira in analizira. Terapevtsko je tudi to, da avtor svoje strahove prenese na lirski subjekt, kar pomeni, da se znebi (vsaj delno) strahu in ga lahko opazuje od daleč ter ga preoblikuje. Terapevtsko je tudi to, da objavlja, da ve, da bo slišan, da svoje misli lahko deli z drugimi. Če poenostavim, je terapevtsko to, da avtor prispeva k ozaveščanju sebe in bralcev ter s tem soustvarja sebe, kot se želi, in svet, ki si ga želi. Prvo vprašanje, ki se v intervjujih nanaša na terapevtske učinke pisanja, je, kaj intervjuvancem pomeni ustvarjanje oziroma pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*. Del odgovorov je bil povzet že na koncu drugega odstavka tega poglavja, in sicer v opisu učinkov sodelovanja pri cestnem časopisu *Kralji ulice*, zato bom zdaj izpostavila le tiste segmente, ki se konkretno navezujejo na terapevtske učinke pisanja. Vsem intervjuvancem pisanje za časopis *Kralji ulice* veliko pomeni, vsi pišejo zase, saj pisanje ponuja možnost svobodnega izražanja, predstavlja tudi notranje zadovoljstvo, ki ga lahko delijo z drugimi, poezija je izliv notranjosti s posebnim občutkom zadovoljenosti ob koncu zapisanega, v poeziji so lahko takšni, kot so, saj papir vse prenese, brez možnosti, da bi bili kaznovani zaradi izražanja mnenja in čustev, pišejo pa tudi za druge, z namenom ozaveščanja in obveščanja družbe o obstoju brezdomstva in revščine. Naslednje vprašanje, ki se nanaša na terapevtske učinke, je tretje vprašanje, ki sprašuje o komunikaciji s samim seboj, ki predpostavlja terapevtski učinek na najgloblji avtorjevi ravni, od te komunikacije pa je odvisno vse ostalo, kar iz človeka izhaja. Vsi avtorji so odgovorili,

da je pisanje za njih komunikacija s samim seboj. Pravijo, da skozi pisanje izrazijo tisto, kar razmišljajo, s tem, ko zapišejo, bi radi sebi nekaj povedali in zapisano stvar izpostavili iz množice idej. Četrto vprašanje izhaja iz predpostavke, da se s tistimi problemi, ki jih izpostavljajo v poeziji skozi teme in motive, tudi v realnem življenju soočajo, kar vpostavi možnost terapevtskih učinkov. Pravijo, da pri pisanju (večinoma) izhajajo iz sebe in svojega življenja, ampak posredno, realnost je obdelana s humorjem in drugimi literarnimi postopki. Kot povzame eden izmed intervjuvancev, zapisano ni »čista resnica«, pač pa je »čista literarna resnica«. To potrdi tudi moje izhodišče, ki pravi, da je bivanjska situacija ključna za raziskavo poezije v povezavi z možnimi terapevtskimi učinki. Teme, ki so izražene v poeziji, so tako teme, s katerimi se avtorji ukvarjajo tudi v realnem življenju. Ker je, kot sem ugotovila, poezija v časopisu Kralji ulice preplet kreativnega in terapevtskega pisanja, lahko potrdim, da poezija kot literarno delo izraža bivanjski položaj posameznika oziroma duh socialnega položaja skupnosti iz realnosti. Peto vprašanje v intervjuju sprašuje o osvobajanju negativnih čustev skozi pisanje. Avtorji osvobajajo svoje misli, pisanje je sredstvo za doseganje boljšega vpogleda v lastno čustveno dogajanje in ustvarjanje harmonije, le ena intervjuvanka eksplicitno izpostavi, da se osvobaja negativnosti, za enega izmed petih pa ima osvobajanje negativnih čustev malenkostno vlogo, saj daje prednost drugim načinom za to početje. Šesto vprašanje se nanaša na pozitivne učinke pisanja in na predvideno zmanjšanje stiske z njeno ubeseditvijo. Avtorji se strinjajo v odgovoru, da pisanje poezije učinkuje pozitivno, saj celostno zaobjame človeka. Stiska se ne zmanjša neposredno, se pa vzpostavi možnost drugačnega pogleda na njo, saj se skozi pisanje širi duševno obzorje. Eden izmed intervjuvancev v svojem odgovoru neposredno zajame terapevtski učinek, s tem, ko govori, da je postopek pisanja ustvarjalen in da je zapisana stiska manjša od nezapisane, in sicer zaradi distance, ki se pojavi do stiske ob predelavi. Distanco do problema izpostavi kot pogoj, da se problem sploh lahko zapiše, kar sicer ni dobesedno tako kot v teoriji, kjer je distanca posledica zapisanega. Je pa v vsakem primeru znak predelovanja realnih problemov skozi pisanje in terapevtskih učinkov. Sedmo vprašanje se navezuje na področje objave poezije in s tem povezano doživljanje avtorjev. Avtorji se z objavo počutijo realizirano, pomirjeno, veseli so tako objave kot pohval, ki jih dobijo, čutijo se sprejeti, veseli so, da lahko z objavo tudi drugim kaj pozitivnega nudijo s svojimi pesmimi. Ker je v namenu časopisa opredeljeno, da se skozi časopis nagovarja bralce in ozavešča javnost, nagovor se kaže tudi v izbrani poeziji, komunikacija z javnostjo pa je povezana tudi s terapevtskimi učinki, me je zanimalo še, kako intervjuvanci doživljajo komunikacijo z javnostjo, kako gledajo na objavo in prodajo časopisa ter kakšna so pričakovanja povratnih informacij. Pravijo, da je pisanje komunikacija z družbo,

ki na prvi pogled deluje, da je enosmerna, vendar obstaja verjetje in upanje, da so pesmi koga nagovorile in ga spodbudile k sodelovanju. S poezijo želijo razveseljovati bralce, jih nagovarjati in prebujati. Pri komunikaciji z javnostjo v okviru terapevtskih učinkov so pomembni poleg javne objave, ki avtorju omogoča, da pridobi do problema veliko distanco, tudi konstruktivni učinki na bralce, saj z razkrivanjem bolečih tem avtorji ne širijo le sebi obzorja, pač pa se lahko v določeni situaciji najde tudi bralec in se s tem zave, da ni sam. Hkrati pa je ozaveščanje javnosti o brezdomstvu samo po sebi konstruktivno, saj se tako lahko problematika vedno bolj spoznava in lažje se najdejo načini za njeno razreševanje. Zadnje vprašanje, torej deseto, neposredno sprašuje o morebitnih terapevtskih učinkih pisanja poezije za časopis. Vsi, razen enega, ki pravi, da pisanje doživlja kot hobi (čeprav ima lahko tudi to terapevtske učinke), doživljajo pisanje terapevtsko ali pa vsaj blagodejno, pomirjujoče in spodbudno. Pisanje poezije za *Kralje ulice* na avtorje deluje terapevtsko, in sicer v dometu, da stiske ne zmanjša neposredno, pač pa spremeni gledišče na njo.

Ugotavljam, da se skozi tovrstno umetniško udejstvovanje vzpostavlja polje samoterapije za avtorje, torej kot stranski učinek pisanja, hkrati pa avtorje lahko z branjem objavljene poezije širša javnost spoznava kot ljudi, kot so oni sami, »da so enako krvavi pod kožo«, le da so odrinjeni na družbeni rob, s čimer se vzpostavlja možnost, da se na brezdomstvo začne gledati kot pojav, ki ga je treba razreševati, se z njim soočati, zmanjševati stigmo in na sploh delovati v medsebojnih človeških odnosih po načelu »biti človek človeku«. Na podlagi vseh izsledkov raziskave lahko predpostavko tega diplomskega dela, ki pravi, da pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* na avtorje deluje terapevtsko, potrdim.

9. Zaključek

Poezija v časopisu *Kralji ulice* je posrednik med avtorji in družbo, saj zaradi specifičnega konteksta časopisa, v katerem je objavljena, dobi moč, da na nek subtilen način zdravi in ustvarja konstruktivnejšo družbo, zato je tovrstne projekte, kot je cestni časopis *Kralji ulice*, smiselno podpirati. Projekt cestnega časopisa *Kralji ulice* je le droben segment v kontekstu programov pomoči brezdomnim posameznikom, vendar s potencialnimi daljnosežnimi učinki. Pisanje poezije za časopis *Kralji ulice* ima namreč na avtorje terapevtske učinke in to že s samim procesom pisanja, ki omogoča samorefleksijo, z objavo postanejo še vidni javnosti, s samim sodelovanjem pri projektu se vključujejo v socialno mrežo, lahko pa tudi zaslužijo denar s prodajo časopisa. S sodelovanjem pri časopisu brezdomne osebe pridobivajo pozitivno samopodobo, samozavest ter zaupanje vase, saj se aktivno udeležujejo in svobodno izražajo. Korak za korakom tako spreminjajo svojo življenjsko situacijo, saj soustvarjajo svet, v katerem živijo. Hkrati pa se brezdomni posameznik predstavi tudi bralcem. Kot sočlovek, ki je v stiski, ki ljubi, ki si želi. Skozi branje njihove poezije bralci spoznavamo in ozaveščamo naš skupni svet, ki ga lahko vsak trenutek na novo ustvarimo. Ob branju poezije v časopisu *Kralji ulice* se lahko vsi posamezniki zavemo, kako brezizjemno smo ranljivi, po drugi strani pa lahko vidimo, kako veliko vrednost lahko ima za preseganje stisk tudi umetnost, ki nas s samim seboj in z drugimi povezuje. Tudi z jezikom soustvarjamo lepši svet.

10. Viri in literatura

10.1 Viri

Adi. Kokoši nikar: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 92 (januar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (17. 3. 2015).

Anastazia Om: Za vse!: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 95 (april 2014). 13. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Dr. - posthumno: Bum!: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Dr. (posthumno): Kar sledi: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 103 (december 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Dr. - posthumno: Melanholija (moja smrt): Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 13. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Ero: Vprašanja: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 103 (december 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Mirjam Gobec: Ulica: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 94 (marec 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Gorazdinjo: Višja sila: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Tomislav Gruden GTS: Beg: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 94 (marec 2014). 13. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Tomislav Gruden GTS: Prstan: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Tomislav Gruden - GTS: Zdaj: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 96 (maj 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Iva Tisa: Polet: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Iva Tisa: Poulična pesem za prijatelje (P. Lebi, C. Pavese, F. Teater): Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Joško: Pomlad: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 96 (maj 2014). 13. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Alarm: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 95 (april 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Beda: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 93 (februar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (22. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Lakota: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 92 (januar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (17. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Nesrečen: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 103 (december 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Katarina Kalaba: Pogovor: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 94 (marec 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Preobrazba: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 13. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Ptice ujetnice: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 96 (maj 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Večerja: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Katarina Kalaba: Želje: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Barbara Kališnik: Ključ: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 99 (avgust 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Karmiss: Pri odprtem oknu: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 96 (maj 2014). 13. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Kavica: Avtobus: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 93 (februar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (22. 3. 2015).

Kavica: Čakam: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 92 (januar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (17. 3. 2015).

Kavica: Kdo sem in nisem: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 95 (april 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Kavica: Lahko ...: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Kavica: Prodajam ...: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 103 (december 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Kavica: Samomorilci: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 96 (maj 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Kavica: Zakaj me imajo za bebca: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 97 (junij 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (25. 3. 2015).

Zdravko Kokanović: Na poljane: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

M. Marn: 2048 A. D.: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 102 (november 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Miš - Leah: Napake: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 94 (marec 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Miš - Leah: Politična: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 95 (april 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Miš/Leah: Ulica: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Natalija: Nekoč: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 103 (december 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Nea Baša: Brezdomec: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 99 (avgust 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Neda: On: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 93 (februar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (22. 3. 2015).

Neda: Vseeno: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 92 (januar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (17. 3. 2015).

S.: Jezusu: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 95 (april 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (23. 3. 2015).

Nina Stepanović: Ninočka: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 102 (november 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Neda Tuma: Zvezde: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 99 (avgust 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

X.: Kritična pesem št. 2: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 92 (januar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (17. 3. 2015).

Zupan Jani: Alkotalaksija: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 101 (oktober 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 3. 2015).

Zupan Jani: Alkostrast: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 103 (december 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 4. 2015).

Jani Zupan: Je čas: Nekaj cestnih. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 93 (februar 2014). 12. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (22. 3. 2015).

10.2 Literatura

Renata Ažman: *Terapevtsko pisanje (povzetek predavanja na srečanju STS, Slovenskih telefonov v stiski)*. 3. 10. 2009. Dostopno na: www.kakosi.si (1. 6. 2016).

Andrej Blatnik: *Šest let pozneje: Apologija. Šola kreativnega pisanja*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1996. 13–15.

Milena Mileva Blažič: *Kreativno pisanje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1992.

— — *Kreativno pisanje: Vaje za razvijanje sposobnosti kreativnega pisanja*. Ljubljana: GV Izobraževanje, 2003.

Brezdomstvo, zdravje in dostopnost zdravstvenih storitev. Ur. Špela Razpotnik in Bojan Dekleva. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje, Sektor za zdravstveno varstvo ogroženih skupin prebivalstva, 2009. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (26. 10. 2015).

Bojan Dekleva, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani in Društvo Kralji ulice: Predstavitev projekta, partnerjev in vsebin dela. *Pot do trajne in varne nastanitve za stanovanjsko izključene: Gradiva konference*. Ljubljana: Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice, 2013. 7–14. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (14. 9. 2015).

Bojan Dekleva, Špela Razpotnik: Definiranje brezdomstva in merjenje njegovega obsega. *Socialna pedagogika (Ljubljana)* 11/1 (2007). 1–35. Dostopno na: www.dlib.si (14. 2. 2016).

Srečo Dragoš, Blaž Mesec: Taksonomija oblik neformalne pomoči: Pilotna raziskava. *Socialno delo* 32/5–6 (1993). 5–18. Dostopno na: www.dlib.si (3. 5. 2015).

Alenka Fifolt: Umetnostna terapija – kakšna terapija: Kritičen pogled na umetnostno terapijo in njen položaj v odnosu do psihoterapije. *Umetnostna terapija – kakšna terapija?: Zbornik prispevkov*. Maribor: Slovensko združenje umetnostnih terapevtov, 2006. 11–16.

Vito Flaker: Kratka zgodovina dezinstucionalizacije v Sloveniji: V spomin Katje Vodopivec. *Časopis za kritiko znanosti* 39/250 (2012). 13–30, 291, 299. Dostopno na: www.dlib.si (4. 5. 2016).

Maja Kozar, Bojan Kuljanac, Maja Vižintin: Cestni časopis Kralji ulice. *Socialno delo* 47/3–6 (2008). 323–324. Dostopno na: www.dlib.si (19. 8. 2015).

Janez Keber: *Slovar slovenskih frazemov*. Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2015. Dostopno na: www.fran.si (9. 5. 2016).

Kralji ulice. Dostopno na: www.kraljiulice.org (30. 5. 2016).

Katarina Majerhold: Umetnost in ljubezen do umetnosti. *Sodobnost* 73/11–12 (2009). 1537–1546. Dostopno na: www.dlib.si (31. 5. 2016).

Miha Mazzini: *Rojeni za zgodbe*. Ljubljana: eBesede, 2012.

Mojca Pajnik: Konceptualizacija alternativnih medijev: o pomenih alternativnega. *Teorija in praksa* 47/1 (2010). 41–58. Dostopno na: www.dlib.si (12. 4. 2016).

Perot – Društvo za sobivanje človeškega. Dostopno na: www.perot.si (1. 6. 2016).

Predstavitev Društva Kralji ulice. *Pot do trajne in varne nastanitve za stanovanjsko izključene: Gradiva konference*. Ljubljana: Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice, 2013. 135–157. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (16. 8. 2015).

Špela Razpotnik: Kralji ulice kot kolektiv. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 100 (september 2014). 3–4. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (2. 6. 2016)

Aleksandra Schuller: Ustvarjalnoterapevtski proces: imaginacija, (inter)akcija, (avto)refleksija. *Oblike in metode dela v umetnostni terapiji: Zbornik prispevkov*. Maribor: Slovensko združenje umetnostnih terapevtov, 2008. 11–20.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2014. Dostopno na: www.fran.si (29. 4. 2016).

SMS-komentarnica: 030 323 306. *Kralji ulice: Časopis za brezdomstvo in sorodna socialna vprašanja* 119 (april 2016). 29. Dostopno na: www.kraljiulice.org/knjiznica (6. 5. 2016).

Uči se iz preteklosti, ustvarjaj prihodnost: Umetnost in avtorska pravica. Ljubljana: Urad RS za intelektualno lastnino, Ministrstvo za gospodarstvo, 2011. Dostopno na: <http://www.uil-sipo.si> (1. 6. 2016).

Mojca Zabukovec: »Brezdomstvo je odraz tega, koliko imamo občutka in sočutja do sočloveka«. *Delo* 10. 5. 2016. Dostopno na: www.delo.si (22. 5. 2016).

11. Priloge

11.1 Priloga 1: Obravnavane pesmi

Pesmi so za namen tega diplomskega dela prepisane iz časopisa brez jezikovnih posegov in po časovnem zaporedju objave (januar–december 2014). Reference pri posameznih pesmih se nanašajo na bibliografske zapise v Virih.

Kavica: **ČAKAM** (januar 2014: 12)

Čakam, čakam, čakam
ne vem kaj in
zakaj
čaka lovec,
čaka pacient,
čaka ljubljeni človek,
čaka, da pride resnica
na dan,
čaka, da izve, zakaj trpi,
ali ima trpljenje smisel,
kaj je vzrok, zakaj mu
temne sile zastirajo pogled.
Brez dobljene bitke
tudi dobljene vojne ni,
štejeta samo zmaga in poraz,
tisto vmes pa je zabava
za nekatere boj,
za nekatere pa samo počitek.

Neda: **VSEENO** (januar 2014: 12)

Razdeli
dežne kaplje in
sončne žarke.
Pošteno.
Ulovi
že izgubljeno
in tisto, za kar
mi je
vseeno.

Katarina Kalaba: **LAKOTA** (januar 2014: 12)

Kriza je udarila na polno,
»Utihni ritoliznik!« so kričali.
Ponižno stal sem v vrsti na sončni upravi
in glasno prosil kruha, jim govoril,
od lakote me bo pobralo.

Več ne vem,
kaj je na krožniku dišeča juha,
rumenih žgancev rad bi se najel,
na črn kruh namazal bi zaseko,
o, da bi vsaj nekaj za pod zob imel.

Naenkrat napolnijo se lačna usta
z lepljivo slino, da sapo že lovim,
goltanec veriga mi ovija,
noge so svinčeno težke,
vroče želje švigajo v glavi,
še bežati ne bom mogel,
ko bom kjer koli, kar koli vzela.

Adi: **KOKOŠI NIKAR** (januar 2014: 12)

Struga nezvesta
spreminjaš tok reke,
reke neznane.
Moje ljubezni.
Drevesa in podrast živijo,
nočejo se umakniti napuhu,
nočejo razumeti,
da njih smrt je v vodi,
življenje iz vode,
smrt v vodi,
nikakor, nikdar razumeti,
nikakor umreti

in gozd se je umaknil,
umaknil novi struji,
strugi reke, ki ni razumela.

X.: **KRITIČNA PESEM ŠT. 2** (januar 2014: 12)

Iščem pravico tam, kjer je ni,
iščem resnico tam, kjer blede,
kje ste iskreni ljudje?
Vsa morala odšla je v tri dni ...

Greh postal je kruh vsakdana,
pokvarjenost, ki ni ji para.
Tam stoji on, prodaja Kralje,
v pogledih ljudi ni vstaje,
obsojajo te, ker delaš,
mene pa zanima, kdo si ti, da gledaš?

Katarina Kalaba: **BEDA** (februar 2014: 12)

Napraskal sem za kruh in mleko,
za mehko krompirjevo meso,
za sol je zmanjkalo drobiža,
pa kaj, za večerjo pa le bo.

Nekaj nasmehov sem našel
osvobajam se trdih senc,
ki mračijo moje dneve in noči,
med kolesi škripa pesek,
v loncu slaba viža brbota,

v revščini smo vsi enaki,
šlepam se k prijatelju, tjakaj pod most,
na čikpavzo, na kačjo slino,
morda bom pod mostom doma.

Mladost in nespočete pravljice
se valjajo po tleh,
je bogastvo in prekletstvo
odkrivati srce v praznih dlaneh,
bogovom ukrasti obličje matere,
ne spomnim se solz v njenih očeh.

Neda: **ON** (februar 2014: 12)

Ga nihče
ni maral
in nihče
ni vanj
verjel.

Tudi ni bilo
ničesar,
od koder
bi kaj
vzel.

In če kdaj
se je
zasmejal,
tega ni

nihče ujel.

Bridke
solze
mu na licih
čas je
posušil.

Rane je
zacelil,
brazgotine
pa pustil.

Kavica: **AVTOBUS** (februar 2014: 12)

Grem jaz na avtobus,
mislu sm, da bom komi pršu gor
zaradi gužve,
pa da ga še čakam pol ure,
pa ni bilo niti gužve, niti kontrole,
niti čakanja,
pa še točno pred mano
nadebuden študent
najprej me je pohodu,
pol se mi ni hotu umaknt,
pol se pa usede zravn mene in začne
morit,
zakaj sem ga pohodu, pol sm se pa
še usedu,
no, in študent se začne prtožvt,

pa vse se mu naumn zdi.
No to je res, da sm ga pohodu,
sam ne zanalašč,
itak je bil avtobus precej nabasan,
ko sem mu povedal, kam grem,
pa je ratu prjazn,
na konc sm se mu še smilu in mi je
zaželel
lep dan.

Jani Zupan: **JE ČAS** (februar 2014: 12)

Temne podobe iz sanj,
temne podobe pred očmi,
sosed sosedu pije kri,
le ta je junak, kdor mori.

Je čas za sovraštvo in prezir,
je čas za Ljubezen in Mir.

Prazno je tvoje ime,
prazno je tvoje srce.

Misliš, da velik si junak,
v resnici največji si bedak!

Miš - Leah: **NAPAKE** (marec 2014: 12)

Napake se vrstijo,
izgubljam energijo,

naloge me morijo,
glava je adijo.
Zakaj ni tko lepo,
kokr loh bi blo?
Kam bo to zdej šlo,
mene tud odneslo?
Pač nism superčlouk
in moja moč je mouk.

Jah, tišina,
to lepa je vrlina
in težka disciplina.
Tišino res obvladam.
Ampak ne vem, kam spadam,
lažje drva kot debato zlagam.

Mirjam Gobec: **ULICA** (marec 2014: 12)

Ulica - ženskega spola si,
tako kot jaz,
veliko imava skupnega.

Ulica - zelo sva si podobni,
tako ti kot jaz
sva ustvarjeni za ljudi.

Ulica - najprej si majhna
tako kot jaz,
potem se večšaš.
Obe sva: jaz žalostna,
ti mokra in pusta.

Po tebi stopajo ljudje,
jaz sem bolna,
trudijo se zame,
da preživim,
ti pa si razpokana in razkopana.

Ulica - res sva postali
dobri prijateljici,
z dneva v dan se druživa,
gledava ljudi – vesele,
otožne, zaskrbljene.

Ulica - ostali bova skupaj,
preživljali isto usodo.
A tudi na naju bo posijalo
sonce sreče.

Katarina Kalaba: **POGOVOR** (marec 2014: 12)

Prečastiti! Tu sem.
Zima je, vso noč sneži.
V čevljih mraz razteza kremplje,
pod mostom kurim suhe veje,
tolažim prste, ogenj greje,
v cunje se zakopljem, zamižim.

Sprašujem se,
kje moje je življenje,
srce že dolgo se na klice ne oglašča,
osamljenost grenka stiska v prsih,

mrzel veter poslednje radosti odnaša.

Če Bog obstaja, kar ljudje govorijo,
ni vredno, da molim k njemu vsak večer.
Dovolil je, da so ukradli mi srce,
me zbrisali s spomina,
mi hrbet obrnili, s črno obarvali ime.

Ja, morda ni slabo verjeti v nekaj,
kar v težkih trenutkih
boža uboštvo in milost budi,
da skleneš prste in pomoliš
v zvezdnato nebo, k prasketanju ognja,
v svoj molitvenik nasuješ nekaj razigranih snežink,
da srce spet zatrepeta, se v očeh zaiskri.

Dobro vem, da življenje z vrha je povsem drugačno
kakor z dna, na robu preživetja.

Ledene rože mraz mi riše,
da moj dom pod mostom ni brez cvetja.
Ali mi lahko verjameš, prečastiti,
da sredi množic sem neskončno sam,
nesrečen, lačen in brez gretja,
prav vsak dan.

Tomislav Gruden GTS: **BEG** (marec 2014: 13)

Bežim, v bližino ne pustim, sam, no,
s psom ponoči ždim, želim si, da dalj
časa spim. Zdravilo zunaj ne obstaja,

dolgočasi me vsa raja. Ko pride jutro,
je prepozno, pogovarjat se je grozno.
Rad nazaj bi v svoje sanje, kjer obljuba
ni igranje. Kjer lahko bi se zbudil v
lepši dan, nedolžen, namesto solze,
rose bil opran. Saj so tudi solze sreče,
a te so najbolj krvaveče. Biti svoboden
je biti podvoden, in ko moraš po zrak,
vidiš svet enak. Ko pomisliš, da bi raje
utonil, da ti moč, kako bi klonil.
Škrge niso nam sojene, umri ali nosi
breme. Ko pa to dojameš, življenje v
svoje roke vzameš. Se ne skrivaš in
živiš, kakor koli si želiš. A še vedno
lažje reči, da otroci bodo speči. Spanja
polno noč želim, v sanjah buden še
živim.

Miš - Leah: **POLITIČNA** (april 2014: 12)

Ko celo vlado se ubije,
še šole se razbije,
barabe se razkrije,
pride pravi vzpon demokracije.

Zakonov se nič več ne zvije,
luknje v njih se vse zašije.

»Ni več treba policije!«

zdaj še narod vpije.

Slišat je grdo

in je celo malo kruto,
sam' to je realnost naša,
druga opcija pa flaša, ta
tud' nč lepga ne prnaša.

S.: **JEZUSU** (april 2014: 12)

Rad bi videl,
da mi pomagaš najti
pot k sebi,
ker jo bom le
na ta način jaz našel k tebi:
kajti vedno močneje čutim,
da se bom izgubil ...

Katarina Kalaba: **ALARM** (april 2014: 12)

Razglasil sem rdeč alarm,
z lopato kidal sem vso noč,
nisem opazil, da je ves čas snežilo,
zjutraj sem se na smrt utrujen zakopal v sneg
in nisem klical na pomoč.

Razširil beli sem brlog,
z rokami močno se objel,
z vročo sapo grel premrle roke,
en kuhanček zasanjano želel.

Res ni slabo, imam vsaj streho,
hiško brez oken in vrat,

ko bo šihta konec in bo mraz pritisnil,
se vrnem v belo luknjo spat.

Sredi puščave si majhen in neznaten,
sam sebi vohun in zašuštrani gospod,
med kladivom in nakovalom.

Od jutra do noči biksam ga po svoje,
z lopato porivam svoja mokra leta
v zasneženi kot.

Kavica: **KDO SEM IN NISEM** (april 2014: 12)

Zakaj sem tako
nesrečen.

Nisem ne narkoman
ne klošar,
ne pijanc,
sem pa doma na
robu družbe.

Družim se z izobčenci,
nosim bremena
navadnega starega
norca,

ki na žalost še
ni polnoleten.

Ne sprašujem se,
kje bom pokopan,
svoje telo bom
zapustil študentkam
medicine,

moja ranjena duša
pa bo odfrčala
v veselje, od
koder je prišla.

Anastazia Om: **ZA VSE!** (april 2014: 13)

Prodajam Kralje,
številka 439,
spet, spet, spet.

Anekdoto rada bi delila,
a kaj in koga bi omenila,
toliko lepega od ljudi sem dobila.

Toliko lepega,
da oko večkrat solza je zalila,
od tolike dobrote,
katero z Mašo sem podelila.

Narod je res v osnovi dober,
a breme recesije te
preveč naš narod žre.

Pa stari mi pravijo,
da časov brezupnih takih še ne,
mladi pizdijo, izhoda ne vidijo.
Res ne razumemo, zakaj državi tako slabo gre?

Gospa mi euro da in pravi,

če kaj pomagalo vam bo?

Bo, bo, zbrala bom za najemnino,
bo, bo, zbrala bom za hrano,
bo, bo, zbrala bom za cepivo,
kolodont in kremo,
pa zobarja in veterino poplačala bom.

Ja, euro mi pomaga,
enostavno da preživim,
da preživiva,
dokaj solidno v zajebanih cajtih.

Gospod Milan me navduši,
popetri mi dan in pravi,
da Tito trgovec najboljši svetovni je bil,
take izjave še ne, in pomislim,
križana gora, še kako res je.
Na kavo me povabi, debatirava,
vedno s kakim sladkim me preseneti,
jaz pa Kralja mu podarim,
se mu s Kraljem oddolžim.

Zdaj pravi, da Erjavec lagal je,
penzion so znižali mu,
500 EUR na letni ravni.

Gospa osemletnico ima.
Mašo obožuje,
spravi jo v dobro voljo,

pred kratkim imela je rojstni dan,
resnično želim ji vse najboljše.

Z Mašo se malo poigrava,
nasmeh na obrazih narediva,
poklone Maša dobiva.

Pa briketke, pa paštetke,
pa pasje sladice.

Ko mimo psa Šejka greva,
mu z veseljem odstopiva del tega.

Starši otrokom denar dajo,
ta mali ponosno sami Kralja plačajo,
v oči se jim zazrem in vlivam jim boljši svet.

Kupi Kralja najstnica,
darilo euro čokolada, s pripisom,
naj vam bo sladko novo leto 2014,
z užitkom jo pojem in zaželim,
naj bo tudi tebi sladko in slastno.

In hvala tudi tebi,
res nenavadna prodaja,
na sprehodu z Mašo,
poigrala sta se najina psa,
midve sva čebljali,
v roko stisneš mi kovance,
na PST poti,
jaz Kralja iz nahrbtnika potegnem
in se ti od srca zahvalim,

za igro, pogovor in nakup.
Pa vam trem puncam,
skupno ste za Kralja zbrale,
pri meni obstale,
nezadovoljstvo s perspektivo izrazile.

To gospa je za vas,
to gospa je za Mašo,
skratka hvala vam, vam vsem!
Za dobroto, za nakup, pogovor,
nasmešek, za vaše ljudsko sonce in srce.

Upam, da oblast razume,
to ljudsko sonce in srce,
vrne upanje nam vsem,
tako mladim kot starim,
tistim, ki so še v vozičkih,
šolah in vrtcih,
tistim, ki šele prihajajo,
tistim v zavodu,
tovarni ali na polju, trgovini,
banki, bolnici, zaporu.

Ljudstva ne zanima barva,
ljudstvo zanima, če deluje država.

Kavica: **SAMOMORILCI** (maj 2014: 12)

Samomorilci
smo nepriljubljeni,

ker načrtujemo svoj propad
in zavestno, pospešeno,
dokončno drvimo
v neznano.

Zgleda, kot da sami sebe
ne maramo, ali pa
se počutimo odveč,
ali pa drvimo v smrt
zaradi lažnih idealov.

Ni važno, zakaj na koncu
nas čaka smrt.

Ampak dokler živimo,
nas spremljata veselje in žalost,
ljubezen in sovraštvo,
ugodje in trpljenje.

Tudi za najhujše muke
se najde zdravilo,
ki je lahko skrito v denarnici,
v glavi, v igli ali pa v kozarcu.

Tomislav Gruden - GTS: **ZDAJ** (maj 2014: 12)

Zdaj, ko so se lepi dnevi začeli z
ogrevanjem optimizma, ko ni
potreben jutranji safari in kurjenje
ognja, zdaj ko ni treba, da se perilo
suši v tri dni, se zdi, da je lažje živeti
nov dan. Odtajani začnemo
premišljevati o svoji današnji zagati.
O pomoči ni sledi, znajdi se sam.

Državi vlada vlada, ki se ubada sama
s sabo in organizacije za pomoč
uporabnikom se komaj preživijo in
profita čas gledat v deveto vas.
Zamegljeni minimalni prihodki,
zagarantirani višji odhodki. Vse vodi
v malodušje. In vsak težje zaposljiv ni
samo ranljiv, ampak tudi socialno
mrtev. Ne vem več, kako prepričati,
da prihodnost prinaša občutek, da se
je mogoče živeti v človeka vredno
življenje. Vse več je zanetkov
revolucionarnih idej, ki se bodo
spremenile v paravojaške baze. In ne
vem, če se jim ne pridružim. Kaj bi s
tem dosegel? Rekli bi, da sem
terorist, in bi prišel do zaključka, da
je bolje graditi zapore in umobolnice,
kot da bi počel kaj v splošno dobro.
Tega prevzema privatni sektor.
Oglušeli od predvolilnih obljub se kot
roboti odpravimo v naslednji krog, v
dan, ki bo spet zaman. Ko prihaja
noč, ki se začne za tiste, ki imajo, veš,
kako se je delež »varnih« odpravil na
pot zapravljanja. Vidiš avtomobile, ki
so težji od tvojega imetja, ki napravijo
več kot ti v imenu meseca. Kako se je
to lahko zgodilo? Smo nekje na sredi
pozabili, da smo verjeli, in pozabili,

kako smo volili? In kaj bi storili, če bi
nam ponudili? Bi morali pri sebi
začeti, se nazaj ozreti ali še naprej
verjeti? Sam ne bom naprej verjel,
niti v senci ždel, našel bom pr'jatle in
z njimi pokazal, da bi sam si lahk'
nakazal plačo.

Katarina Kalaba: **PTICE UJETNICE** (maj 2014:
12)

Če srečate ptice ujetnice,
odprite jim kletke na stežaj,
naj vrnejo se v svojo jato,
ljubezen kliče jih nazaj,
po skrivnih poteh naj poletijo
v daljni, širni svet,
svobodne naj pesmi žvrgolijo,
naj srečen bo njihov polet.

Če srečaš kdaj ptico ujetnico,
spomni se svojih žalostnih dni,
na oknih so mreže, življenje je grenko,
gnezda ni, ni tople luči,
korak za korakom po stopinjah
iščemo sledi dobrih ljudi,
ki so pticam prijatelji.

Če srečaš kdaj ptico ujetnico,
le nasmeh ji pošlji v pozdrav,

iskrivo upanja ji prižgi,
prikliči veter iz daljav,
razprimo krila in poletimo
pticam na pomoč,
še preden si zlomijo nežna krila,
zagrne temna jih noč.

Karmiss: **PRI ODPRTEM OKNU** (maj 2014: 13)

Čakam na znak,
da pustim golobu zleteti
med bobnenje in veter,
med tiho šelestenje
in med vpijoče v puščobi tal.

Joško: **POMLAD** (maj 2014: 13)

Je prišla pomlad, ko ptički se ženijo.
Ob zori in noči, saj ni važno kdaj,
samo, da se imajo radi.

Še ljudje imamo radi pomlad.
Ki je čas za ženitev prav tako, kot pri ptičkih.
Ob zori in noči, saj ni važno kdaj, samo da
se imamo radi.

Kavica: **ZAKAJ ME IMAJO ZA BEBCA?** (junij
2014: 12)

Zato ker se sekiram

in to jih veseli,
da vidijo rezultate svojega razmišljanja.
Uradno nor, dejmo ga, udri, pohodit,
popljuvat,
da vidimo, kako bebec trpi, kako cvili, ker bi rad še
živel in se lepo imel.

Ljudje bi bili radi
gladiatorji in gledalci istočasno,
hočejo kruha, iger in krvi.

Ali sem hudoben? Ja, včasih res.
Ker me hudobija okoli mene dela
hudobnega.

Kaj naj naredim?
Potruditi se moram, da bom jaz boljši,
bolj miren in bolj dobron srčen.
To je učil Jezus.

Katarina Kalaba: **VEČERJA** (junij 2014: 12)

Bila večerja je v zaprtem krogu,
mnogo dima in malo ognja
zanetil je prepir,
da sem zafural lastno firmo,
da življenje spravil sem na kant
je padalo, da v meni je vzplamtel nemir.

Naj vrže kamen,
kdor med vami je brez greha,
naj plune name,
kdor še ni vtaknil roke v vrečo

in kradel vročega kostanja,
ljubezen kradel,
z barabami se družil,
s tujimi življenji se igral.

Priznam.

Odkar uzrl sem prepad pod sabo,
moj svet drugačen je postal.

Tomislav Gruden GTS: **PRSTAN** (junij 2014: 12)

Velikokrat v temi se zgodi, da se tvoj
vrteči se prstan hoče vrteti, a ga ni.

Začutim ga, pa ga ni.

Potem pa vidim tvoje oči, nasmeh in
vse zbledi.

Pomislím na najine stavke, vse zbledi.

Ko gledam nazaj, si ogledam, kaj
je ostalo. Ti vedno boš blizu, saj če
prstan srbi, tam panike ni, Irena.

Dr. - posthumno: **BUM!** (junij 2014: 12)

Ko zvečer zaspim,
se v sanje prebudim.

V roki pištolo držim,
si cev v glavo namestim.

BUM!

V ekstazi smrti se zbudim.

Iva Tisa: **POLET** (junij 2014: 12)

Poletela sem.

Dvignila

sem se v višave.

Do višav

brezmejnosti.

In

tam

sem bila

jaz

jaz.

Bitje

brezmejne

svobode.

Katarina Kalaba: **ŽELJE** (junij 2014: 12)

Rad bi živel v hotelu mama,
z ognjem noro se spomin igra,
da bi me ovila s toplim šalom,
kadar vročina podivja.

Kozjih molitvic življenje me je naučilo,
grom, blisk in sterele
so me spravile na tla.

Rad bi, da bi zapeli poročni zvonovi,
z roko v roki bi stopila pred oltar

In dahnila »da«!;

Prstan zlat in poljub na lice

in tihe obljube zvestobe,
brez prevar.

Nisem v najbolši izdaji
Za poročno noč,
A tiho si ponavljam,
Počakaj, saj je življenje dar.

Vlečem se kot jesenska megla,
Rok trajanja se mi izteka,
V izsušeno strugo,
Komu mar,
Ko bo zadnje jutro v noč zbežalo,
Navček priklicalo,
Položite me v pozlačeno trugo.

Dr. - posthumno: **MELANHOLIJA (MOJA SMRT)** (junij 2014: 13)

Rad bi umrl -
brez žarnic in
lačnih ljudi.

Rad bi umrl-
ob zvokih tišine.
Rad bi umrl -
ob tvojih očeh.

Prosim, poljubi me.
Umri, umri, umri...

Barbara Kališnik: **KLJUČ** (avgust 2014: 12)

Nimam hiše,
kamor bi se skrila,
ko zunaj grmi.
Nimam kovčka,
kamor bi stlačila vse probleme
in ga zaprla.

Nimam šopa zlatih ključev,
ki odpirajo vsa vrata.
Imam pa objem,
kamor se lahko skriješ,
ko divja nevihta.

Imam omaro,
kjer je prostor tudi za tvoje majice in kratke hlače.
In imam ključ – ključ do vrat srca,
ki gori le zate.

Neda Tuma: **ZVEZDE** (avgust 2014: 12)

Zvezde
čez oblake vidijo se.
In čez dan
čakajo na noč,
da mornarjem
so lahko v pomoč.

Nea Baša: **BREZDOMEČ** (avgust 2014: 12)

Korak za korakom
hodim po poti,
po pločniku sivem
noči na proti.
Zdaj sam bom ostal,
a ničesar se bal.

V Ljubljani živim,
na pločniku spim.
Presrečen bi bil,
če bi čisto vodo pil.
Presrečen bi bil,
če bi leseno klop dobil.

Iva Tisa: **POULIČNA PESEM ZA PRIJATELJE**
(P. LEBI, C. PAVESE, F. TEATER) (oktober
2014: 12)

Dragi prijatelji – prijatelji v
najširšem pomenu besede:
ljudje, ki se srečamo le enkrat,
in vsi se srečujemo na življenjski poti;
med nami se je, četudi samo za trenutek,
ustvarila povezava.
Prav posebna povezava.
Povem vam, sopotniki na težki poti,
in vam, ki ste izgubili dušo,
življenjsko strast.
Vsi nosimo v sebi sledi prijateljev,

ki jih srečujemo na poti.

V vsakem je sled vsakega.

Od jutra do večera tavamo po ulicah,
naj bo deževno ali sončno, za nas je v redu.
Lepo je na ulicah srečevati ljudi, ki se pogovarjajo,
od jutra do večera hoditi naokrog in prepevati,
opazovati smejoče in mimoidoče.

In vsi, lepi in grdi, se na ulicah veselijo.

In vsi, lepi in grdi, se na ulicah veselijo.

Z dobroto ali z zlobo,
z modrostjo ali norostjo vseh
zaznamuje vsakega.

Od jutra do večera tavamo ...

Naj vam zdaj,
ker se našemu druženju izteka čas,
ponižno zaželim dolgo in mirno življenje.

Gorazdinjo: **VIŠJA SILA** (oktober 2014: 12)

Višja sila me je vedno vodila,
me včasih tudi spotaknila,
da bi me le izučila,
zato se še nisem utopila,
vse, kar imam, sem si sama izborila.

Vem, da vedno pazi name.
Pokazala mi je svet omame
in tudi, da to ni zame,
ker bremen ne sname.

Naj počasi celijo se rane,
včasih brazgotina ostane,
ampak to me več ne gane,
zdaj razbrati znam ukane.

Vesolje je zelo veliko,
vsak v njem riše svojo sliko,
vse počasi dobiva obliko
in on komaj spozna razliko.

Včasih slika je nejasna,
a kljub temu krasna,
veš, da je brezčasna
in ne samo okrasna.

Slike žalostne in hkrati vesele,
pisane in črno-bele,
nekatero so že obledele,
vse v vesolju odlebddele.

Zupan Jani: **ALKOGALAKSIJA** (oktober 2014:
12)

Kaj mi bo alkoterapija,
imam že alkogalaksijo.

Dan na dan ga pijem sam,
od jutra pa do jutra,
že zjutraj ga bom nehal pit.
In je jutro, drugo jutro,
pa še bolj sem zadet.
Vse zvezde na nebu se mi smejiijo,
še možgane mi bo odtujilo.
In še danes, še danes ga bom pil,
drugače bom še koga razbil.
In še jutri, še jutri ga bom pil,
potem bom pa še sebe razbil.
Jutro je prišlo,
flaše letele so v zid,
kot da bi bil pribit.
Alkoterapija-alkogalaksija.

Kavica: **LAHKO ...** (oktober 2014: 12)

Lahko bi bil kje drugje, kot sem,
lahko bi bil že mrtev,
ne bi več pil kave,
ne bi kadil cigaret ne jointov,
ne bi več jedel tablet,
ne bi se vozil s kolesom,
ne bi več gledal lepih deklet,
ne bi ne sprejemal ne dajal,
hvaležen sem za vsak dan posebej,
tudi noči so lahko lepe,
ampak brez luči ne gre.
Svetla lučka na koncu temnega tunela.

Miš/Leah: **ULICA** (oktober 2014: 12)

Ulica: na njej sem doma

Ulica je moja prijateljica

Ulica polna življenja vedno bla

Ulica pri življenju mene obdržala

Ulica vedno moja družina bila

Ulica vedno ob moji strani bila

Ulica tudi kruta do mene bila

Ulica me je vzgajala, da danes

sem Ulična oseba

Ulica, rad te imam in hvala za

vse, kar dala si mi

In ulica v Kralje sprejela prav

vsakega, ki ulična pot

mu je dana

Kralji ulice, to posvetilo vam je

Zdravko Kokanović: **NA POLJANE** (oktober 2014: 12)

Na poljane stvarstva

vdirajo modre sanje,

nikoli za vedno,

prihod v pogled,

srečanje pomladi in jeseni,

neprehodnost,

ob vznožju skale zapleta

pretanke niti moje duše

in prah gre po svoji poti,

ličinke čakajo, da bodo bube postale.

Katarina Kalaba: **PREOBRAZBA** (oktober 2014: 13)

Delaj na sebi, ti si najboljša njiva!

Ceste so zakon,

spokaj kufre, zaveži superge,

po bližnjici čez hribe jo mahni

na konec sveta.

Tam, kjer so rože, rastejo sanje,

tam gnezdiijo ptice in hiše cvetijo,

išči in našel boš dobre ljudi,

zaslišal srca melodijo.

Ne vrzi stran življenja,

saj je polno ljubezni in strasti,

povem ti, da življenje je hecno,

ko pričakuješ klofuto, dobiš poljub

in vse se v začaranem krogu ljubezni

zavrti.

O, srce drobno ti tiktaka

kot plaho mačkovo srce,

po žilah živčno se pretaka

črna kri, temne sence iz gorja.

Za vsakim dežjem posije sonce,

ko prekletstvo se konča,

nova vrata se odpro.

Naj tvoji cilji ne ostanejo le sanje,

v živahnem ritmu zapleši

s srečo muhasto.

Ne pusti se zapreti v kletko,

da boš spet začutil krila za nov polet,

če bodo ključ odvrgli v reko,

za večno izbrisan je tvoj svet.

Hodi, teci, vriskaj, glasno prepevaj,

če se premikaš, nimaš časa

se naveličati življenja,

rešitev je v tebi, samega sebe se ne boj,

poslušaj me, brezdomec moj.

M. Marn: **2048 A. D.** (november 2014: 12)

Splačalo se bo postarati,

takrat bova veliko govorila,

takrat imela bova čas,

sedela bova v parku

in si govorila sladke besede.

Ti boš rekla, da bi sladoleđ,

jaz ti bom odvrnil:

»Jutri, jutri, draga.«

In za nama bo ostal prazen

kozarec limonade.

Nina Stepanović: **NINOČKA** (november 2014: 12)

V deželi sonca in morja

sem se rodila,

bila sem bel angel, dekle, ki

želelo si je kril.

Ker se z bogom nisva razumela,

rekla sem mu »Fuck you, God«

in se izgubila, vodila me je

zlobna črna sila.

A tudi ta me ni dobila,

saj sem bila samosvoja, nepredvidljiva.

Dokler me niso ujela velika, močna

siva krila, tem sem popustila, tam sem se skrila,

postala siva balerina.

A vedno, ko zaprem oči, sem v rajju.

Tam si ti, najina bela krila, ki sem si

jih tako želela, a vem, da ne bova letela,

ker mene ni, si samo ti.

Odprem oči, tu sem, tvoja siva balerina.

Katarina Kalaba: **NESREČEN** (december 2014: 12)

Naj me strela!

Brez ficka ne morem parkirati

noge pred šank,
rad bi zvrnil šilce močnega,
rad bi koga objel,
lačen in žejen nežnih dotikov
sem na žalost doumel:
umazan in smrdljiv,
zlepljenih las in črnih nohtov
nisem sam sebi v ponos,
bežijo od mene, roke tiščijo v žep,
stojim na cesti reven in bos.

Natalija: **NEKOČ** (december 2014: 12)

Nekoč, nazaj že dolgo tega,
prijokal fantič je na svet,
drugačen se je on rodil,
zato ga starš je zapustil.
Ljubezen in kruh je iskal pri ljudeh,
mnogim bil je v posmeh,
bolečino je hotel prebolet,
zato alkohol je vzel v svoj svet.
Je delal tu, je delal tam,
vendar bil je vedno sam,
ker živel je kar tako,
se mu godilo je slabo.
Nekateri smo ga spoštovali,
mu dali jesti, ga oprali,
so drugi se mu le smejali,
modre nauke mu dajali.
Da od naukov ne moreš živet,

to ve vsak, ne le kmet,
svet naš se pač tako vrti,
da lahko boš jutri revež ti.

Kavica: **PRODAJAM ...** (december 2014: 12)

Prodajam nasmeške in solze, solz
nihče ne mara, zato jih bom obdržal
zase. Smejijo pa se radi vsi. Torej bom
nasmeh podražil. Smejimo se lahko
marsičemu. Svoji ali pa tuji
neumnosti. Včasih je situacija za
zjokat, pa je bolj zdravo, da se
smejimo. No, res da se na pogrebu ne
smejimo. Celo jokamo se. Ko pa je
pogreba konec, gremo na sedmino pa
se jokamo in smejimo. Truplo zgnije,
duša pa gre v veselje. Al pa ne? Če
ima naš narod dušo, bi narod z dušo
vred poslal na zdravljenje v
ljubljske toplice.

Zupan Jani: **ALKOSTRAST** (december 2014: 12)

Uuu, to je dobro,
dobro za umret,
pijača, da te udari, dotolče,
ne moreš na posvet,
ker se na nogah držati se ne moreš.
Piješ, piješ, pa še piješ ...

Ljubezen, da te dotolče, oh, ja, oh,
do konca in še naprej,
naprej, ja, še naprej ...
O, moja draga, udari me,
vsaj še enkrat, enkrat, dvakrat,
vse ti dam, samo udari me.
Tolci me ... ne dam se še ...,
čeprav sem že pod tabo,
daj mi še, daj mi še, ne dam se še.
Jutri je čas za novi ritem, ritem,
ritem za alkostrast.

Ero: **VPRAŠANJA** (december 2014: 12)

Kakšen bo prihodnji dan,
radi vedeli bi.
A kaj ko tega nihče ne ve,
ljudje radi vedeli bi,
jutri pomemben je
in danes prav tako.

V upanju na boljše dni
le danes da preživim
in se jutra ne bojim,
cilj je, da preživim.

Dr. (posthumno): **KAR SLEDI** (december 2014:
12)

Pogled, mrko oko, črna noč,
daleč pred mano sonce, tam nekje.
Črna noč, lepa dama, bobni samote,
zamolkel ritem, vedno isti, žalostni zvoki
Smrt – lepotica črne noči,
plesalka zamolklega ritma, vitka dama.
Veselje – nagajiv striček svetlih oči, belih dni,
prijatelj sonca, tam nekje ...
Sreča lepa dama, kje, tam nekje.
Vlak, peljem se, skozi tunel,
tema – vem kam!

11.2 Priloga 2: Intervjujski vprašalnik in izpolnjeni intervjuji

Vprašalnik in intervjuji so zaradi avtentičnosti zapisani brez jezikovnih popravkov. Intervjuvanci so na vprašanja odgovarjali pisno.

INTERVJU, april 2015

Pozdravljeni,

sem Tea Letonja, študentka slovenistike na FF v Ljubljani, in pripravljam diplomsko delo z naslovom *Poezija kot terapija v časopisu Kralji ulice*. **Kot avtorja/avtorico poezije Vas prosim za pomoč v obliki odgovorov na zastavljena vprašanja, ki se nanašajo na Vaše pisanje POEZIJE v kontekstu časopisa *Kralji ulice*.** Prosila bi Vas, da na spodnjih 10 vprašanj odgovarjate iskreno in sproščeno, čim bolj se razpišite. Intervju je anonimen, podatke bom obravnavala zaupno. Vaše sodelovanje je za raziskovalni del diplome ključnega pomena, zato se Vam za odgovore iskreno **ZAHVALJUJEM** ter Vam želim mirno reševanje!

Lepo pozdravljeni, Tea Letonja (tea.letonja@gmail.com)

VPRAŠANJA

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*?
2. O čem najraje pišete?
3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?
4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?
5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?
6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?
7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?
8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi?
9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?
10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Intervju 1

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*? Moje tri »vrhovne« vrednote so, navedene po pomembnosti zame: svoboda, ustvarjalnost, ljubezen. Ustvarjalnost je torej na drugem mestu, takoj za svobodo in celo pred ljubeznijo, a razlike med vsemi tremi vrednotami (njihovim pomenom zame) so majhne. Pisanje za časopis *Kralji ulice* je samo del mojega (literarnega) ustvarjanja. Objavljal sem (in še vedno) tudi v drugih revijah (*Mentor*, *Literatura*, v zborniku spletnega portala *Pesem.si*, v reviji za fantastiko in znanstveno fantastiko *Neskončnost* in še marsikje). Izdal sem tudi slikanico (sem avtor besedila) *En medved premalo*, ki je izšla leta 2009 pri založbi *Litera*. Časopis *Kralji ulice* izhaja mesečno in ima zelo veliko naklado. Kar pomeni, da moja poezija doseže veliko ljudi, zelo različnih ljudi, ne le »literarne sladokusce«. Moji prispevki skupaj s prispevki drugih omogočajo, da časopis (po vsebinski plati) sploh lahko izhaja. Da lahko prodajalci z njim nekaj zaslužijo na časten način, da je društvo *Kralji ulice* bolj prisotno v zavesti javnosti ipd.

2. O čem najraje pišete?

Tem, ki se jih lotevam, je veliko. Poskusil jih bom nekaj naštet: ljubezen, magičnost sveta, filozofiranje o življenjskih vprašanjih in paradoksih, utrinki iz narave, humor, minljivost in smrt, vtisi s potovanj, družbene in osebne krivice, iskanje svobode, ... Imam tudi eksperimentalne pesmi, kjer se igram z zvoki (posnemam recimo druge jezike – portugalsščino, ali pa glasbila – bobne), ali pa si postavim kakšen izziv (na primer: kako napisati čim daljšo pesem iz samih dvočrkovnih besed). Da le to še ne ve, ...

3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?

Da. Pisanje je komunikacija s seboj. Ko začutiš, da moraš nekaj spraviti na papir, to pomeni, da bi rad sebi nekaj povedal, si neko stvar predočil, iz množice idej in občutkov nekaj vzel in temu dal posebno formo. Zbran si v sebi, morda rahlo, a prijetno vznemirjen, ker še ne veš, kakšen bo rezultat. Včasih si s tem, kar nastane, takoj zadovoljen, včasih pa še malo popravljaš in tudi v tem početju uživaš. Zgodi pa se, da to popravljanje vodi v slepo ulico. Pesem zavržeš ali nekam shraniš, da se boš k njej vrnil drugič. Mislim, da v obdobjih, ko je tvoja notranja komunikacija ovirana ali celo prekinjena, tudi pesniškega navdiha ni – ne tistega pravega.

4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?

Pisatelj oziroma pesnik vedno izhaja iz sebe. Ne izhaja pa vedno iz sebe neposredno, v smislu dokumentiranja nekih lastnih resničnih, zunanjih doživljajev, ampak pogosto to snov bolj ali manj preoblikuje, ji primeša neke izmišljene, v domišljiji zgrajene dogodke in situacije. Vse zapisano torej ni nujno »čista resnica«, je pa vsekakor »čista literarna resnica«. Zabava me, da nekateri tako zelo poudarjajo, kako je neka zapisana ali posneta (filmska) zgodba nastala »po resničnih dogodkih«. Ali je zaradi tega kaj boljša, bolj vredna branja oziroma gledanja? Pisatelji oziroma pesniki ne pišemo le o tem, kar se je zgodilo, temveč tudi o tem, kar ima potencial, da se lahko zgodi, pa tudi o tem, kar se ne dogaja, pa si želimo, da bi se ...

5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?

Ne strinjam se s sedaj popularno delitvijo čustev na »pozitivna« in »negativna«. Pozitivni ali negativni so lahko električni naboji, bilance ipd. Delitev čustev v ti dve skupini pa je po mojem preveč poljubna in površna. Čustva, kakršna koli že, so del nas, naše človeške narave. Pojavijo se iz določenih vzrokov. Če določena čustva »gojimo«, druga pa potlačimo, si naredimo slabo uslugo. Jeza, na primer, je včasih zelo koristna in upravičena in

nam lahko da energijo za povsem smiselna, koristna dejanja. Če pa dovolimo, da se jeza v nas nabira, to lahko škoduje našemu zdravju. Nekateri pisatelji in pisateljice se res »praznijo« s pomočjo pisanja, in takšno pisanje je večinoma nekakovostno. Pametneje je uporabiti pisanje za doseg boljšega vpogleda v lastno čustveno dogajanje. Sam se preko pisanja ne osvobajam »negativnih« čustev.

6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?

Da, zapisana stiska je pogosto manjša od nezapisane. Ampak stisko lahko zapišemo šele, ko smo do nje že vzpostavili določeno razdaljo. Najpomembnejše je torej vzpostaviti razdaljo do lastne stiske, to je bolj pomembno od samega pisnega „dokumentiranja“ stiske. Ali pisanje poezije name učinkuje pozitivno? Vsekakor. Postopek nastajanja poezije je ustvarjalen, zajema tako razum kot čustva in intuicijo, pa tudi estetski okus, smisel za oblikovanje, za „delo“ z besedami. Ko zdaj berem nekatere svoje starejše pesmi, sem pogosto (takšen, kakršen sem zdaj – včasih daljše obdobje brez navdiha) kar nekoliko nevoščljiv samemu sebi (takšnemu, kakršen sem bil, ko se mi je pred časom porodila neka dobra pesem). Pesmi so tudi bližnjica do lastne preteklosti, do vsega, kar me je nekoč intimno zaposlovalo, s pomočjo ponovnega branja teh pesmi zlahka „kakovostno“ podoživljam določene situacije in obdobja. V nekaterih pesmih tudi (prej ali pozneje) odkrijem prve zapisane napovedi lastne prihodnosti, omembo stvari, ki me nekje še „čakajo“. Neka bralka moje slikanice, ki je sama veganka, je ob branju omenjene knjige zaslutila, da bom nekoč jaz sam postal vegetarijanec. V knjigi je namreč mesto, kjer sova iz živalskega vrta izjavi, da bo morda nekega dne postala vegetarijanka. Sam na to mesto nisem bil pozoren, sem pa res postal (pol)vegetarijanec, čez nekaj let.

7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?

Vsakdo je vesel, če lahko lastne pesmi bere v javnosti ali jih objavi v knjigi ali reviji. To je neke vrste priznanje. Nekoč so mi posredovali nek vtis, ki ga je o neki moji pesmi na internetnem forumu zapisal bralec Kraljev ulice. Bil sem izredno počaščen in vesel, čeprav je v bistvu šlo za resno, žalostno pesem. Objaviti pesem, torej narediti svojo pesem dostopno še drugim, je na nek način tudi oddolžitev ostalim pesnicam in pesnikom, s katerih poezijo si se hranil, slednje pa je bilo izvedljivo le tako, da so le-ti svoje pesmi nekje že objavili...

8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi?

Pisanje poezije vsekakor je komunikacija z družbo. Morda bolj enosmerna, a vendarle. Tudi prodaja časopisa je aktivnost (sam sicer nisem prodajalec), med katero prodajalci in kupci (ali samo mimoidoči) medsebojno komunicirajo. Del tega komuniciranja (anekdote pri prodaji Kraljev ulice) se objavlja tudi v samem časopisu. Od ljudi, ki berejo moje pesmi, ne morem ničesar pričakovati. Lahko samo upam, da jih je moja pesem nagovorila, prebudila ali o čem poučila.

9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?

Skupno večini mojih pesmi je, da so kratke. Namerno uporabljam same velike črke. Zakaj? S tem sporočam naslednje: vsaka črka je enako pomembna, zakaj bi torej nekatere črke bile „velike“ (ker so na začetku stavka ali ker označujejo lastna imena), druge pa „male“? Poleg tega pa me velike črke spominjajo na grafite. Rad imam grafite in veliko sem jih fotografiral – po vsej Sloveniji. S samimi velikimi črkami pa tudi izzivam ustaljena

vizualno-estetska pričakovanja – že večkrat so moje pesmi pred objavo “popravili”, ker so se jim zdele same velike črke slovnično napačne ali pa neestetske. No, nekoliko bolj sprejemljivo je danes pisanje samih malih črk, čeprav je tudi to “proti” pravopisu ... Moje pesmi imajo različna sporočila, ne obstaja nek “ponavadi”.

10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Pesmi (pa tudi aforizme in kratke zgodbe) pišem predvsem zase. Na ta način je tudi manj samocenzure med samim procesom ustvarjanja. „Cenzura” pride na vrsto kasneje – ko si rečeš: tega pa (še) ne bom objavil. Ko se nekaj tega “materiala” nabere, presodim, kaj bi bilo primerno in zanimivo za objavo v *Kraljih ulice* in to potem pošljem uredništvu. V uredništvu se dokončno odločijo, ali bodo sprejeto objavili in kdaj, kje. Namesto izraza “terapevtsko” bi rajši uporabil izraze “mi je v veselje/ponos/potrđitev/ spodbudo”. Morda vse navedeno v nekem smislu res deluje blagodejno, kot nekakšna terapija.

Intervju 2

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*?

Notranje zadovoljstvo, ki ga lahko ponudim tudi drugim.

2. O čem najraje pišete?

O stvareh, pojmi, dogodkih, ki pridejo iz mene.

3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?

Da.

4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?

Večinoma so nastale po določenih življ. zgodbah, trenutkih sreče, trpljenja in tudi veselja.

5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?

Z pisanjem, izražanjem osvobajamo lastne misli in nravi dajemo možnost harmonije med razumom in čustvi.

6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?

DA

7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?

Dobro.

8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi?

Ne prodajam revije. Pričakujem poz. in negativne kritike.

9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?

Misli in dogodke spremenim v verze, ki podajo določeno temo, problematiko ali kaj drugega

10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Samo pisanje deluje terapevtsko, v ožjem in širšem pomenu besede

Intervju 3

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*?

Pomeni mi hobi, delo in prijeten občutek, da sem ustvarjalen zase in bralce.

2. O čem najraje pišete?

Najraje pišem o resničnih zgodbah so pa mi izmišljene tudi vseč.

3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?

Vsekakor

4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?

Občasno ne vedno

5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?

Malenkostno, obstajajo še druge možnosti osvobajanja recimo meditacija in pozitivno mišljenje.

6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?

Nikakor ne. Da s tem probam širit svoje psihično obzorje.

7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?

Gre za prijeten psihični in duševni občutek, saj veš, da te ljudje preko pisanja sprejemajo in te občasno tudi pohvalijo.

8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi?

Tako je. Ne pričakujem nič, gre se mi zato, da bi ljudje uživali v branju mojih takšnih in drugačnih člankov.

9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?

Moj slog je resnica, prijateljstvo, ljubezen, in čim več dobre volje in smeha.

10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Pisanje za kralje mi ne deluje terapevtsko. Pisanje jemljem kot hobi.

Intervju 4

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*?

Skozi poezijo izražam svoja čutenja, videnja, mnenja, ki so tudi nekje objavljena in prebrana. Tako potuje izražanje naprej, ki nekomu odpira oči, nekomu pomaga v trenutni situaciji ali pa enostavno polepša dan. V poeziji sem lahko jaz jaz, ni obleke, ni obraza, ni ukaza, notranjost izlita skozi besedo na papir, ki prenese vse, ne komentira, ne zahteva, si lahko to, kar si, neomadeževano z nekimi kriteriji, zahtevami ali pričakovanji. Je svoboda, je krik, je zaljubljenost, ogorčenje. V momentu, ko nastopi, je sprint ali maraton in na cilju si čudežno zadovoljen, izlil si se, kot se izliješ najboljšemu prijatelju, ki te sliši. Ko si brez dela, sam in na ulici je papir tvoj prijatelj, ki se ne ozira na nič, je tvoj sotrpin, po katerem udrihaš z besedami, katere, če govoriš, izražaš ponavadi ne slišijo ali so pa lahko vodilo do bolnišnice. Če v poeziji izrazim udarno DOSTI IMAM TEGA DREKANJA, DA IZ MENE NORCA DELATE, V PRELEPI OBLEKI IN PISANI KRAVATI, PARFUMOM, KI LEPO DIŠI, DA NE ZAVOHAM NOTRANJEGA SPLAVA ŽIVLJENJA, bo marsikdo razumel, ko prebere, se postavil v situacijo, ko je to doživel in doživel bo očiščenje, enako, kot sem jaz doživela notranje očiščenje, ko sem na papir prenesla razočaranje. Da se pa z istimi besedami postavim pred neki urad, institucijo, organizacijo, je pa to lahko kaznivo dejanje ali vzrok, da me odpeljejo na psihiatrijo. Svoboda izražanja, brez položnice in bolnice. Delavka, ki ni prejela tri mesece plače z lačnimi otroci, bo to zagotovo uslišala, dojela na način očiščenja, še celo ponavljala bo in nekaj sama dodala, počutila se bo olajšano in lažje bo korakala naprej, ker je dobila vzvod izražanja totalnega ogorčenja. Bitje je brez tega vzvoda izražanja onemogočeno, da išče nadaljnje rešitve, da gre naprej in pade v bolezensko stanje duha, ki trpi zaradi neizražene bolečine, določenega čustva.

2. O čem najraje pišete?

Najraje pišem o nečemu, kar se me globoko dotakne in pusti v meni brazdo, katero moram napolniti s semeni, ta semena so besede in pridelek je končna poezija, ko rečem to je to. Zelo me prizadene ujetost človeka v formuli sistema. Tudi, če nočemo vojne, ta vihra. Želimo delati, primerno zaslužiti, lepo živeti, pa ne gre. Najdemo rešitve za preživetje, pa so te v nasprotju z zakonom. Na primer, nimaš za najemnino, pa je prepovedano spat na klopi ali v prazni hiši. Vprašaš se o smislu bivanja samega, o verodostojnosti nekega sistema, ki celo deluje proti človeku samemu, ga zdravstveno ogroža, brez primarnih pravic, pravice do zemlje, pridelave, obdelave, kopanja, pravica do strehe, pravico do ulova, pravico do življenja samega. Znanost ima rešitve, a zavajanje je očitno močnejše sredstvo, kot človeku primerno življenje z vsem znanjem, ki ga imamo v 21. St. Kako in zakaj? Iščeš odgovore, potuješ, poslušаш, opazuješ, gledaš, bereš in ugotoviš, da nas obvladuje norost uničevanja. S poezijo razgaljam vse to, kažem na absurd bivanja naše uničevalne civilizacije, iščem poti ven iz vsega tega, odkrivam vzroke, iščem rešitve. Provociram bitje k razmišljanju, sočutju do drugega, razkrivanju, pozivam k rešitvam, pozivam s odgovornosti, intelektualce budim k sodelovanju, znanost ljudem, vsi mi smo soudeleženci vsega, kar se dogaja, pa naj nam je to po volji ali pa ne. Če smo vzdržani nad vsem in ne podpiramo politike, dogajanja po svetu, smo sokrivi vsega tega, ker nismo ukrenili absolutno nič, da se vse to ne bi dogajalo. Samo hinavsko smo srečni, da nismo sami udeleženci žalostnih zgodb. Kdo je pa rad desetletja in desetletja obstreljen ali brez hrane, vode, strehe?

3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?

Seveda. Skozi pisanje izrazim tisto, kar me ves čas grize, grizlja, nasmeje, razburi, navdihne, prebliska, prešine, o čemer razmišljam, podre. Skozi izliv besed na papir sem svobodna, brez omejitev, naloga, nareka, zamere. Ponavadi, ko preberem za seboj, ugotovim, kako globoko je nekaj v meni zasidranega in s kako močjo. To je ta največja svoboda komunikacije, pisanje iz sebe.

4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?

Vedno. Nedvomno.

5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?

Nemoč, strah, izoliranost, jezo, bes, ogorčenje, razočaranost, izkoriščenost, zlorabljanje naivnosti, umazane igre, navidezne superiornosti, ki nas požira, zastrupljanje naroda s sovraštvom, pompoznosti, razpolaganje z bodočimi živimi trupli, ujetost v normative, ki so daleč od praktičnosti, monotonija gibov, razmišljanja ...

6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?

Absolutno.

7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?

Realizirano. Misel potuje naprej. Vzvod je postavljen, za mene in druge.

8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi?

Absolutno je komunikacija z družbo, ker točno vem, da se tam nahaja nekdo, katerega so se besede dotaknile, ali zaradi nekega mišljenja, ali zaradi nekega čutenja. Prodaja je komunikacija, vedno. Od ljudi pričakujem prerojenje, prebujenje, sproščanje, lažje samoizpovedovanje, razmišljanje, sodelovanje. Aktivni član družbe smo ljudje in nihče drug te naloge ne more opraviti namesto nas.

9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?

Nemoč, ujetost v situacijo brezizhodnosti, zavedanje širše socialne problematike, samo življenje, sistem, vojna, mir, žrtve, zakaj, za koga, kje si ti, kaj počneš, živiš, preživljaš, bivanje, sobivanje, drugačnost, smrt, mir, pravica do bivanja, do odločanja. Biti, kimati, dati in znati odkloniti, ljubiti, spoznavati. Slog je moj slogan, log in, odkodiraj in preklopi na bolje, lepše, bodi.

10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Deluje, vržem sebe ven skozi prodor besed, o katerih ne razmišljam, so naključja vtisov, besed, opazovanj, dogajanj, prebavljanja dogodkov, razkazovanje lepote in bolesti življenja. Vse to deluje sproščujoče na mene in moje bralce, s katerimi se poznam tudi osebno. Oni preberejo mojo dušo, je na pladnju, posledično so sami veliko bolj globoki, ko izpovedujejo osebne stvari, s tem se naš odnos plemeniti, ker smo v komunikaciji veliko bolj odkriti. Povemo globino in se iz nje učimo ali jo zgolj nesebično sprejmemo, kar je pa najlepše, nesebično sprejemanje. Poezija je naravni takt duše, je naše zdravilo, napišemo, ven vržemo, gremo dalje, preberemo, ven vržemo sebe preko tujih besed in gremo dalje, je vzvod izpovedovanja notranjih globin skozi pisanje in branje. Tako neškodljivo, a tako sposobno premikov.

Intervju 5

1. Kaj Vam pomeni ustvarjanje, v tem primeru pisanje poezije za časopis *Kralji ulice*?

Sama poezija, razni članki, ki opisujejo trd boj, za preživetje, ki so opisani v časopisu, je za mene osebno zanimivo, predvsem, da javnost sproti obveščamo, o problematiki revščine, v državi!

2. O čem najraje pišete?

Najraje pišem, kot sem, že omenil humor ter aforizme, včasih napišem, kakšen članek, sicer pa sestavljam križanke, in tudi horoskop. Pri horoskopu se bi zaustavil, saj sem, kar, nekaj ljudem uganil, kaj jih čaka v prihodnosti, sedaj ta horoskop pišem, v nekemu drugemu časopisu, ne več v časopisu društva, prišlo je do spremembe vsebine v novemu uredniškemu odboru, zato sem nehal pisati horoskop, za časopis Kralji ulice!!!!

3. Je pisanje za Vas tudi komunikacija s sabo? Kako?

Vsekakor, je, neke vrste komunikacija, z menoj, saj takrat, ko se usedem, za računalnik in začnem pisati tisto, o čemur mi pride, na misel, z posebnim občutkom in vse tiste misli, ki mi privrejo na dan tisti trenutek takoj brezpogojno, dam na papir. Problem, je pri humorju, ker mnogokrat napišem, takšen bolj črni humor, kruti humor ter ciničen humor, pa mi ga ne objavijo, ker se v uredništvu bojijo posledic, zato tudi strogo izbiram, vice, ki, naj bi bili objavljeni!

4. Ko pišete, vedno izhajate iz sebe in svojega življenja?

Včasih, ko pišem humor ali aforizme pogledam v svojo preteklost, ki ni bila, ne vem, kako lepa, ampak zelo tragična, me je kljub temu reševal humor in dobra volja ter veselje do življenja, ki mi je bil dan ter, seveda tudi, z nekoliko globoke vere in upanja. Včasih, pa se dotaknem tudi drugih ljudi, ki jih poznam, oziroma, ki sem jih poznal, pa jih ni več, med nami takrat se dotaknem z posebnim občutkom!

5. Se Vam zdi, da se skozi pisanje osvobajate negativnih čustev? Če se, katerih?

Na vsak način se obvladam, kakršnihkoli izpadov ali, pa drugih negativnih korakov, saj nisem pijanec nisem narkoman, jaz sem, po nesrečnem dogodku pristal v zaporu dolgo, časa nisem vedel, kje je družina, vendar delo v društvu, mi je pripomoglo, da sem, našel svojo družino, z katero sem, sedaj. Izogibam se ljudi, ki takih, ki iščejo prepir ter se raje umaknem, takrat, ko pa pišem, pa se tudi izogibam, da ne bi z svojim pisanjem koga užalil, ali, pa da bi me kdo sodno preganjal, zaradi iskrenih besed!

6. Se Vam zdi, da se stiska zmanjša, ko jo zapišete? Bi lahko rekli, da pisanje poezije na Vas učinkuje pozitivno?

Kadarkoli se usedem, za računalnik, predno začnem, z pisanjem poezije obvezno vklopim glasbo, ta je različna, včasih poslušam Britansko Ameriški Rock, včasih mojstre klasične glasbe, kot so Mozart, Bach Beethoven ali, pa Jochann Strauss, znamenite polke in valčke, ali pa tudi domačo Slovensko popevko. Takrat veliko lažje mi privrejo ideje, za poezijo in to me pomirja. Glasbo poslušam glede, na razpoloženje in taka je tudi moja poezija!

7. Kako se počutite, ko pišete in ko veste, da boste slišani, da bodo pesmi objavljene in da jih bo nekdo prebral?

Sedaj, ko živim, v drugemu kraju, in kadarkoli pridem v Ljubljano, me nekateri ljudje vprašajo, od kje padejo ideje, za vse to, kar pišem! Seveda, mnogokrat tudi nimam časa, za pogovor, ker je moj čas, do zadnje minute odmerjen, vendar sem zadovoljen, da se ljudje nasmejejo, mojim šalam, včasih, komu, ki me prosi reče, daj povej, kakšen vic, da se bom nasmejal, in takrat mu jih natrosim! Mene osebno, me to pomirja, in obenem

prihajam do občutka, da so ljudje zadovoljni, z mojim delom. Mimogrede, naj še to povem, da tudi tisti sodelavci, ki so zaposleni v društvu, se nasmejejo do solz, takrat sem, najbolj srečen!

8. Je pisanje poezije za Vas tudi komunikacija z družbo? Je del komunikacije tudi prodaja časopisa? Kaj pričakujete od ljudi, ki preberejo Vaše pesmi? Vsekakor, da je komunikacija, z ljudmi izredno pomembna pomembno je tudi to, kako se človek, ki je na dnu rang lestvice življenjskega standarda obnaša, pred ljudmi, ki imajo, kolikor toliko urejeno življenje, saj je to dokaz, kakšen uspeh imaš pri prodaji časopisa, nenazadnje tudi, če greš , pred kamero ali , pred mikrofona, moraš paziti, na izraze, na besede, ki so izrečene javno, no pri temu delu, sem bil, kar uspešen, moram reči, da so me ljudje ogovarjali, in to taki, ki jih nisem poznal, in so mi čestitali, za uspešno predstavitev društva in časopisa Kralji ulice. To mi veliko pomeni, saj skupaj z društvom sodelujem, in mi tudi pomagajo, če potrebujem, njihovo pomoč!

9. Kaj ponavadi sporočajo Vaše pesmi? Kakšen je Vaš slog sporočanja, pisanja?

Moj stil, žanr ali slog pisanja te poezije, je predvsem pisanje o trpki resnici, o življenju ljudi, ki so delno po svoji krivdi, delno po krivdi drugih, zašli, na slaba pota tega življenja, žal sedogaja, da mnogi ljudje, ki imajo urejeno življenje zapirajo oči, pred dejstvom, da obstaja v naši domovini revščina, nas vse, ki hodimo v to društvo, mečejo v en in isti koš, češ vi ste klošarji, barabe, pijanci drogeraši in kurbe, oprostite temu izrazu, vendar se to dogaja, iz dneva v dan. Moram, pa priznati vsaka čast klošarjem, ki se znajdejo in preživijo vsak dan posebej, saj delajo čudeže!

10. Bi lahko rekli, da pisanje poezije za *Kralje ulice* na Vas deluje terapevtsko? Opišite.

Že v prejšnjih odgovorih sem omenil, kako me to pomirja, po drugi strani, pa me malo pojezi, ko vidim, kaj se vse dogaja v tej naši deželici, po eni strani blišč, po drugi strani beda, in to je obraz naše domovine, ki se na zunaj delamo, kot, da smo oh in sploh, medtem, ko doma imamo, pravi nered zapirajo majhne ribe, medtem, ko večje ribe kradejo denar, in so še povrhu nagrajani, vendar, ne moremo, iz svoje kože, zato lahko, le nemo opazujemo in se nasmejemo, modernim šalām, kdor, pa pije, in se ga napije, se ga, iz dveh razlogov, da pozabi na tegobe, in si misli svoje, tako je to, spoštovana dama Tea Letonja, upam, da ste dobili, prave odgovore, sicer, pa vam želim mnogo sreče v življenju zdravja in razumevanja!